

Seinäjoen
ammattikorkeakoulun
julkaisusarja

B

Margit Närvä
Matti Ryhänen
Esa Veikkola
Tarmo Vuorenmaa

Esiselvitys maidontuotannon kehittämiskohteista

Loppuraportti

Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja
B. Raportteja ja selvityksiä 36

Margit Närvä
Matti Ryhänen
Esa Veikkola
Tarmo Vuorenmaa

Loppuraportti

Esiselvitys maidontuotannon kehittämiskohteista

Dnro 3165/3560-2007

Yhteistyössä

ProAgria Etelä-Pohjanmaa
ProAgria Keski-Suomi
Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Seinäjoen ammattikorkeakoulu
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Seinäjoki 2008

Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja
Publications of Seinäjoki University of Applied Sciences

- A. Tutkimuksia Research reports
- B. Raportteja ja selvityksiä Reports
- C. Oppimateriaaleja Teaching materials
- D. Opinnäytetöitä Theses

Myynti:

Seinäjoen korkeakoulukirjasto
Keskuskatu 34 PL 97, 60101 Seinäjoki
puh. 020 124 5040 fax 020 124 5041
seamk.kirjasto@seamk.fi

ISBN 978-952-5336-88-7
ISBN 957-952-5336-89-4 (verkkojulkaisu)

ISSN 1456-1743
ISSN 1797-5573 (verkkojulkaisu)

Sisälllys

1	JOHDANTO	5
1.1	Tausta	5
1.2	Toteutusaika ja toteuttajat	6
1.3	Hankkeen rahoitus	7
1.4	Hankkeen tavoite.....	7
1.5	Menetelmät	7
2	TULOKSET	9
2.1	Kuntakartoitus.....	9
2.2	Sidosryhmäkartoitus	11
2.3	Tilakartoitus.....	13
2.4	Työpajat ja workshop.....	14
3	PÄÄTELMÄT	15
	LÄHTEET.....	17
	Liite 1. Sidosryhmähaastattelut.....	18
	Liite 2. Kuntakartoitus / yhteenveto vastauksista kysymyksittäin.....	19
	Liite 3. Tilakyselyn tulokset.....	23
	Liite 4. Esiselvitys maidontuotannon keihittämiskohteista/ Workshop Tarvaala, 20.12.2007, klo 10–15.15.....	77

1 JOHDANTO

1.1 Tausta

Päätuotantosuuntanaan lypsykarjataloutta harjoittavien maatilojen määrä on vähentynyt noin 7700 tilalla koko maassa vuosien 2000-2006 aikana. Lypsykarjatalouksien vähentyminen on ollut suhteellisesti nopeampaa kuin maatilojen keskimäärin. Vaikka maitotilojen määrä on vähentynyt, niin tuotettu maitomäärä on pysynyt lähes samana tilakoon ja keskituotoksen kasvun ansiosta.

Maitotilojen tulevaisuuden keskeinen haaste on kannattavuus. Siihen vaikuttavat yrittäjän toimenpiteet ja toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset. 142-alueella pohjoinen tuki on rajattu enintään 1776 miljoonalle kg:lle. Komissio esittää lisäksi kiintiöitä ja ylitysmaksun alentamista, mikä voi lyhyellä aikavälillä johtaa tuotostmäärän kasvuun. On siten selvitetävä, miten tuotannon mahdollinen kasvu hallitaan 142-alueella, sillä järjestelmä on luotu tuotantoa säilyttäväksi, ei sitä lisääväksi. *142 artiklan* mukaan komissio antoi Suomelle luvan myöntää pitkäaikaisia kansallisia tukia sen varmistamiseksi, että maataloutta pidetään yllä erityisillä alueilla, joilla vallitsevat maatalouden harjoittamisen kannalta erityisen vaikeat ilmasto-olosuhteet. Tuet **eivät saa johtaa tuotannon kasvuun.** (ks. Komission päätös (2002/404/EY) Suomen pohjoisten alueiden maataloutta koskevasta pitkäaikaisten kansallisten tukien järjestelmästä ja Komission päätös (27/1/2005) pitkäaikaisten kansallisten tukien järjestelmästä Suomen pohjoisten alueiden maataloudelle tehdyn päätöksen (2002/404/EY) muuttamisesta.)

Komissio esittää maitokiintiöiden poistoa vuoteen 2015 mennessä. Suomen osalta on ratkaistava, miten kiintiön poistoon sopeudutaan. Esimerkiksi se, miten riittävä tuki turvataan ja mihin tukioikeus sidotaan? 142-alueella on huolehdittava siitä, että tuotantomäärä ei ylitä 1776 milj. kg. Tuotantomäärä voidaan ylittää vain, jos siihen saadaan komissiolta lupa. Muutoin riskinä on tulkinta 142-tuen ylikompensoivuudesta, mikä todennäköisesti johtaa tukileikkauksiin, kuten yksimahaisten kohdalla 141-alueella. Jos komissiolta saadaan lupa tuotostmäärän lisäykseen, riski tukien leikkauksista ei ole todennäköinen (vrt. 141-ratkaisu).

Viime vuosina Suomessa on keskusteltu maitomäärästä, sitä on joko liikaa tai liian vähän. Maidontuottajat eivät ehdi reagoida nopeisiin markkinamuutoksiin. Viime vuonna maitoa tuotettiin 2,3 % vähemmän kuin vuonna 2006 (Maitomarkkinakatsaus 2/2008). Nykyinen "maitopula" on seurausta mm. kiintiöpolitiikan kiristämisestä eli viitemäärien ylitysten ja alitusten tasausmahdollisuuden poistamisesta, epävarmuuden kasvusta (mm. 141-tuen jatkon epävarmuudesta), rehuviljan voimakkaasta hinnan noususta sekä säilörehusadon määrästä ja laadusta. Huhtasen ym. (2008)

mukaan rehuviljan hinnan muutokset sekä varastossa olevan säilörehun määrä ja laatu vaikuttavat tuotostmäärään. Toimintaympäristön ja tukipolitiikan muutokset vaikuttavat yrittäjän valintoihin, mikä näkyy mm. maidon määrässä. Siten onkin ratkaistava, miten kiintiöiden liikkuvuutta voidaan parantaa. Samalla kiintiön hinta todennäköisesti alenisi ja tuotanto säilyisi artikla 142:n rajoissa.

Yrityskoon kasvaessa, liikkeenjohdon osaaminen korostuu. Toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset pakottavat maidontuottajia johtamaan tuotantoa yhä yritysmäisemmin ja strategiselle suunnittelulle on yhä enemmän tarvetta. Tähän haasteeseen pyritään vastaamaan maidontuottajille suunnatuilla koulutuksilla ja erilaisilla kehittämishankkeilla, mitkä edistävät maitotilojen kilpailukykyä ja parantavat jatkavien tilojen toimintaedellytyksiä.

Hankkeiden ja koulutuksen tulisi vastata todelliseen tarpeeseen. Maidontuottajilla ei ole resursseja/mielenkiintoa osallistua koulutushankkeisiin, jotka eivät vastaa heidän tarpeitaan. Tällöin koulutukseen sitoutuminen jää alhaiseksi, jolloin asetettuja tavoitteita ei saavuteta. Yrittäjä ei aina tunnista ongelmien syitä, vaan he pyrkivät poistamaan ongelmia eikä niiden aiheuttajia. Usein ulkopuolinen pystyy paremmin analysoimaan toimintaa kokonaisuutena (mm. Sheikh ym. 2003). Maitotilojen tarpeiden ja kehittämiskohteiden tunnistaminen on tärkeää, että osataan kehittää oikeita asioita ja tarjota koulutusta ja neuvontaa "täsmänä".

1.2 Toteutusaika ja toteuttajat

Esiselvityshanke toteutettiin ajalla lokakuu 2007 - helmikuu 2008 Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen TE-keskusten alueella.

Esiselvityksen hallinnoinnista ja toteutuksesta vastasi Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Maa- ja metsätalouden yksikkö. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta hankkeeseen osallistui myös Markkinatutkimuspalvelut.

Hankkeen toteutuksessa tuensiirtosopimuksin olivat mukana Jyväskylän ammattikorkeakoulun Luonnonvarainstituutti, ProAgria Etelä-Pohjanmaa ja ProAgria Keski-Suomi.

Hankkeen ohjausryhmään kuuluivat seuraavat henkilöt:
Olavi Koskimäki, Osuuskunta Maitosuomi (puheenjohtaja)
Lea Puumala, TTS
Sari Morri, FABA
Mika Turunen, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Irene Mäkinen, ProAgria, Keski-Suomi
Timo Korpela, ProAgria, Etelä-Pohjanmaa
Arja Talvilahti, ProAgria, Etelä-Pohjanmaa
Tarmo Vuorenmaa, Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Antti Pasila, Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Margit Närvä, Seinäjoen ammattikorkeakoulu (sihteeri)

1.3 Hankkeen rahoitus

Hankkeeseen on haettu rahoitusta Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta. Kyseessä on ylimaakunnallinen kehittämissanke, jossa mukana on Etelä-Pohjanmaa TE-keskuksen alue ja Keski-Suomen TE-keskuksen alue.

1.4 Hankkeen tavoite

Esiselvityksen tavoitteena oli kartoittaa asioita ja tekijöitä, joihin tarvitaan koulutusta ja kehittämistoimenpiteitä maidontuotannon kilpailukyyn edistämiseksi. Lisäksi esiselvityksen avulla haluttiin sitouttaa maidontuottajia tuleviin maitoalan kehittämistoimenpiteisiin ja koulutuksiin sekä kannustaa kuntia ja muita sidosryhmiä edistämään alan kehitystä.

Esiselvityksessä haettiin vastausta seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Mitkä ovat alueen maidontuotannon keskeiset haasteet?
2. Mitkä ovat tärkeimmät kehittämisteemat?
3. Mistä asioista ja millaisin koulutusmuodoin tulisi järjestää maidontuottajille koulutusta?
4. Millaisia ryhmiä on erotettavissa alueen maidontuottajista?

1.5 Menetelmät

Tavoitteiden saavuttamiseksi koulutus- ja kehittämistarpeita selvitettiin useasta eri näkökulmasta: maidontuottajat, kuntien maaseututoimi ja maidontuottajien sidosryhmät.

Esiselvityksen sisältö voidaan jakaa seuraaviin kokonaisuuksiin:

1. Kuntien maaseututoimen näkemyksien kartoituksessa haastateltiin puhelimitse kaikkien Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen TE-keskusten alueella
-

sijaitsevien kuntien maaseututoimen edustajia. Haastattelujen aihepiirinä olivat mm. kuntien maidontuotannon nykytila ja tavoitetila, miten kunnat edistävät tavoitetilan toteutumista ja mitä suunnitelmia kunnalla on maitotilojen kilpailukyvyyn edistämiseksi.

2. Sidosryhmien näkemysten selvittämiseksi haasteltiin edunvalvontaa, rahoittajia, neuvonta- ja koulutusorganisaatioita, meijeriä sekä muita maidontuotantoon kiinteästi liittyviä organisaatioita (Liitteessä 1 on esitetty haastatellut henkilöt ja haastattelukysymykset). Haastattelut toteutettiin kasvokkain tai puhelimitse. Haastateltaville lähetettiin etukäteen kysymykset sähköpostitse. Haastattelut kestivät 15 minuutista tuntiin. Haastattelut nauhoitettiin ja nauhat purettiin valikoivasti litteroiden. Haastateltava sai mahdollisuuden tarkastaa ja muokata omia vastauksiaan
3. Maitotilojen tarpeita selvitettiin kyselyn avulla. Kysymysten laadinnassa huomioitiin kuntien ja muiden sidosryhmien näkemykset. Kyselyllä selvitettiin mm. millaisiin asioihin maidontuottajat kaipaavat koulutusta/kehittämistä ja millaisia tulevaisuudensuunnitelmia tiloilla on. Internetin kautta kyselyyn saivat mahdollisuuden vastata kaikki Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen maidontuottajat. Kyselyyn oli linkki Seinäjoen ja Jyväskylän ammattikorkeakoulujen sekä ProAgria Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen kotisivuilla. Lisäksi kyselystä ilmoitettiin Maaseudun tulevaisuudessa. Kaikille avoimen internet-kyselyn lisäksi lähetettiin noin 80 %:lle alueen tiloista kirjekysely. Kirjekyselyn kohderyhmäksi valittiin alueella toimivan, hallitsevan meijerin -Osuuskunta Maitosuomen- maidontuottajat. Vastausten lukumäärän kasvattamiseksi kirjekyselyn kohderyhmälle tehtiin vielä puhelinhaastatteluja. Kyselyyn saatiin yhteensä 1001 vastausta.

Kartoitusten tuloksien pohjalta eri organisaatiot (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Etelä-Pohjanmaan ProAgria, Keski-Suomen ProAgria ja Jyväskylän ammattikorkeakoulu) pitivät työpajat, joissa tutustuttiin kartoitusten tuloksiin. Lopuksi pidettiin workshop, jossa eri organisaatiot miettivät yhdessä jatkotoimenpiteitä.

2 TULOKSET

2.1 Kuntakartoitus

Liitteessä 2 on esitetty yhteenveto vastauksista kysymyksittäin. Tähän on poimittu tärkeimpiä havaintoja. Kunnat luottavat maitotalouteen maatalouden selkärankana. Maidontuotanto ei kuntien viranomaisten mielestä ole katoamassa, vaan pysyy tuotokseltaan suunnilleen entisenlaisena. Maatalousviranomaiset uskovat, että uusien suurtilojen tuotanto tulee koko käynnissä olevan muutoksen ajan korvaamaan luopuvien tuotantomäärät. Joissain kunnissa tuotanto on kasvussa ja joissain hieman vähenee. Joissain tapauksissa kiintiöiden sanottiin valuvan naapurikuntiin ja joku tapaus oli, jossa sanottiin kiintiöiden menevän naapurimaakuntiin. Tuotannosta ei kuitenkaan olla luopumassa, se vain siirtyy hieman alueellisesti. Pellot ovat paremmin käytössä kuin koskaan.

Muiden maatalouden tuotantohaarojen tai palkkatyön ohella harjoitettu pienimittainen karjatalous on katoamassa nopeammin kuin on ajateltu. Kunnissa tilanne on havaittu ja **elinkelpoisten maitotilojen kehittymistä pidetään erittäin tärkeänä koko maaseudun asutuksen säilymisen kannalta**. Toimilla saattaa olla hieman kiire, koska vanhan pienimittaisen maitotalouden häviämislle ei voida juuri mitään. Suurin osa pienien tilojen viljelijöistä on jo niin vanhoja, että lopettaminen on pian edessä. Jatkajia ei yleensä ole. Nykyinen työllisyystilanne kiihdyttää tätä kehitystä. Erityisesti Keski-Suomen eräillä alueilla teollisuuden työllisyystilanne on hyvä ja kaupunkien vetovoima niin suurta, että vaihtoehtoina ovat vain täydellinen päätoimisuus maitotaloudessa tai siirtyminen muihin ammatteihin. Kuntien mielestä olisi keskityttävä hyvin voimakkaasti osaavan ja vuosikymmenien ajan toimintakykyisen viljelijäpolven luomiseen. Monelle kunnalle tämä on olemassaolon kysymys, sillä **erityisesti Keski-Suomessa on kuntia, jotka elävät alkutuotannosta**.

Uusi toimintamalli edellyttää uudenlaisia valmiuksia. **Maitotalouteen on tullut yrittäjämäinen toimintatapa**. Vuokramaiden, ostorehun, vieraan työvoiman, ulkopuolisten urakoitsijoiden käytön ja suurien pääomainvestointien takia on hallittava yrityksen liikkeenjohto, rahoitus ja investoinnit. Toimiminen yritysverkostossa, joka koostuu hyvin erilaisista toimijoista, vaatii ihmisten kanssa toimimisen taitoja. Jos tiloilla käytetään vierasta työvoimaa, on osattava johtaa ja hallittava palkkaamiseen liittyvät asiat.

Tutkimuksen yhteydessä eräs maataloussihteeri määritteli suurta karjatilaa suunnittelevan henkilön näin: *”Hän on Ilmajoelta tai jostain vastaavasta oppilaitoksesta valmistunut yrittäjä, joka on muutaman vuoden työskennellyt kotonaan tai jossain yrityksessä ja on harkinnan jälkeen halunnut jatkaa sukunsa ammattia aivan*

uudessa muodossa. Hänellä on vähän aikaa, mutta motivaatio vähän kaikkeen on hyvä. Hän tulee koulutukseen, jos siitä on selvää hyötyä. Toisaalta hän on kriittinen: koulutukseen vain koulutuksen vuoksi hän ei helposti lähde, vaikka arvostaakin oman alan koulutuksessa saatavissa olevaa vertaistukea.”

Maataloussihteerit esittävät varsin yleisesti, että maataloustuottajiksi jäävät eivät ole kouluttamattomia. Viime aikoina aloittaneiden ja tulevien **maidontuottajien perustaidot ovat todella hyvät**. He tulevat maatalouden oppilaitoksista ja lisäksi meijerit ja ProAgria kouluttavat heitä jatkuvasti. Kuitenkin tällekin alueelle voi jäädä aukkoja. Perustaitojen osaamista korostivat varsin monet, esimerkiksi laatu- koulutus ei koskaan menetä asemaansa. **Eri koulutustoimijoiden olisi keskusteltava enemmän keskenään ja koordinoitava toimintaansa, etteivät kaikki tarjoa samaa, samalla kun johonkin todella tärkeään ei ehkä saa koulutusta ollenkaan**. Joku toivoi jonkinlaista eri toimijoiden yhteistä koulutuskalenteria.

Koulutus on kunnanviranomaisten mielestä keskitettävä niihin, jotka siitä todella hyötyvät ja jotka eniten hyödyttävät omaa yhteisöään. Tilojen lukumäärän väheneminen tekee mahdolliseksi kohdistaa koulutus pienehköön joukkoon, jolla on varsin ratkaiseva osa maaseudun tulevassa kehityksessä.

Tärkeimpänä aiheryhmänä sihteerit näkivät **talouden suunnittelun ja johdon**. Suuri karjatila on yritys ja sitä on johdettava kuin yritystä. Talouskoulutus nähtiin kaikkein tärkeimmäksi osaamisen alaksi nykyisessä nopean muutoksen ja suurien investointien tilanteessa. Etelä-Pohjanmaalla painotetaan talouden suunnittelun koulutusta hieman enemmän kuin Keski-Suomessa. Eräs vastaaja toivoi rahoituskoulutusta.

Tekniikan osaamista korostettiin erityisesti isännille, tätä painotettiin Etelä-Pohjanmaalla. Tekniikan koulutus koettiin tärkeäksi myös muille ryhmille. Erittäin tärkeä tekniikan kohderyhmä oli lomittajat. Tämä vastaus oli muutamilla maatalousvirkamiehillä sekä Etelä-Pohjanmaalla, että Keski-Suomessa. Samoin virkamiehille katsottiin tärkeäksi hallita ainakin jossain määrin maatalojen nykyistä teknologiaa.

Eryteisesti maidontuottajien koulutuksissa **räätälöintiä** pidettiin tärkeänä. Keskittymistä ajankohtaisiin ongelmiin korostettiin. Koulutus tulisi suunnata pienryhmille, mieluiten tilatasolle. Hyvänä muotona pidettiin ohjattua tutustumista toimiviin tiloihin.

Aika usein esille tulleet sanat olivat **jaksaminen ja aktivointi**. Vanhoja viljelijöitä tulee aktivoida ja nuorempia kouluttaa suhtautumaan paineisiin yrittämiseen

väistämättä kuuluvin asioina. Ei ole, eikä koskaan ole ollut, yrittämistä ilman jonkinlaista riskiä.

Virkamiesten osalta korostettiin EU-asioiden osaamista. Erittäin hyödyllisinä pidettiin eri sektorivirkamiesryhmien yhteiskoulutuksia, joissa käsiteltäisiin maatalouden tämän hetken keskeisimpiä kysymyksiä. Eräässä vastauksessa esitettiin, että kouluttajien tulisi opetella paremmin markkinoimaan hankkeensa tuottajille.

Aika usein korostettiin sitä, että EU-aikana on ollut paljon koulutusta vain koulutuksen vuoksi. Sillä, että EU-rahaa saadaan kierrätettyä maaseudulla, on sinänsä positiivinen merkitys. Maatalous on kuitenkin jo muuttunut niin kiireiseksi, että **turhiin koulutuksiin ei enää jakseta tulla**. Pitkäaikaiset koulutukset koettiin viljelijöiden kannalta vaikeiksi.

2.2 Sidosryhmäkartoitus

Maitotilojen keskeisinä **haasteina** vastaajat näkevät **tilojen kannattavuuden kehittymisen**. Tilojen kannattavuuden parantamiseksi tilakokoja kasvatetaan, mikä lisää yrittäjäpariskunnan työtaakkaa. Vastaajista melkein puolet mainitseekin keskeisenä haasteena yrittäjäpariskunnan **jaksamisen ja tulevaisuuteen uskomisen**. Tilakoon kasvaessa tärkeäksi nousee **strateginen suunnittelu, tilan johtaminen, liiketoimintaosaaminen ja töiden organisointi**. Maatalouspolitiikka nähdään yhtenä isona haasteena. Vastaajia mietityttää etenkin maitokiintiötilanteen kehittyminen. Useammassa kuin yhdessä haastattelussa mainitaan myös prosessien hallinta laajentavilla tiloilla. Investoinnin jälkeen tuotannon ylösajo ja sen jälkeinen vaihe on kriittinen. **Työmäärän lisääntyessä useat prosessit on mietittävä uusiksi**. Jatkajien löytyminen maitotiloille nähdään haastavana. Myös ammattitaitoisen työvoiman ja palveluiden löytäminen huolestuttaa. Muita mainittuja asioita oli mm. laatu ja lupa-asiat.

Kehittämistarpeina mainitaan useimmiten liikkeenjohtotaidon kehittäminen. Erityisesti talouspuolen osaaminen nähdään keskeisenä kehittämiskohteena. Haasteisiin liittyen **kannattavuuden parantaminen on keskeinen kehittämistarve**. Kehittämistarpeina nähdään investointiin liittyvä prosessin hallinta. Niin investoinnin suunnittelussa kuin hankintaprosessissa nähdään puutteita. Useat vastaajat mainitsevat kilpailuttamisosaamisessa olevan kehitettävää. Rakennuttajalle kaivataan ns. tukiverkkoa. Investoinnin jälkeinen tuotannon ylösajo ja sen jälkeinen toiminta vaatii kehittämistä. Riskienhallinta, niin henkilö kuin taloudellisten riskien osalta, vaatii huomiota. Useampi kuin yksi vastaaja mainitsee laadun olevan asia, jota ei saa unohtaa. Kehittämiskohteina mainitaan lisäksi eläinten terveyteen liittyvät asiat,

ympäristöasiat ja tilusjärjestelyt. Lomitusjärjestelmän kehittäminen nähdään myös tärkeänä osa-alueena yrittäjäpariskunnan jaksamisen tukemisessa.

Koulutustarpeet liittyvät pitkälti edelliseen eli koulutusta toivotaan useimmiten **tilan johtamiseen ja talousasioihin**. Laatu mainitaan myös koulutustarpeena. Vastaajat kuitenkin mainitsevat laadun yhteydessä, että se tulisi nähdä laajempana asiana kuin pelkkänä lopputuotteen laatuna. Laatu-sana alkaa olla aika kulunut viljelijöiden keskuudessa, koska laatukoulutusta on jo ollut paljon. Koulutustarpeina nähdään mm. riskien hallinta, ajankäytön tehostaminen, rakennuttamiskoulutus, tuotantoon liittyvä koulutus, ympäristöasiat, yhteistyökuviot ja verkostoituminen, eläinten hyvinvointi, ATK-osaaminen ja työantajana olemiseen liittyvät velvollisuudet. Usea vastaaja muistuttaa, että koulutusta tulisi järjestää myös maatalouden työvoimalle.

Maitotilojen **sitouttaminen ja innostaminen** koulutuksiin ja kehittämistoimenpiteisiin nähdään haastavana tehtävänä. Tärkeimpänä asiana pidetään sitä, että tuottajien pitäisi pystyä tunnistamaan **konkreettinen hyöty**, joka koulutukseen osallistumisesta saavutetaan. Sitouttavana tekijänä pidetään **vertaistukea ja pienryhmätoimintaa**, eli koulutuksissa tulisi voida keskustella ja vaihtaa ajatuksia samassa tilanteessa olevien tuottajien kanssa. Yleensäkin koulutuksien toivotaan olevan vuorovaikutteisia ja osallistavia.

Koulutuksissa tulisi käsitellä asioita, joihin viljelijä pystyy vaikuttamaan ja esittää käytännön läheisiä konkreettisia esimerkkejä asioista. **Luennoitsijoiden on oltava todella asiantuntevia**. Maitotiloilta on vaikea osallistua pitkäkestoiisiin koulutuksiin, joten koulutuksien ajankohta, kesto ja paikka on oltava tuottajalle sopiva. Varsinkin Keski-Suomessa korostettiin eri toimijoiden yhteistyötä.

Usea vastaaja mietti, pitäisikö kurssien suorittamisesta palkita jotenkin. Eräs vastaaja mainitsee, että paras tapa saada osallistujia on suoramarkkinointi. Yleensäkin koulutuksien järjestäjien tulisi liikkua samoissa paikoissa kuin tuottajat ja kuulostella, mihin asioihin ja millaista koulutusta halutaan. Tiedon ohella hankkeiden täytyy luoda positiivista ilmapiiriä, auttaa verkostoitumaan, auttaa jaksamaan ja luoda uskoa tulevaisuuteen. Koulutuksen järjestämiseen sopiva ajankohta on lyhyt.

2.3 Tilakartoitus

Kartoituksen tulokset on esitetty kokonaisuudessaan liitteessä 3. Tässä on poimittu keskeisiä tuloksia esille. **Vastaajista 37 % arvioi investoineensa merkittävästi viime vuosina maidontuotantoon.**

Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen maidontuotannon tulevaisuudesta saatiin tietoa kysymällä, miten tilat aikovat muuttaa maidon tuotantomääräänsä. Tämän tutkimuksen mukaan **maidon tuotantoa lisääviä on hieman enemmän kuin maidontuotantoa vähentäviä/lopettavia/jo lopettaneita maitotiloja.** Etelä-Pohjanmaalla on Keski-Suomen maitotiloja hieman enemmän tuotantoa lisääviä ja Keski-Suomessa vastaavasti hieman enemmän tuotantoa vähentäviä tai lopettavia maitotiloja. Viime vuosina maidontuotantoon investoineista maitotiloista 53 % aikoi jatkossa lisätä maidontuotantoa joko merkittävästi tai jonkin verran. Tuotantoa lisäävien tilojen yrittäjät ovat iältään nuorempia kuin tuotantomäärän säilyttäjät tai tuotantoa vähentävät / tuotannon lopettavat. Myös tilan lehmien lukumäärä on suurin maidontuotannon lisäämistä suunnittelevilla. Useat vastanneet **maitotilat arvioivat tekevänsä suunnitellut maidontuotannon muutokset pääasiassa kolmen vuoden sisällä.**

Noin 70 prosentilla vastanneista tiloista oli suunnitteilla jotain kehittämistoimenpiteitä seuraavan viiden vuoden aikana. Luetelluista kehittämistoimenpiteistä eniten oli suunniteltu pellon vuokrausta (39 % vastanneista maitotiloista) ja pellon ostoa (37 %). Yli 20 % tiloista suunnitteli työn helpottamista teknologialla, urakointipalveluiden käytön lisäämistä sekä energiaratkaisujen kehittämistä. Joka viides keskisuomalainen tila aikoo seuraavan viiden vuoden aikana laajentaa/perusparantaa tai rakentaa kokonaan uuden navetan, vastaava luku Etelä-Pohjanmaalla on noin joka neljäs (27 %).

Eniten kiinnostusta esiintyi seuraaviin koulutus- ja neuvontamuotoihin: tutustuminen toisiin tiloihin (71 % vastanneista maitotiloista erittäin tai jonkin verran kiinnostuneita), tilalla tapahtuva neuvonta (68 %), koulutuspäivät (67 %) ja uusien menetelmien kokeileminen tilalla (67 %). Kaikista koulutusmuodoista olivat muita enemmän kiinnostuneet tilat, joissa on yli 34 lehmää ja lähes kaikista koulutusmuodoista vähiten olivat kiinnostuneet tilat, joissa on 0-19 lehmää. Erot olivat myös tilastollisesti merkitseviä. Tämän perusteella voidaan karkeasti sanoa, että isommissa tiloissa on muita enemmän eri koulutusmuodoista kiinnostuneita kuin pienissä tiloissa.

Tarkasteltaessa koulutuksista erittäin kiinnostuneita tilakoon ja maidontuotannon tulevaisuuden suunnitelmien suhteen, havaitaan että tilakooltaan isommat tilat ja

tilat, jotka aikoivat lisätä maidontuotantoa, olivat keskimäärin erittäin kiinnostuneita useammasta koulutusaiheesta kuin pienemmät tilat tai tuotannon nykyisellään säilyttävät ja tuotantoa vähentävät tilat.

Eniten kiinnostusta herättivät seuraavat koulutusaiheet: Miten pidän karjani terveenä? Miten parannan tilani tuottavuutta ja tehokkuutta? Miten voin parantaa tilani taloudellista tulosta? Miten ruokin eläimiäni optimaalisesti? Miten saan nurmiviljelystä parhaan mahdollisen taloudellisen tuloksen? Kuinka vasikasta kasvatetaan huippulehmä?

2.4 Työpajat ja workshop

Eri organisaatiot pitivät työpajat, joissa mietittiin kartoituksissa esiin tulleita asioita. Työpajoissa esiin tulleita asioista keskusteltiin vielä yhdessä workshopissa, jossa oli mukana kaikki hankkeessa mukana olevat tahot. Workshoppiin osallistuneet ja ohjelma on esitetty liitteessä 4. Workshopissa päädyttiin siihen, että molemmilla maakunnilla tulisi olla omat koulutushankkeet maidontuottajille. Sen sijaan kehittämishanke voisi olla ylimaakunnallinen. Kehittämishankkeessa saatuja tuloksia voitaisiin viedä tuottajien tietoisuuteen koulutushankkeiden kautta. Käytäntöön sovellettavia tutkimuksia ja selvityksiä tarvittaisiin ainakin seuraavista aihealueista: yrityskokonaisuuden hallinta, maidontuotannon tuottavuuden kehittäminen, toimintaympäristön tarkastelu, työmäärän tarkastelu erilaisilla teknologioilla. Tärkeimpiä koulutusteemoja ovat johtaminen (strateginen johtaminen, investointiprosessin johtaminen, liiketoimintaosaaminen), tuottavuuden parantaminen, eläinten terveyteen liittyvä koulutus, työmenetelmät ja organisointi sekä energia-asiat. Koulutuksessa tulisi yhdistellä eri koulutusmuotoja. Koulutuksen tulisi olla täsmäkoulutusta. Eri organisaatiot eivät saisi järjestää päällekkäistä koulutusta.

3 PÄÄTELMÄT

Esiselvityksen mukaan alueen maitotiloilla on tapahtumassa seuraavan kolmen vuoden aikana voimakasta rakennekehitystä. Pienet tilat lopettavat ja isot kehittävät toimintaansa. Joka neljäs vastaaja aikoo seuraavan viiden vuoden aikana laajentaa/perusparantaa tai rakentaa uuden navetan.

Jos kiintiöt poistettaisiin heti, aineiston mukaan eteläpohjalaisilla maitotiloilla on kapasiteettia tuottaa maitoa nykyistä enemmän, mikä on otettava huomioon kehittämispäätöksiä tehtäessä. Lehtosen (2008, 7) mukaan nykyinen tukijärjestelmä johtaa tuotannon selvään kasvuun 142-alueilla, jos maitotuotteiden kysynnän kasvu jatkuu. Hänen mukaansa huonossa suhdannetilanteessa maidontuotanto vähenisi ilman suojaverkkoja. On siten huolehdittava, että omin toimin keskeisiä suojaverkkoja ei ajeta alas.

Etelä-Pohjanmaan tutkimustiloilla yhteen laskettu tuotanto oli 3,85 milj. litraa suurempi kuin maitokiintiö (ylittävillä tiloilla 12,95 milj. litraa ja alittavilla tiloilla 9,1 milj. litraa) kun taas Keski-Suomessa tuotanto jäi alle kiintiön 2,06 milj. litraa (ylittävillä tiloilla 1,57 milj. litraa ja alittavilla tiloilla 3,63 milj. litraa). Tulosten mukaan näyttää siltä, että **Keski-Suomessa luopumisalttius on suurempi kuin Etelä-Pohjanmaalla**. Tutkimuksessa mukana olleella alueella maitotilojen ja lehmien määrä vähenee samalla kun yrityskoko ja lehmien keskituotos kasvavat. **Alueen kannalta on keskeistä se, että vapautuvat resurssit (mm. kiintiö/tuotanto-oikeus ja pelto) siirtyvät alueen jatkaville ja kehittyville maitotiloille**. Tämä asettaa haasteita kehittyville maitotiloille ja alueella sijaitseville meijereille, jotta resurssit eivät karkaa alueen tai tuotantosuunnan ulkopuolelle. Tutkimusaineiston ja -tulosten perusteella voidaan todeta, että nykyinen maitomäärä tai sitä suurempikin maitomäärä on mahdollinen. Toisaalta on tiukasti pidettävä mielessä 142-artiklan tuotantomäärärajoite. Jos 142-alueilla ryhdytään lisäämään maidontuotantoa voimakkaasti, maitosodan vaara (vrt. käyty maitosota) on ilmeinen. Tästä kärsisivät kaikki 142-alueen maidontuottajat.

Esiselvityshankkeen tulosten mukaan **yksittäisen maitotilan näkökulmasta** katsottuna tärkeimpiä **haasteita ovat kannattavuus ja yrittäjän jaksaminen**.

Tuotannon kehittämisessä ja yritystoiminnan kannattavuuden parantamisessa on oleellista tietää, mihin kohtaan reaali prosessia ja miten toimenpiteet on kohdistettava (Ovaska ym. 2004). Kehittävällä tilalla keskeinen kysymys on, miten järjestää eläinten hoito ja ruokinta sekä tilan kasvintuotanto. Kotieläinten hoidossa on oleellista miettiä, miten eri resursseja eri työvaiheissa hyödynnetään. Kasvintuotannossa on mietittävä eri tapoja (esimerkiksi urakoitsijoiden käyttö, ulkoistaminen) töiden organisoimiseksi.

Tilakoon kasvaessa työmäärän hallinnan merkitys korostuu. Tutkimus- ja kehittämishankkeissa tulisi selvittää maidontuotannon **eri prosessien vaatimia työmääriä eri teknologioilla** ja luoda keinoja, millä työn tuottavuutta voidaan parantaa. Toimiva lomituserjestelmä on tärkeä tekijä yrittäjän/yrittäjäperheen jaksamisen tukemisessa.

Yrittäjien koulutustarpeet liittyvät kuntien maaseututoimien ja sidosryhmien mielestä talousasioihin, johtamiseen, strategiseen suunnitteluun ja töiden organisointiin. Koulutusaiheista maidontuottajia kiinnosti eniten eläinten hoito ja ruokinta sekä maatalousyrittäjien talouskysymykset ja liikkeenjohto.

Maidontuottajat pitivät kiinnostavimpana koulutusmuotona toisiin tiloihin tutustumista. Isoilla tiloilla oli muita enemmän eri koulutusmuodoista kiinnostuneita kuin pienillä tiloilla. Esiselvityksen perusteella voidaan todeta, että isojen ja kehittyvien tilojen yrittäjät ovat kaikkein halukkaimpia osallistumaan koulutuksiin.

Alueen tilat voidaan selvityksen avulla ryhmitellä usealla tavalla, esimerkiksi maidontuotannon tulevaisuuden suunnitelmien tai lehmämäärän mukaan. Toimijoiden on kehittämis- ja koulutushankkeissaan huomioitava myös maidontuotannosta luopuvat tilat. Nämä voivat tulevaisuudessa tarjota esimerkiksi urakointipalveluita kehittyville maitotiloille. Myöskään ulkopuolisen työvoiman kouluttamista ei saa unohtaa.

LÄHTEET

- Huhtanen, P., Nousiainen, J. & Rinne, M. 2008. Lypsylehmien rehuannoksen taloudellinen optimointi tuotosvasteiden perusteella. [Verkkojulkaisu]. Julkaisussa Hopponen A. (toim.) Maataloustieteen Päivät 2008. Suomen Maataloustieteellisen Seuran tiedotteita 23. [Viitattu 17.6.2008]. Saatavissa http://www.smts.fi/mpol2008/index_tiedostot/Esitelmat/es075.pdf
- Lehtonen H. 2008. Maitokiintiöjärjestelmän päättymisen vaikutukset Suomen maitosektorille. [Verkkojulkaisu]. Julkaisussa Hopponen A. (toim.) Maataloustieteen Päivät 2008. Suomen Maataloustieteellisen Seuran tiedotteita 23. [Viitattu 17.6.2008]. Saatavissa http://www.smts.fi/mpol2008/index_tiedostot/Esitelmat/es080.pdf
- Maitomarkkinakatsaus 2 / 2008. Suomen Gallup. Elintarviketieto Oy / Eeva Heikkilä. Julkaisematon.
- Ovaska, S., Sipiläinen, T., Ryhänen, M. & Ylätaalo, M. 2004. Maitotilojen tuotanto- toiminta ja talous : Suomen, Ruotsin, Saksan ja Itävallan IFCN-tilojen vertailu. Helsinki: Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus. MTT:n selvityksiä 61.
- Sheikh, S., Pecher, I., Steiber, N. & Heckl, E. 2002. Mikro- ja pienyritysten ja yksityisten elinkeinonharjoittajien tukipalvelut: Maakatsaus-Suomi. [Verkkojulkaisu]. Wien: Austrian Institute for Small Business Research. [Viitattu 17.6.2008]. Saatavissa <http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/craft/craft-studies/documents/report-finland-fi.pdf>
-

Liite 1. Sidosryhmähaastattelut

Haastattelukysymykset

1. Millaista yhteistyötä teillä on tällä hetkellä maitotilojen kanssa? Millaista yhteistyö on tulevaisuudessa?
2. Mitkä ovat mielestänne maitotilojen keskeiset haasteet tällä hetkellä?
3. Mitkä ovat mielestänne maitotilojen tärkeimmät
 - a) kehittämistarpeet
 - b) koulutustarpeet
4. Onko organisaatiollanne tarpeeksi valmiuksia toimia maitotilojen kanssa?
5. Millaisia koulutus/kehittämistoimenpiteitä haluaisitte tehdä maitotiloille, jos olisitte koulutus/kehittämisisorganisaatio?
6. Miten maitotilat saataisiin innostumaan ja sitoutumaan koulutuksiin ja kehittämistoimenpiteisiin?
7. Mitä odotatte eri toimijoiden organisoimilta maitotiloille suunnatuilta koulutus- ja kehittämishankkeilta?
8. Oletteko kiinnostunut osallistumaan koulutus- ja kehittämishankkeisiin?
9. Muita kommentteja?

Haastatellut organisaatiot ja henkilöt

MTK, Kilpeläinen

MTK, Keski-Suomi, Lappalainen

MTK, Etelä-Pohjanmaa, Ojaniemi

Nordea, Etelä-Pohjanmaa, Savola

Keski-Suomen Osuuspankki, Tiusanen

Keski-Suomen TE-keskus, Puranen

Etelä-Pohjanmaan TE-keskus, Luoma

ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Siljamäki, Talvilahti, Korpela ja Pajula

ProaAgria Keski-Suomi, Niemelä ja Mäkinen

ProaAgria Keski-Suomi, Pöyhönen

Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Turunen

Osuuskunta Maitosuomi, Koskimäki, Kalliosalo, Hautakangas-Anttila, Helin,

Kujala ja Ylinen

Pohjanmaan jalostuskeskus, Peltokangas

MELA, Mäkirintala

ETT, Ruoho ja Halkosaari

Työtehoseura, Kirkkari

Liite 2. Kuntakartoitus / yhteenveto vastauksista kysymyksittäin

1. Millainen rooli maataloudella on kunnassanne?

a. Millainen rooli on maidontuotannolla?

Etelä-Pohjanmaalla pidettiin maataloutta ratkaisevan tärkeänä elinkeinona 12 kunnassa, tärkeänä kymmenessä kunnassa ja yhtenä tärkeimmistä neljässä kunnassa. Maidontuotantoa pidettiin yleensä maatalouden oleellisimpana osan kaikissa kunnissa. Joissakin kunnissa se oli toinen päätuotantosuunnista.

Keski-Suomessa maataloutta pidettiin ratkaisevana elinkeinona kymmenessä kunnassa. Erittäin tärkeä se oli kymmenelle kunnalle. Kohtuullinen merkitys maataloudella oli kahdeksalle kunnalle. Maitotalous on Keski-Suomessakin maatalouden runko ehkä vielä selvemmin kuin Etelä-Pohjanmaalla.

2. Miten maatalouden merkitys muuttuu seuraavan 5-10 vuoden kuluessa kunnassanne?

a. Miten maidontuotanto muuttuu?

b. Onko kunnassanne selvitetty millaisella tilamäärällä ja -rakenteella maitoa tuotetaan 10 vuoden kuluttua?

Tilamäärän oletettiin Etelä-Pohjanmaalla vähentyvän puoleen 14 kunnassa ja vähenevän hieman 12 kunnassa. Maitomäärän oletettiin kasvavan viidessä kunnassa. Määrän oletettiin pysyvän ennallaan seitsemässätoista kunnassa ja mahdollisesti laskevan hieman neljässä kunnassa.

Tilamäärän ajateltiin vähenevän Keski-Suomessa puoleen kymmenessä kunnassa ja yleensä voimakkaasti 18 kunnassa. Maitomäärän oletettiin vähenevän neljässä kunnassa, pysyvän ennallaan 19 kunnassa ja kasvavan viidessä kunnassa.

3. Mitkä ovat kuntanne tavoitteet maidontuotannon kehittämisessä?

Jos tavoitteita oli määritelty, oleellisin oli pitää tuotettu määrä ennallaan. Tilamääriin ei katsottu voitavan ottaa kantaa. Ne vähenevät joka tapauksessa. Joissain vastauksissa puhuttiin elinkelpoisten maitotilojen säilyttämisestä.

4. Miten edistätte näiden tavoitteiden saavuttamista?

a. Miten kunnassanne turvataan maitotilojen tarvitsemia palveluita ja infraa (esim. tilusrakenteen kehittyminen, tieverkko, tietoliikenneyhteydet, lomituspalvelut)?

b. Onko maitotilojen kehittämiseen varattu rahaa?

c. Onko kunnassanne suunniteltu kotieläinyksiköille sijoitusohjeita tai määräyksiä? Onko kunnassanne huomioitu kotieläintilojen laajentumismahdollisuudet ottaen huomioon ympäristö- ja kaavamääräykset ja miten?

- a. Tilusjärjestelyjä oli tehty vain muutamissa E-P:n kunnissa ja yhdessä Keski-Suomen kunnassa. Suunniteltu niitä toki oli monissa paikoissa. Palvelut olivat yleensä kunnossa. Tiet, tietoliikenne ja vesihuolto pelasivat yleensä hyvin. Kuntien osallistuminen yksityisteiden hoitoon on vielä yleistä.
- b. Erityistä rahaa maitotaloudelle oli vain muutamassa kunnassa. Yleensä rahat käytettiin hankkeisiin. Koko maatalouden käyttöön oli pienehköjä summia. Maitotalouden varat oli yleensä karsittu laman aikana.
- c. Kaavoitusohjeita oli vain muutamissa asutuskeskuskunnissa.

5. Mihin osa-alueisiin tarvitaan koulutusta ja kehittämistä?

a. Maitotilat

b. Kunnantyöntekijät (maaseututoimi, ympäristötoimi, tekninen toimi)

c. Miten koulutus ja kehittäminen tulisi järjestää?

- a. Tärkeimpinä koulutusaloina karjatalousyrittäjille pidettiin taloutta ja tekniikkaa. Eräissä vastauksissa korostettiin lomittajien perustekniikan paremman hallinnan tärkeyttä. Talous oli arvioitu maidontuottajille ylivoimaisesti tärkeimmäksi kehityskohteeksi. Perustaitojen asemaa ei kyseenalaistettu. Koska tuottajien koulutustaso on nousussa ja ProAgria sekä meijerit ovat jo hyvin pitkän aikaa tehokkaasti kouluttaneet näitä asioita, ajattelivat monet vastaajat näiden kysymysten vaativan, vain joidenkin aukkojen paikkaamista. Ajankohtaisuus ja päällekkäisyyksien välttäminen korostui. Ei koulutusta koulutuksen vuoksi, vaan välitöntä hyötyä viljelijöille.
 - b. Kunnan työntekijöistä maatalousvirkamiehet saavat jo todella paljon EU-asioiden koulutusta. Joitain ajankohtaisia asioita saattaisi vielä mahtua koulutuksiin mukaan. Heidän kohdallaan voitaisiin palata tilojen viimeaikaisen kehityksen hallitsemiseen. Muut sektorivirkamiehet tarvitsevat maatalouden perusteiden tuntemusta. Erityisen hyvää tämä tekisi tekniikan ja ympäristönsuojelun virkamiehille. Eri virkamiesryhmien yhteiskoulutukset ovat antaneet hyvää palautetta ja herättivät selvästi kiinnostusta.
-

-
- c. Maatilojen koulutuksessa paikallisuus on äärettömän tärkeää. Parasta olisi tilakohtaisuus, joskin tähän on vaikeaa päästä.

Vanhemmille viljelijöille paikallisuus on periaatteellinen kysymys. Nuoremmille karjatilallisille kyseessä on käytännön ajankäytöstä johtuva asia. Useiden kausien koulutusjaksot eivät oikein onnistu. Nuoremmille viljelijöille sisältö ratkaisee, auttaako koulutus omien pulmien ratkaisuun.

6. Mitä odotatte eri toimijoiden organisoimilta maitoiloille suunnatuilta koulutus- ja kehittämishankkeilta?

Vastaajat tuntuivat toivovan tarkempaa kohdistusta oleellisiin asioihin, konkreettisuutta, ajankohtaisuutta, suunnitelmallisuutta ja eri toimijoiden yhteistoimintaa maitotalouden ongelmien menestyksellisiä ratkaisuja luovien koulutustuotteiden rakentamiseen.

Luodut tuotteet ovat myös kunnolla ja ajoissa markkinoitava, niin että niistä voidaan keskustella paikallisesti ja mm. saada varoja kuntien budjetteihin.

7. Onko kunnassa osoitettu maatalouden kehittäminen jonkin viranhaltijan vastuulle?

Yleensä kunnissa oli toimialan virkamies. Monesti pienissä kunnissa viranhaltija oli monen kunnan yhteinen. Tulossa olevat kuntaliitokset tuovat hieman epävarmuutta, mutta kunnissa on vakuutettu, että maatalouden virkamiehet tulevat säilymään ammattimiehinä eikä minään yhdistelmävirkoina. Jotkut maatalous elinkeinomiehet hoitivat myös muita elinkeinoneuvonnan tehtäviä monesti elinkeinoyhtiön puitteissa. Hallinnollisesti yhä useammat tulevat työskentelemään elinkeinoyhtiöissä. Näissäkin lähtökohta on, että maatalouden kysymykset ovat erikoisammattilaisen työtä.

8. Muuta kommentoitavaa?

Tähän tuli varsin vähän vastauksia.

Liite 3. Tilakyselyn tulokset

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

MAITOTILOJEN TULEVAISUUDEN SUUNNITELMAT JA KOULUTUS- TARPEET ETELÄ-POHJANMAALLA JA KESKI-SUOMESSA

Tammikuu 2008

MARKKINATUTKIMUSPALVELUT

Seinäjoen ammattikorkeakoulu
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
2 TAUSTATIEDOT	5
2.1 Tilan yrittäjien taustatiedot	5
2.2 Tilan taustatiedot	7
2.2.1 Maidontuotannon laajuus	8
2.2.2 Ulkopuolisen työvoiman ja urakoitsijoiden työllistäminen	12
2.2.3 Tilanpidonvaihe	13
3 MAITOTILOJEN TULEVAISUUDEN SUUNNITELMAT	15
3.1 Suunnitelmat maidontuotannon suhteen	15
3.2 Tiloilla suunnitteilla olevat kehittämistoimenpiteet	23
4 MAITOTILOILLE SUUNNATUT KOULUTUS- JA KEHITTÄMISPALVELUT	26
4.1 Kiinnostus erilaisiin koulutus- ja kehittämismuotoihin	26
4.2 Kiinnostus eri aihealueiden koulutuksiin	28
4.3 Sopivat koulutusajankohdat	36

LIITTEET

Liite 1	Kysymyslomake
Liite 2	Taulukoita ja luetteloita

1 JOHDANTO

Tämä tutkimus on osa maidontuotannon kehittämiskohteiden esiselvitystä. Esiselvityksen tavoitteena on kartoittaa asioita ja tekijöitä, joihin Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen TE-keskusten alueella sijaitsevat maitotilat tarvitsevat koulutusta ja kehittämistoimenpiteitä maidontuotannon kilpailukyvyyn edistämiseksi. Maidontuottajille suunnatuilla koulutuksilla ja erilaisilla kehittämishankkeilla pyritään edistämään maitotilojen kilpailukykyä ja parantamaan jatkavien tilojen toimintaedellytyksiä.

Tutkimuksen tavoite	Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää millaisista koulutuksista / neuvonnasta Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen maitotilat ovat kiinnostuneita . Lisäksi tutkimuksen avulla saadaan tietoa, kuinka suuri osa tiloista jatkaa ja kehittää maidontuotantoa ja toisaalta kuinka suuri osa on lopettamassa maidontuotannon. Tutkimuksessa selvitetään mm. <ul style="list-style-type: none">– Maitotilojen perustietoja– Tilan yrittäjän taustatietoja– Maitotilojen tulevaisuuden suunnitelmia maidontuotannon suhteen– Tiloilla suunnitteilla olevia kehittämistoimenpiteitä– Kiinnostusta erilaisiin koulutus- ja kehittämismuotoihin– Kiinnostusta osallistua eri aihealueiden koulutuksiin
Tutkimuksen suunnittelu	Tutkimuksen suunnitteluun osallistui seuraavien tahojen edustajia: Seinäjoen ammattikorkeakoulun Maa- ja metsätalouden yksikkö sekä Markkinatutkimuspalvelut, Jyväskylän ammattikorkeakoulun Luonnonvarainstituutti, ProAgria Keski- Suomi ja Etelä-Pohjanmaa sekä hankkeen ohjausryhmässä olevat tahot, Osuuskunta Maitosuomi, Faba ja TTS.
Tutkimuksen toteutus	Tutkimuksen toteutuksesta vastasi Markkinatutkimuspalvelut Seinäjoen ammattikorkeakoulusta. Tulosten analysointiin ja raportointiin osallistui lisäksi Seinäjoen ammattikorkeakoulun Maa- ja metsätalouden yksikkö.
Kohderyhmä	Tutkimuksen kohderyhmänä olivat Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen TE-keskusten alueella sijaitsevat maitotilat. TE-keskukselta saatujen tietojen mukaan joulukuussa 2007 Etelä-Pohjanmaalla oli 1533 maitotilaa ja Keski-Suomessa 798 maitotilaa eli yhteensä maitotiloja oli 2331. Tästä otokseksi valittiin Osuuskunta Maitosuomen maidontuottajat Etelä-Pohjanmaalla ja Keski-Suomessa. Maitotilojen yhteystiedot saatiin Osuuskunta Maitosuomelta. Yhteystietoja saatiin yhteensä 1807, joista 1314 oli eteläpohjalaisten ja 493 keskisuomalaisten maitotilojen tuottajien yhteystietoja.
Kyselyn toteuttaminen	Vastaajilla oli mahdollisuus vastata kyselyyn internetin välityksellä. Linkit kyselyyn laitettiin Seinäjoen ja Jyväskylän ammattikorkeakoulujen sekä Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen ProAgrian internetsivuille. Myös Valion maidontuottajien sivuilla olevassa Valmassa oli linkki kyselyyn. Lisäksi Maaseudun Tulevaisuudessa julkaistiin ilmoitus kyselystä ja kyselyn internetlinkistä. Otoksessa

mukana oleville lähetettiin kirjeitse kyselylomake. Haastatteluja suoritettiin myös puhelimitse lomakkeen palauttamatta jättäneille. Kysely toteutettiin marras-joulukuussa 2007.

Yhteensä tutkimukseen vastasi 1001 maidontuottajaa: Etelä-Pohjanmaalta 731 maidontuottajaa ja Keski-Suomesta 259 maidontuottajaa. Lisäksi Valion maidontuottajien sivuilla olevan Valman kautta palautui 11 vastausta Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen ulkopuolelta. Näiden paikkakuntien vastaajat olivat Maitosuomen tuottajia ja ne ryhmiteltiin kuntaa lähimpänä olevaan maakuntaan siten, että Etelä-Pohjanmaalle tuli 9 vastaajaa ja Keski-Suomeen 2 vastaajaa. Paikkakuntaokohtaiset vastaajamäärät on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Kyselyyn vastanneiden maidontuottajien määrät paikkakunnittain.

Etelä-Pohjanmaa	Vastanneiden tilojen määrä	Keski-Suomi	Vastanneiden tilojen määrä
Alahärmä	17	Hankasalmi	33
Alajärvi	46	Joutsa	1
Alavus	55	Jyväskylän mlk	8
Evijärvi	27	Jämsä	7
Ilmajoki	32	Jämsänkoski	2
Isojoki	10	Kannonkoski	8
Jalasjärvi	45	Karstula	17
Jurva	10	Keuruu	22
Karjajoki	14	Kivijärvi	11
Kauhajoki	72	Konnevesi	14
Kauhava	25	Korpilahti	11
Kortesjärvi	41	Kyyjärvi	7
Kuortane	35	Laukaa	27
Kurikka	35	Leivonmäki	0
Lappajärvi	17	Multia	8
Lapua	53	Muurame	4
Lehtimäki	12	Petäjävesi	7
Nurmo	16	Pylkönmäki	6
Seinäjoki	33	Saarjärvi	29
Soini	21	Toivakka	5
Teuva	24	Uurainen	13
Töysä	24	Viitasaari	11
Vimpeli	12	Äänekoski	8
Ylihärmä	4		
Ylistaro	29		
Ähtäri	22		
Yhteensä	731	Yhteensä	259

Vastauksia palautui kirjeitse 414 ja puhelimitse haastateltiin 513 maidontuottajaa. Lisäksi Valman kautta palautui 63, ProAgrian ja SeAMK:n sivuilla olleen linkin kautta 7 ja Maaseudun Tulevaisuudessa olleen ilmoituksen kautta 4 vastausta (taulukko 2).

Taulukko 2. Aineiston hankintatavat ja vastaajien määrät.

Aineiston hankintatapa	Etelä-Pohjanmaa (Ikm)	Keski-Suomi (Ikm)	Kaikki yhteensä (Ikm)	Kaikki %
Kirjeitse	280	134	414	41
Puhelinhaastattelu	394	119	513	51
Valma / Internet	55	8	63	6
ProAgria ja Seamk / Internet	7		7	1
Maaseudun tulevaisuus / Internet	4		4	0
Vastaajia yhteensä	740	261	1001	100

2 TAUSTATIEDOT

2.1 Tilan yrittäjien taustatiedot

Vastanneilta maitotilojen yrittäjiltä kysyttiin taustatietona ikä, koulutus ja onko koulutusmaatalousalalta. Jos tilalla oli kaksi yrittäjää, tiedot pyydettiin myös toisen yrittäjän osalta.

Yrittäjistä 34 % oli 40-vuotiaita tai alle (Etelä-Pohjanmaalla 37 % ja Keski-Suomessa 29 %). Vastaavasti 41–60-vuotiaita oli 62 % tilan yrittäjistä (Etelä-Pohjanmaalla 60 % ja Keski-Suomessa 66 %). Yrittäjän keski-ikä oli kaikkien vastaajien osalta 45 vuotta. Etelä-Pohjanmaan maitotiloilla keski-ikä oli 44 vuotta ja Keski-Suomen maitotiloilla 46 vuotta. Noin puolella tilojen yrittäjistä oli ammattikoulutasoinen koulutus (sisältää maamieskoulun). Koulutus oli maatalousalalta noin kahdella kolmasosalla tilan yrittäjistä (taulukko 3).

Taulukko 3. Tilan I yrittäjän taustatiedot: ikä, koulutus ja onko koulutus maatalousalalta (% vastanneista maitotiloista).

Tilan I yrittäjän taustatiedot	Kaikki yhteensä (n=903)	Etelä-Pohjanmaa (n=667)	Keski-Suomi (n=236)
IKÄ	%	%	%
alle 30 vuotta	6	7	5
30–40 vuotta	28	30	24
41–50 vuotta	35	34	37
51–60 vuotta	27	26	29
yli 60 vuotta	4	4	5
KOULUTUS	%	%	%
Yliopisto	2	2	3
Ammattikorkeakoulu	7	7	8
Opistoaste	14	13	16
Ammattikoulu	52	54	48
Peruskoulu / lukio	25	24	26
ONKO MAATALOUSALAN KOULUTUSTA?	%	%	%
Kyllä	62	61	64
Ei	38	39	36

Tilan toinen yrittäjä oli hieman ensimmäistä yrittäjä nuorempi keski-ikä ollessa 44 vuotta (Etelä-Pohjanmaa 44 vuotta ja Keski-Suomi 45 vuotta). Maatalousalan koulutusta oli kaikkiaan noin 40 prosentilla (Etelä-Pohjanmaa 34 ja Keski-Suomi 46) (taulukko 4).

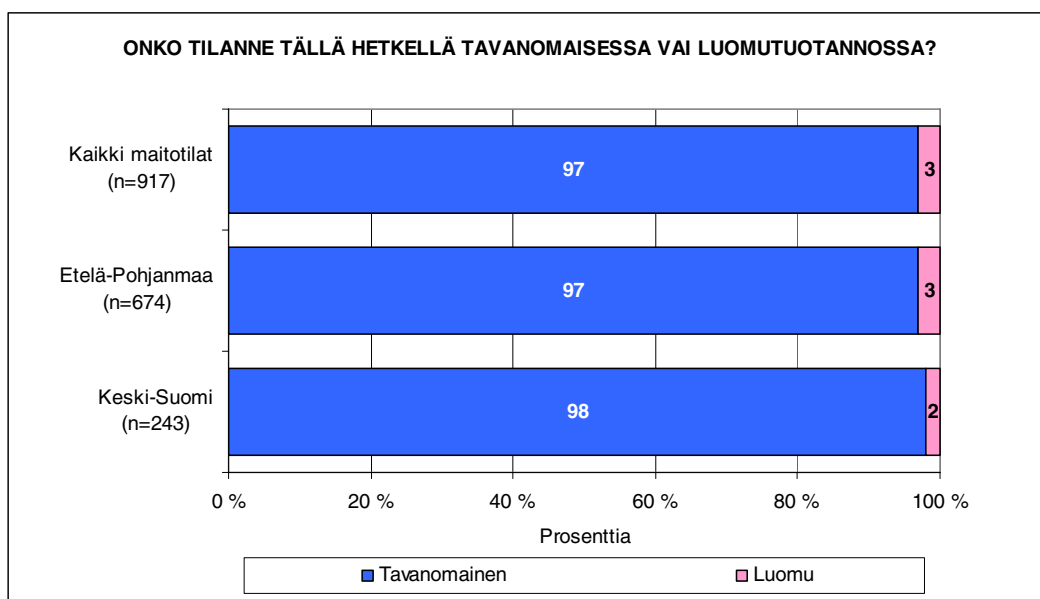
Taulukko 4. Tilan II yrittäjän taustatiedot: ikä, koulutus ja onko koulutus maatalousalalta (% vastanneista maitotiloista).

Tilan II yrittäjän taustatiedot	Kaikki yhteensä (n=630)	Etelä-Pohjanmaa (n=468)	Keski-Suomi (n=162)
IKÄ	%	%	%
alle 30 vuotta	7	8	6
30–40 vuotta	28	28	27
41–50 vuotta	38	37	41
51–60 vuotta	24	24	23
yli 60 vuotta	3	2	4
KOULUTUS	%	%	%
Yliopisto	4	4	4
Ammattikorkeakoulu	10	10	9
Opistoaste	18	20	15
Ammattikoulu	43	40	49
Peruskoulu / lukio	25	26	24
ONKO MAATALOUSALAN KOULUTUSTA?	%	%	%
Kyllä	37	34	46
Ei	63	66	54

2.2 Tilan taustatiedot

Tilojen tuotantoon liittyen tiedusteltiin onko tilalla tällä hetkellä tavanomainen vai luomutuotanto, maidontuotannon laajuutta, ulkopuolisen työvoiman ja urakoitsijoiden työllistämistä sekä näkemyksiä tilanpidonvaiheesta.

Lähes kaikilla kyselyyn vastanneilla maitotiloilla on tavanomainen tuotanto. Vain 3 % maitotiloista oli tällä hetkellä luomutuotanto. Kysyttäessä tulevaisuuden suunnitelmista luomutuottajien osuudet pysyivät samansuuruisina (kuva 1).

Kuva 1. Onko tila tavanomaisessa vai luomutuotannossa (% vastanneista maitotiloista)?

2.2.1 Maidontuotannon laajuus

Vastanneiden tilojen lypsylehmien määrät vaihtelivat viidestä 150 lehmään. Keskimäärin vastanneilla maitotiloilla oli 26 lehmää. Etelä-Pohjanmaan tiloilla lypsylehmien määrä vaihteli viidestä 150:een keskiarvon ollessa 28. Keski-Suomessa tilojen lehmien lukumäärä vaihteli viidestä 110:een ja tilaa kohden lehmiä oli keskimäärin 22 kappaletta.

Vastanneista maitotiloista lähes puolella oli lypsylehmiä 20 tai alle (Etelä-Pohjanmaalla 44 % tiloista ja Keski-Suomessa 57 % tiloista). Vastaavasti 21–40 lehmän tiloja oli 40 % ja yli 40 lehmän tiloja 12 % kaikista vastanneista. Etelä-Pohjanmaalla oli Keski-Suomea enemmän isoja maitotiloja (taulukko 5).

Taulukko 5. Tilan lypsylehmien määrä (% vastanneista maitotiloista).

Lypsylehmien määrä	Kaikki yhteensä (n=979)	Etelä-Pohjanmaa (n=727)	Keski-Suomi (n=252)
	%	%	%
10 tai vähemmän	8	7	12
11–20	39	37	45
21–30	29	29	29
31–40	11	12	10
41–60	9	11	4
61–80	2	3	
yli 80	1	2	1
Yhteensä	100	100	100

Taulukossa 6 on verrattu vastanneiden maitotilojen tuotantomääriä Osuuskunta Maitosuomeen (entinen Maitojaloste ja Keski-Suomen maitokunta) toimitettuun maitomäärään vuonna 2006. Verrattaessa tuloksia havaitaan, että vastanneissa maitotiloissa korostuvat hieman suurempien maitotilojen osuudet verrattuna Maitosuomen tuottajatieläisiin. Tähän voi osaltaan vaikuttaa se, että suuret maitotilat ovat pieniä tiloja jonkin verran kiinnostuneempia osallistumaan tilojen kehittämiseen liittyvään koulutukseen ja siksi ovat vastanneet hieman aktiivisemmin. Toisaalta aivan pienien tilojen joukossa saattaa olla niitä, jotka ovat jo lopettaneet toimintansa ennen tutkimuksen suorittamista, minkä johdosta heitä ei ole tavoitettu tutkimukseen.

Taulukko 6. Kyselyyn vastanneiden tilojen maidon tuotantomäärät verrattuna Osuuskunta Maitosuomeen (ent. Maitojaloste ja Keski-Suomen Maitokunta) toimitettuun maitomäärään.

Meijeriin toimitettu maitomäärä vuodessa (litraa)	Vastanneet maidon-tuottajat yhteensä (n=890)	Maitojalosteen ja Keski-Suomen Maitokunnan tuottajat 2006 (n=2274)	Etelä-Pohjanmaa (n=656)	Maitojalosteen tuottajat 2006 (n=1481)	Keski-Suomi (n=234)	Keski-Suomen Maitokunnan tuottajat (n=793)
	%	%	%	%	%	%
alle 15 000		4		4		4
15 000 - 25 000	> 1	3	> 1	3		4
25 001 - 50 000	4	11	4	11	5	12
50 001 - 100 000	19	24	18	22	22	28
100 001-150 000	22	22	21	22	28	22
150 001 - 200 000	18	14	19	15	15	13
200 001 - 250 000	13	8	13	8	14	8
250 001- 300 000	7	5	7	5	8	5
300 001 - 400 000	8	5	8	5	5	4
400 001 - 500 000	4	2	5	3	2	2
yli 500 000	4	2	4	2	1	1
Yhteensä	100	100	100	100	100	100

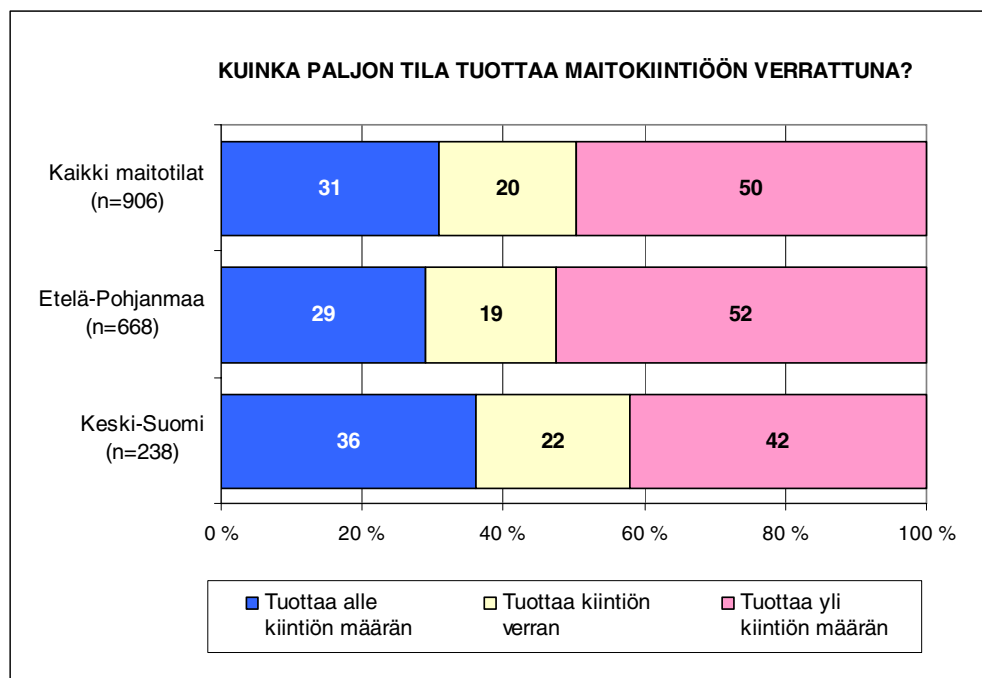
Tilojen maitokiintiöiden määrät luokiteltiin samankaltaisiin luokkiin kuin tuotantomäärien kohdalla. Tilojen maitokiintiöiden määrät noudattelevat tilojen maidon tuotantomääriä (taulukko 7).

Taulukko 7. Tilojen maitokiintiön määrä (% vastanneista maitotiloista).

Maitokiintiön määrä	Vastanneet maidon-tuottajat yhteensä (n=890)	Etelä-Pohjanmaa (n=656)	Keski-Suomi (n=235)
	%	%	%
alle 15 000			
15 000 - 25 000	> 1	> 1	
25 001 - 50 000	5	6	4
50 001 - 100 000	19	18	23
100 001-150 000	23	21	29
150 001 - 200 000	16	17	14
200 001 - 250 000	12	12	11
250 001- 300 000	8	7	10
300 001 - 400 000	8	9	6
400 001 - 500 000	4	5	> 1
yli 500 000	4	5	3
Yhteensä	100	100	100

Tilojen maidontuotantoa tarkasteltiin suhteessa maitokiintiön määrään. Tilat jaettiin kolmeen ryhmään sen mukaan, tuottavatko he maitoa kiintiön verran, yli kiintiön tai alle kiintiön. Kaikki yli 1000 litran kiintiön ylitykset tai alitukset on laskettu kiintiön ylittäjiin tai alittäjiin tuotannon mukaisesti.

Puolet vastanneista maitotiloista tuottaa yli maitokiintiömäärän (Etelä-Pohjanmaalta 52 % ja Keski-Suomesta 42 %). Alle kiintiön määrän tuottaa noin kolmannes kaikista maitotiloista (kuva 2).

Kuva 2. Kuinka paljon tila tuottaa maitokiintiön verrattuna (% vastanneista maitotiloista)?

Etelä-Pohjanmaan tutkimustiloilla yhteen laskettu maidontuotanto oli 141,23 miljoonaa litraa ja maitokiintiön määrä 137,38 miljoonaa litraa. Näin ollen tuotanto on kokonaisuudessaan 3,85 miljoonaa litraa suurempi kuin maitokiintiö (ylittävillä tiloilla 12,95 milj. litraa yli kiintiön ja alittavilla tiloilla 9,10 milj. litraa alle kiintiön). Keski-Suomen tutkimustiloilla yhteenlaskettu maidontuotanto oli 40,32 miljoonaa litraa ja maitokiintiön määrä 42,38 miljoonaa litraa. Keski-Suomen tutkimustilojen maidontuotanto jäi alle kiintiön 2,06 miljoonaa litraa (ylittävillä tiloilla tuotanto oli yli kiintiön 1,57 miljoonaa litraa ja kiintiön alittavilla tiloilla tuotanto oli 3,63 miljoonaa litraa alle kiintiön).

Taulukoissa 8 ja 9 on Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen maitotilat jaoteltuna tuotantomäärittäin alle kiintiön määrän, kiintiön verran ja yli kiintiön määrän tuottaviin maitotiloihin. Maitokiintiön ylittäjiä ja alittäjiä löytyy lähes jokaisesta tuotantomääräluokasta.

Taulukko 8. Etelä-Pohjanmaa: kuinka paljon tila tuottaa maitokiintiöön verrattuna tuotantoluokittain tarkasteltuna (% vastanneista maitotiloista).

ETELÄ-POHJANMAA					
Maidon tuotantomäärä litraa / vuosi	Tuottaa alle kiintiön	Tuottaa kiintiön verran	Tuottaa yli kiintiön	Tilojen tuotantomäärän ja kiintiömäärän erotus yhteensä (litraa)	Vastan- neiden tilojen määrä
	%	%	%		
15 000 - 25 000	100			-21 000	3
25 001- 50 000	50	21	29	-153 683	28
50 001 - 100 000	34	22	44	3 237	117
100 001 - 150 000	24	20	56	100 131	137
150 001-200 000	27	19	55	-167 657	130
200 001-250 000	26	17	56	197 377	87
250 001 - 300 000	25	21	54	248 177	48
300 001 - 400 000	36	14	50	172 244	56
400 001 - 500 000	28	16	56	694 019	32
yli 500 000	10	13	77	2 776 836	30
<i>Yhteensä</i>	<i>29</i>	<i>19</i>	<i>52</i>	<i>3 849 681</i>	<i>668</i>

Taulukko 9. Keski-Suomi: kuinka paljon tila tuottaa maitokiintiöön verrattuna tuotantoluokittain tarkasteltuna (% vastanneista maitotiloista).

KESKI-SUOMI					
Maidon tuotantomäärä litraa / vuosi	Tuottaa alle kiintiön	Tuottaa kiintiön verran	Tuottaa yli kiintiön	Tilojen tuotantomäärän ja kiintiömäärän erotus yhteensä (litraa)	Vastan- neiden tilojen määrä
	%	%	%		
15 000 - 25 000					
25 001- 50 000	50	33	17	-135 862	12
50 001 - 100 000	28	32	40	-5 923	53
100 001 - 150 000	32	21	47	82 156	66
150 001-200 000	33	14	53	-228 188	36
200 001-250 000	50	15	35	-799 174	34
250 001 - 300 000	33	22	44	-23 113	18
300 001 - 400 000	39	23	39	-339 906	13
400 001 - 500 000	50		50	-141 107	4
yli 500 000	100			-470 000	2
<i>Yhteensä</i>	<i>36</i>	<i>22</i>	<i>42</i>	<i>-2 061 117</i>	<i>238</i>

2.2.2 Ulkopuolisen työvoiman ja urakoitsijoiden työllistäminen

Noin 30 % tiloista oli työllistänyt viimeisen vuoden aikana ulkopuolista työvoimaa (lakisääteisen lomittajapalvelun lisäksi). Tiloista 14 % oli työllistänyt ulkopuolista työvoimaa 1-20 henkilötyöpäivää, 5 % 21–50 henkilötyöpäivää ja 12 % tiloista yli 50 henkilötyöpäivää (taulukko 10). Keskimäärin vastanneet tilat olivat työllistäneet ulkopuolista työvoimaa 33 henkilötyöpäivää (Etelä-Pohjanmaan tilat 31 ja Keski-Suomen tilat 33 päivää).

Urakoitsijoita oli käyttänyt lähes 70 % vastanneista tiloista. Tosin urakoitsijoita käytetään henkilötyöpäivinä mitattuna keskimäärin vähemmän kuin ulkopuolista työvoimaa. Keskimäärin tilat olivat työllistäneet urakoitsijoita 7 henkilötyöpäivää (Etelä-Pohjanmaan tilat 7 ja Keski-Suomen tilat 5 päivää). Noin puolet tiloista oli työllistänyt urakoitsijoita 1-10 päivää, 9 % tiloista 11–20 päivää ja 5 % tiloista yli 20 päivää (taulukko 11).

Taulukko 10. Kuinka paljon tila on viimeisen vuoden aikana työllistänyt ulkopuolista työvoimaa (lakisääteisen lomittajapalvelun lisäksi) (% vastanneista maitotiloista)?

Ulkopuolisen työvoiman työllistäminen Henkilötyöpäivää / vuosi	Kaikki yhteensä (n=919)	Etelä-Pohjanmaa (n=676)	Keski-Suomi (n=243)
	%	%	%
Ei yhtään päivää	69	69	69
1 - 20 päivää	14	14	14
21 - 50 päivää	5	5	4
60 - 100 päivää	4	4	5
101 - 400 päivää	6	6	8
yli 400 päivää	2	2	1
Yhteensä	100	100	100

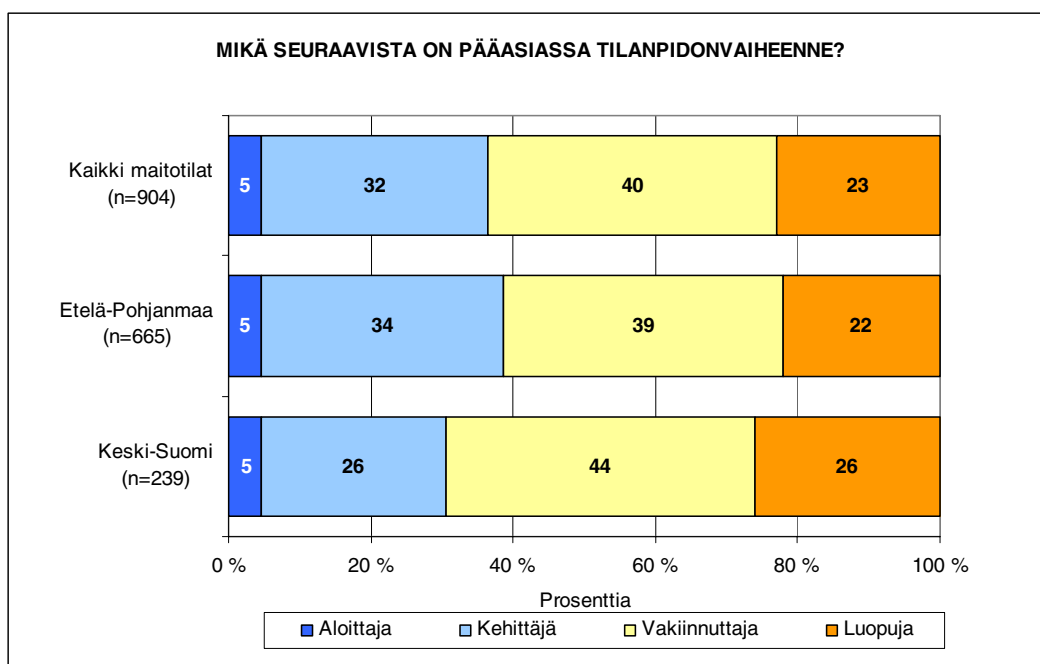
Taulukko 11. Kuinka paljon tila on viimeisen vuoden aikana työllistänyt urakoitsijoita (% vastanneista maitotiloista)?

Urakoitsijoiden työllistäminen Henkilötyöpäivää / vuosi	Kaikki yhteensä (n=919)	Etelä-Pohjanmaa (n=676)	Keski-Suomi (n=243)
	%	%	%
Ei yhtään päivää	33	31	39
1 - 10 päivää	52	54	49
11 - 20 päivää	9	9	9
21 - 50 päivää	4	4	3
yli 50 päivää	1	1	1
Yhteensä	100	100	100

2.2.3 Tilanpidonvaihe

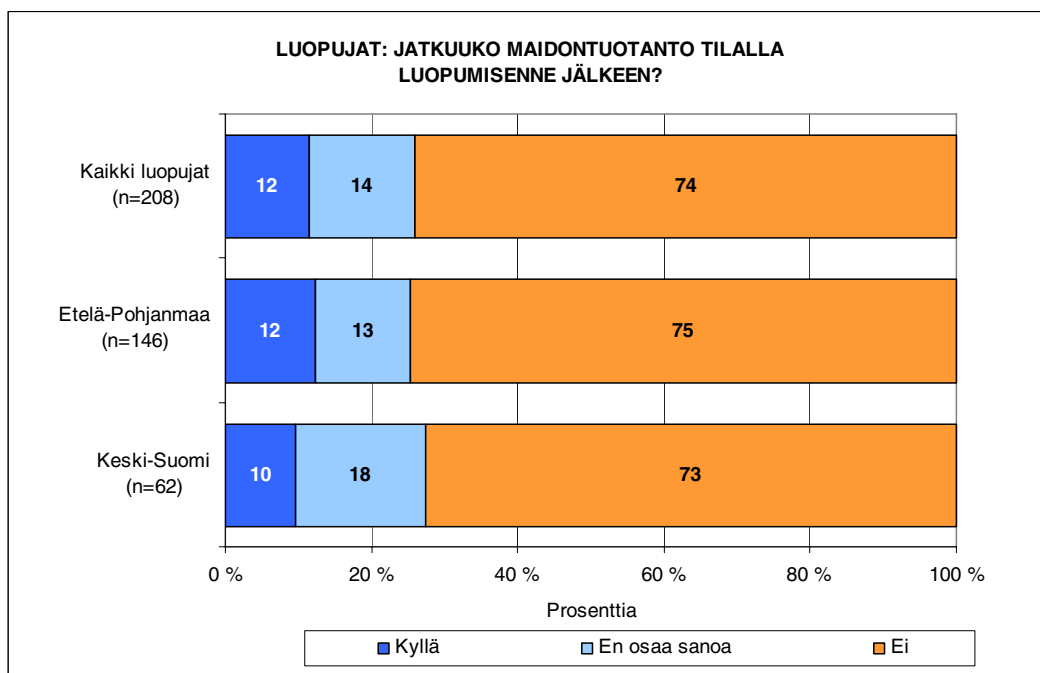
Maitotiloja pyydettiin määrittelemään tilanpidonvaiheensa siten, että heille annettiin neljä vaihtoehtoa (aloittaja, kehittäjä, vakiinnuttaja ja luopuja), joista heitä pyydettiin valitsemaan omaa tilanpidonvaihetta parhaiten kuvaava ilmaisu.

Vastaajista 5 % koki itsensä aloittajiksi, noin kolmannes kehittäjiksi, 40 % vakiinnuttajiksi ja 23 % luopujiksi. Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen eri tilanpidonvaiheiden osuudet poikkesivat vain hieman toisistaan: Keski-Suomessa oli Etelä-Pohjanmaan tiloja hieman enemmän vakiinnuttajia ja luopuja, kun taas Etelä-Pohjanmaan vastanneissa tiloissa oli enemmän kehittäjiä (kuva 3).

Kuva 3. Mikä on tilan pääasiallinen tilanpidonvaihe (% vastanneista maitotiloista)?

Tilanpidonvaiheensa luopujaksi luokitelleilta vastaajia pyydettiin myös arvioimaan, jatkuuko maidontuotanto tilalla luopumisen jälkeen. Vastaajista 12 % kertoi maidontuotannon jatkuvan, 14 % ei osannut sanoa ja 74 % arvioi, että maidontuotanto ei jatku tilalla. Epävarmojen vastaajien osuus on Keski-Suomen maitotilojen kohdalla hieman Etelä-Pohjanmaata korkeampi (kuva 4).

Kuva 4. Jatkuuko maidontuotanto tilalla luopumisen jälkeen (% luopuvista maitotiloista)?

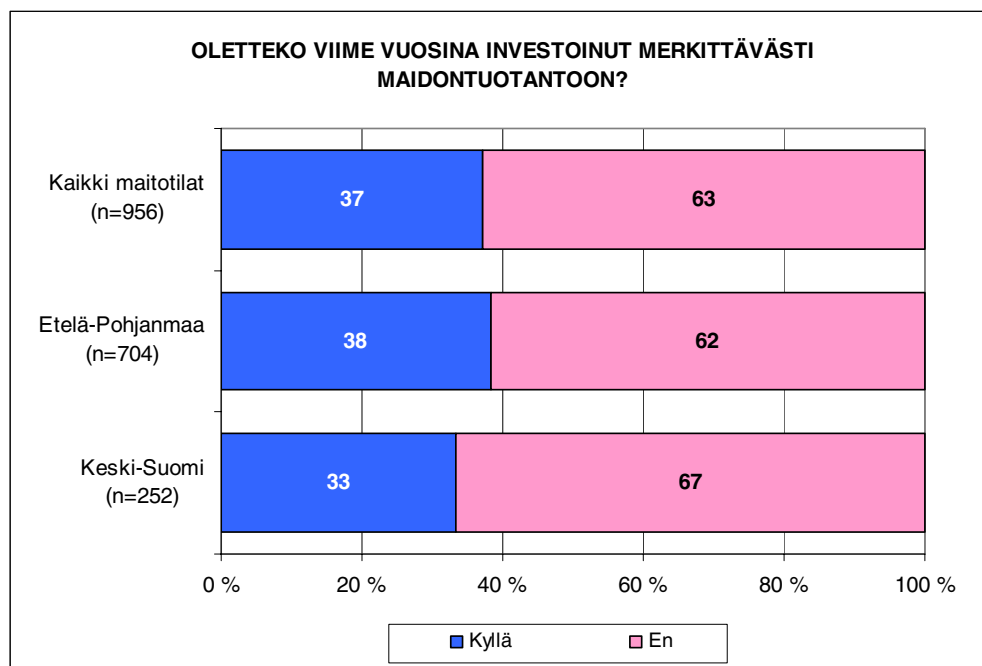
Tämän kysymyksen tuloksia tulkittaessa on huomioitava, että kysymyksessä ei mainittu maidontuotantoa, joten tila on voinut arvioida olevansa kehittäjä, vaikka maidontuotanto olisi loppumassa – kehitystyö suuntautuu ehkä johonkin toiseen tuotantosuuntaan tai tilaa kehitetään seuraavalle sukupolvelle. Kysymys kuvaa ennen kaikkea tilan yrittäjän tilanpidon elinkaaren ja tilan toiminnan vaihetta.

3 MAITOTILOJEN TULEVAISUUDEN SUUNNITELMAT

3.1 Suunnitelmat maidontuotannon suhteen

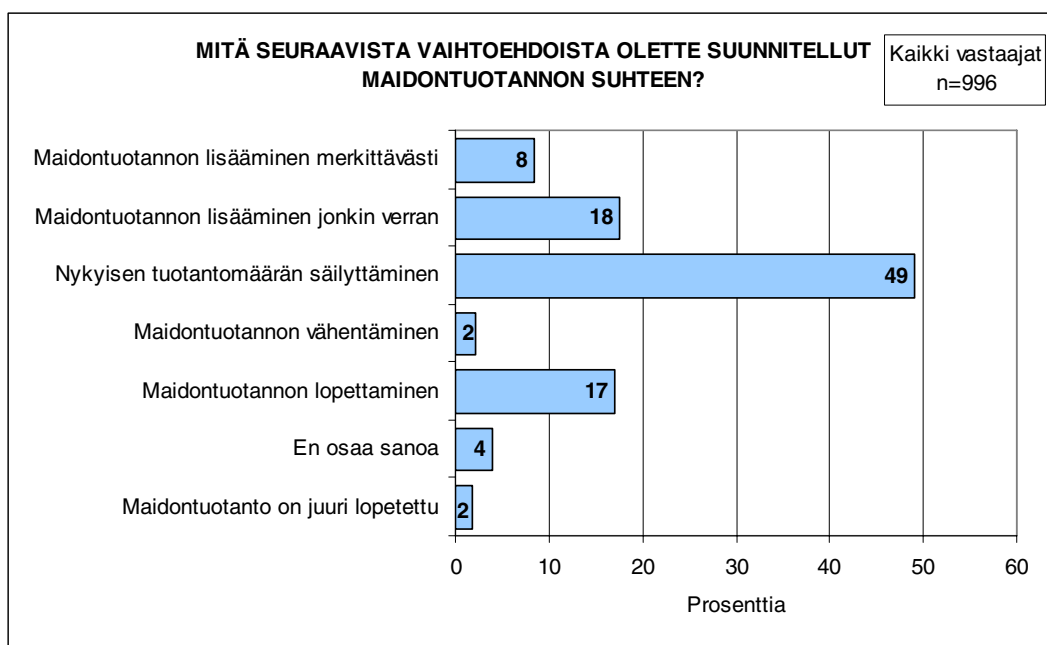
Tutkimuksessa haluttiin saada näkemystä myös maitotilojen tulevaisuuden suunnitelmista. Tällä tavoin haluttiin arvioida Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen maidontuotannon tulevaisuutta. Toisaalta maitotilojen suunnitelmilla on vaikutusta myös siihen, millaista koulutusta maitotilat tarvitsevat ja mistä he ovat kiinnostuneita.

Maitotilojen vastaajia pyydettiin arvioimaan, ovatko he viime vuosina investoineet merkittävästi maidontuotantoon. Kaikista vastanneista maitotiloista 37 oli ja vastaavasti 63 % ei ollut investoinut merkittävästi viime vuosina maidontuotantoon. Verrattaessa Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen maitotiloja, ei kovin suuria eroja ole havaittavissa, tosin Etelä-Pohjanmaalla on maidontuotantoon investoineita hieman enemmän kuin Keski-Suomessa (kuva 5). Tuloksia tulkittaessa on huomioitava, että vastaaja on arvioinut oman näkemyksensä mukaan viimeaikaisten investointien merkittävyyttä.

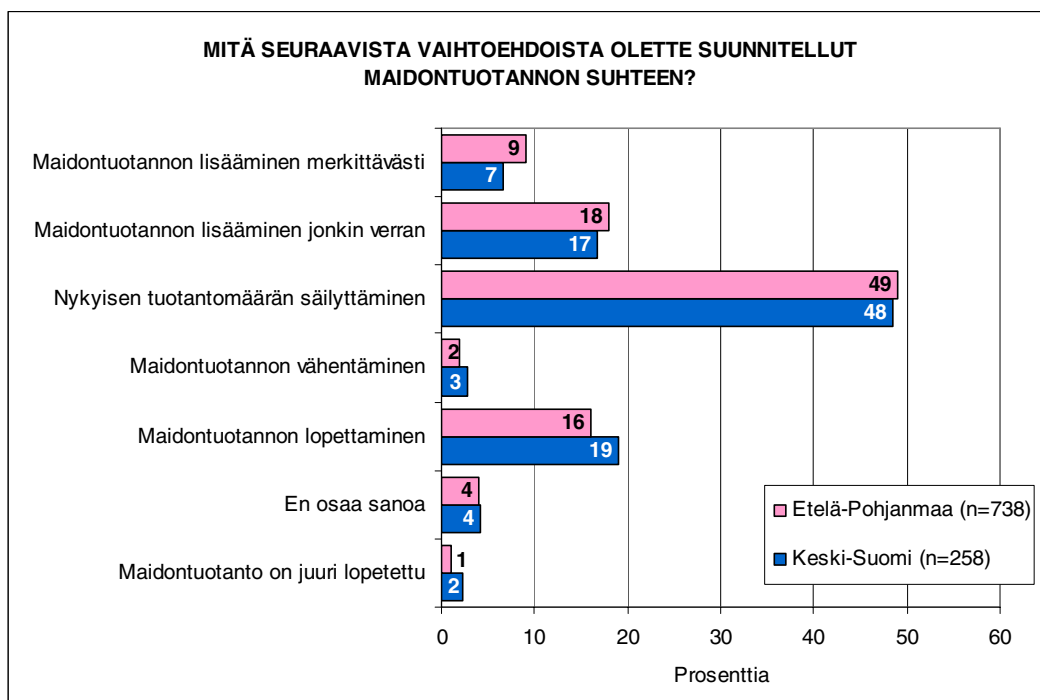
Kuva 5. Onko tila viime vuosina investoinut merkittävästi maidontuotantoon (% vastanneista maitotiloista)?

Maitotilojen tulevaisuuden suunnitelmiin liittyvän kysymyksen kautta saatiin tietoa Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen maidontuotannon tulevaisuudesta. Maidontuotantoa on lisäämässä jonkin verran tai merkittävästi 26 % vastanneista maitotiloista. Noin puolet vastanneista aikoo pitää maidontuotannon ennallaan. Maidontuotantoa aikoo vähentää 2 %, mutta vastaavasti maidontuotannon lopettamista suunnittelee 17 % maitotiloista. Tiloista 4 % on vielä epävarma tulevaisuuden suhteen, päätöksiä ei ole tehty suuntaan tai toiseen. Vastanneista maitotiloista 2 % (17 maitotilaa) oli lopettanut maidontuotannon hiljattain. Tämän tutkimuksen mukaan maidon tuotantoa lisääviä on hieman enemmän kuin maidontuotantoa vähentäviä / lopettavia / jo lopettaneita maitotiloja. Toisaalta epävarmojen maitotilojen tuotanto voi lähitulevaisuudessa kääntyä suuntaan tai toiseen (kuva 6).

Kuva 6. Minkälaisia suunnitelmia maidontuottajilla on maidontuotannon suhteen jatkossa (% vastanneista maitotiloista)?

Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen maitotilojen tulevaisuuden suunnitelmat maidon-tuotannon suhteen ovat hyvin samankaltaisia, ja vain pieniä eroja oli havaittavissa maa-kuntien välillä. Etelä-Pohjanmaalla on Keski-Suomen maitotiloja hieman enemmän tuo-tantoa lisääviä ja Keski-Suomessa vastaavasti hieman enemmän tuotantoa vähentäviä tai lopettavia maitotiloja (kuva 7).

Kuva 7. Minkälaisia suunnitelmia Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen maidontuottajilla on maidontuotannon suhteen jatkossa (% vastanneista maitotiloista)?

Seutukunnittain tarkasteltuna tuotannon lisäämistä suunnittelevia oli lähes kaikkien maakuntien tiloista 25–29 %. Jämsän seutukunnassa oli tuotantoa lisääviä eniten (44 %) ja tuotantoa lisääviä oli vähiten Jyväskylän (19 % vastaajista) ja Keuruun seutukunnassa (21 %). Vastaavasti tuotantoaan vähentäviä, lopettavia tai jo lopettaneita tiloja oli useassa maakunnassa 20–25 % vastanneista tiloista. Tätä korkeampia osuuksia oli Härmänmaalla (33 %) ja Jämsän seutukunnassa (44 %) ja vastaavasti pienempiä osuuksia oli Seinäjoen seudulla (18 %) ja Järvisseudulla (16 %). Tuloksia tulkittaessa on huomioitava joidenkin seutukuntien suhteellisen pieni vastaajamäärä (taulukko 12).

Taulukko 12. Suunnitelmat maidontuotannon suhteen seutukunnittain (% vastanneista maitotiloista).

Suunnitelmat maidontuotannon suhteen	Suunnitelmat maidontuotannon suhteen					
	Lisääminen merkittävästi / jonkin verran	Nykyisen tuotantomäärän säilyttäminen	Vähentämisen/lopettaminen / juuri lopettanut	Ei osaa sanoa	Vastaajat yhteensä	
	%	%	%	%	%	IkM
Seinäjoen seutu	26	52	18	4	100	n=242
Härmänmaa	28	35	33	4	100	n=46
Järvisseutu	25	54	16	5	100	n=142
Kuusiokunnat	26	50	21	3	100	n=169
Suupohja	29	45	22	4	100	n=130
Jyväskylän seutukunta	19	49	25	7	100	n=106
Keuruun seutukunta	21	52	24	3	100	n=29
Jämsän seutukunta	44	11	44		100	n=9
Äänekosken seutukunta	27	45	23	5	100	n=22
Saarijärven-Viitasaaren seutukunta	26	51	21	2	100	n=89

Viime vuosina maidontuotantoon investoineista maitoiloista 53 % aikoi jatkossa lisätä maidontuotantoa joko merkittävästi tai jonkin verran. Vastaava luku niiden tilojen kohdalla, jotka eivät olleet investoineet maidontuotantoon viime vuosina, oli 10 %. Sitä vastoin ei-investoineista tiloista 29 % ilmoitti vähentävänsä tai lopettavansa maidontuotannon. Investoineista maidontuotannon lopettamista tai vähentämistä harkitsi vain 4 % (taulukko 13). Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen tilojen välillä ei juuri ollut eroja (taulukko 14).

Taulukko 13. Maidontuotantoon investoineiden ja ei-investoineiden suunnitelmat maidontuotannon suhteen (% vastanneista maitoiloista).

Suunnitelmat maidontuotannon suhteen	Oletteko viime vuosina investoinut merkittävästi maidontuotantoon?	
	Kyllä (n=354)	En (n=602)
	%	%
Maidontuotannon lisääminen merkittävästi	18	3
Maidontuotannon lisääminen jonkin verran	35	7
Nykyisen tuotantomäärän säilyttäminen	42	51
Maidontuotannon vähentäminen	1	3
Maidontuotannon lopettaminen	3	26
En osaa sanoa	1	6
Maidontuotanto on lopetettu		3
Yhteensä	100	100

Taulukko 14. Maidontuotantoon investoineiden ja ei-investoineiden suunnitelmat maidontuotannon suhteen maakunnittain tarkasteltuna (% vastanneista maitoiloista).

Suunnitelmat maidontuotannon suhteen	Oletteko viime vuosina investoinut merkittävästi maidontuotantoon?			
	ETELÄ-POHJANMAA		KESKI-SUOMI	
	Kyllä (n=270)	En (n=434)	Kyllä (n=84)	En (n=168)
	%	%	%	%
Maidontuotannon lisääminen merkittävästi	19	3	13	4
Maidontuotannon lisääminen jonkin verran	35	7	36	8
Nykyisen tuotantomäärän säilyttäminen	40	52	46	48
Maidontuotannon vähentäminen	1	3		4
Maidontuotannon lopettaminen	3	26	4	27
En osaa sanoa	1	6	1	6
Maidontuotanto on lopetettu		3		4
Yhteensä	100	100	100	100

Tarkasteltaessa suunnitelmia maidontuotannon ja tilanpidonvaiheen suhteen, havaitaan, että maidontuotantoa lisäävät tilat pitävät itseään pääasiassa kehittäjinä, nykyisen tuotantomäärän säilyttäjät kokevat olevansa ennen kaikkea vakiinnuttajia ja vähentäjät / lopettajat suurelta osin luopujia. On syytä kuitenkin huomata, että kaikki maitotilat eivät jakaudu näin yksiselitteisesti. Esimerkiksi maidontuotannon vähentämistä tai lopettamista suunnittelevista Etelä-Pohjanmaalla 13 % ja Keski-Suomessa 11 % koki olevansa kehittäjiä. Vastaavasti nykyisen tuotantomäärän säilyttäjistä Etelä-Pohjanmaalla 14 % ja Keski-Suomessa 13 % tiloista koki olevansa luopujia (taulukot 15 ja 16).

Taulukko 15. Maidontuotantoon investoineiden ja ei-investoineiden suunnitelmat maidontuotannon suhteen maakunnittain tarkasteltuna (% vastanneista maitotiloista).

ETELÄ-POHJANMAA	Suunnitelmat tilan maidontuotannon suhteen tulevaisuudessa				Yhteensä n=664
	Lisääminen merkittävästi/ jonkin verran n=187	Nykyisen tuotantomäärän säilyttäminen n=332	Vähentäminen/ lopettaminen/ juuri lopettanut n=120	Ei osaa sanoa n=25	
	%	%	%	%	
Aloittaja	7%	4%	4%	4%	5%
Kehittäjä	71%	21%	13%	24%	34%
Vakiinnuttaja	17%	61%	15%	36%	39%
Luopuja	5%	14%	68%	36%	22%
Total	100%	100%	100%	100%	100%

Taulukko 16. Maidontuotantoon investoineiden ja ei-investoineiden suunnitelmat maidontuotannon suhteen maakunnittain tarkasteltuna (% vastanneista maitotiloista).

KESKI-SUOMI	Suunnitelmat tilan maidontuotannon suhteen tulevaisuudessa				Yhteensä n=237
	Lisääminen merkittävästi/ jonkin verran n=59	Nykyisen tuotantomäärän säilyttäminen n=117	Vähentäminen/ lopettaminen/ juuri lopettanut n=53	Ei osaa sanoa n=8	
	%	%	%	%	
Aloittaja	8%	3%	4%		5%
Kehittäjä	66%	15%	11%		26%
Vakiinnuttaja	24%	69%	8%	50%	43%
Luopuja	2%	13%	77%	50%	26%
Yhteensä	100%	100%	100%	100%	100%

Taulukossa 17 on tarkasteltu maitotilojen tulevaisuuden suunnitelmia eri taustatietojen mukaan. Tuotantoa lisäävien tilojen yrittäjät ovat keskimääräiseltä iältään nuorempia kuin tuotantomäärän säilyttäjät tai tuotantoa vähentävät / tuotannon lopettavat. Myös keskimääräinen tilan lehmien lukumäärä on suurin maidontuotannon lisäämistä suunnittelevilla, samoin myös keskimääräinen maitokiintiö ja maidon tuotantomäärä (taulukko 12). Liitteessä 2 (taulukot 1-2) on esitetty suunnitelmat maidontuotannon suhteen yrittäjän iän ja lypsylehmien määrän mukaan.

Taulukko 17. Suunnitelmat maidontuotannon suhteen tarkasteltuna iän, lypsylehmien määrän, maitokiintiön määrän ja maidon tuotantomäärän mukaan.

	Suunnitelmat maidontuotannon suhteen			
	Lisääminen merkittävästi / jonkin verran	Nykyisen tuotantomäärän säilyttäminen	Vähentäminen/lopettaminen / juuri lopettanut	Ei osaa sanoa
	Keskiarvo	Keskiarvo	Keskiarvo	Keskiarvo
KAIKKI VASTANNEET MAIDONTUOTTAJAT				
I yrittäjän ikä	41	45	51	46
Lypsylehmien määrä	36	25	18	19
Maitokiintiön määrä	296 613	178 399	122 597	129 621
Maidon tuotantomäärä	282 226	188 295	127 182	130 335
ETELÄ-POHJANMAA				
I yrittäjän ikä	40	45	51	46
Lypsylehmien määrä	38	26	18	19
Maitokiintiön määrä	303 124	183 846	126 926	129 621
Maidon tuotantomäärä	296 103	196 771	132 602	130 335
KESKI-SUOMI				
I yrittäjän ikä	43	45	51	48
Lypsylehmien määrä	29	22	16	17
Maitokiintiön määrä	275 536	162 673	112 895	131 632
Maidon tuotantomäärä	237 302	163 826	115 039	126 265

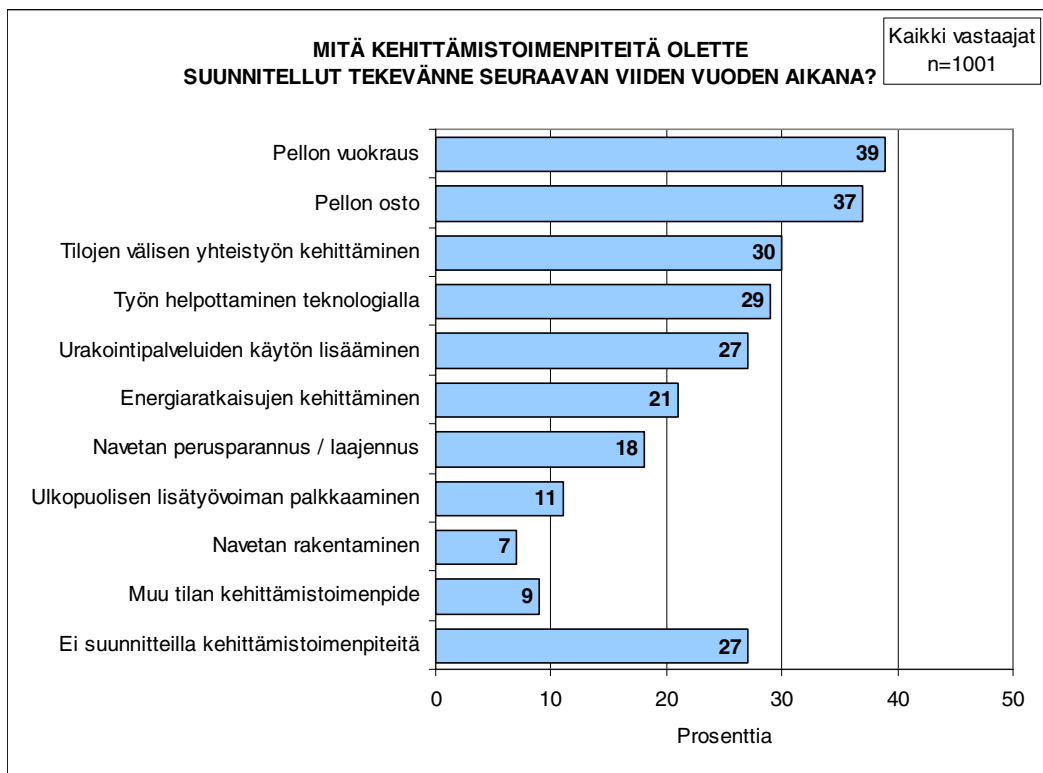
Useat vastanneet maitotilat arvioivat tekevänsä suunnitellut maidontuotannon muutokset pääasiassa kolmen vuoden sisällä. Maidontuotannon lisäämistä merkittävästi suunnittelevista tiloista 74 %, lisäämistä jonkin verran suunnittelevista tiloista 64 % ja lopettavista tiloista 56 % tekee muutoksen 3 vuoden sisällä (taulukko 18).

Taulukko 18. Millä aikavälillä maidontuottajat ovat suunnitelleet tekevänsä suunnittelemansa muutoksen (% vastanneista maitotiloista)?

Suunnitelmat maidontuotannon suhteen	Millä aikavälillä olette suunnitellut tekevänne muutoksen?							Vastaajat yhteensä	
	Käynnissä jo	1 v. sisällä	3 v. sisällä	5 v. sisällä	yli 5 v. sisällä	Ei osaa sanoa			
KAIKKI MAIDONTUOTTAJAT	%	%	%	%	%	%	%	Ikä	
Lisääminen merkittävästi	13	19	43	18	4	4	100	84	
Lisääminen jonkin verran	4	6	54	21	1	14	100	175	
Maidontuotannon vähentäminen			45	41	5	9	100	22	
Maidontuotannon lopettaminen		22	34	27	5	12	100	170	
ETELÄ-POHJANMAA									
Lisääminen merkittävästi	10	18	51	16	1	3	100	67	
Lisääminen jonkin verran	4	7	54	20	1	15	100	132	
Maidontuotannon vähentäminen			53	40	7		100	15	
Maidontuotannon lopettaminen		25	29	26	5	15	100	121	
KESKI-SUOMI									
Lisääminen merkittävästi	24	24	12	24	12	6	100	17	
Lisääminen jonkin verran	5	2	56	24	2	12	100	43	
Maidontuotannon vähentäminen			29	43		29	100	7	
Maidontuotannon lopettaminen		14	47	29	4	6	100	49	

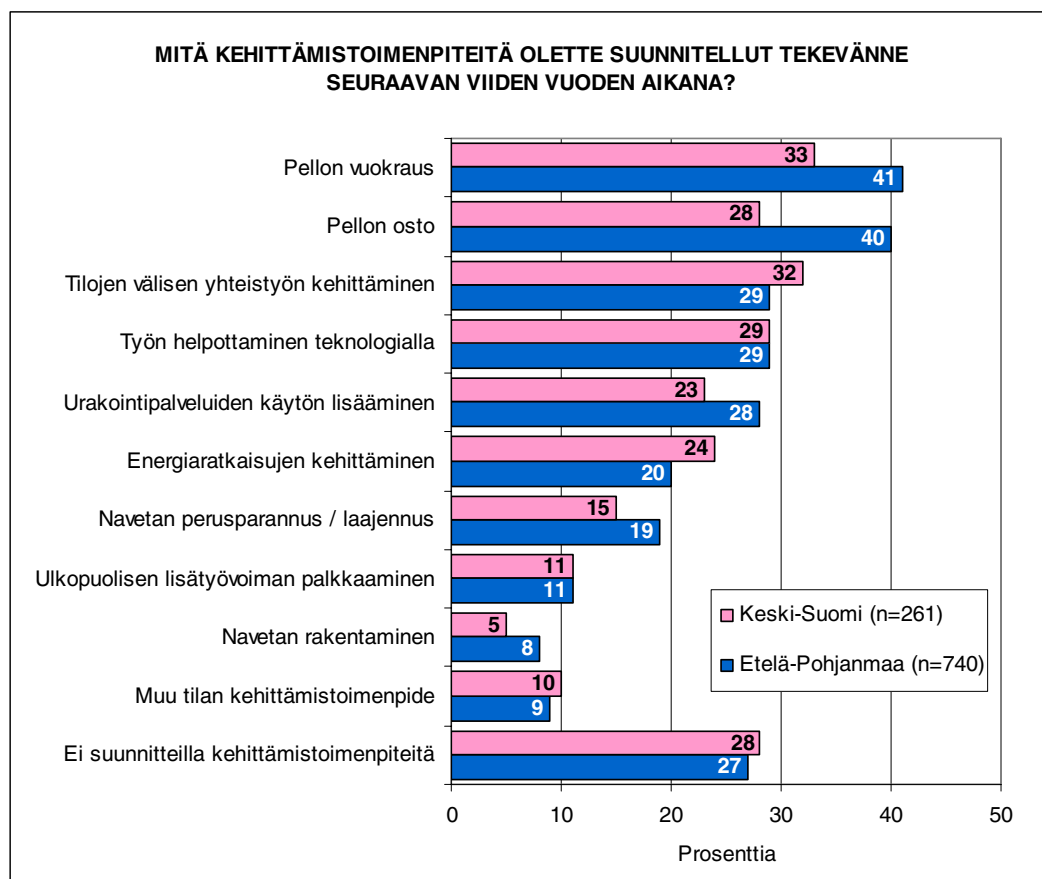
3.2 Tiloilla suunnitteilla olevat kehittämistoimenpiteet

Maitotiloilta tiedusteltiin mitä kehittämistoimenpiteitä tiloille on suunniteltu seuraavan viiden vuoden aikana. Vastaajille esitettiin 9 kehittämistoimenpidettä ja lisäksi he saivat itse mainita omin sanoin jonkin muun suunnitteilla olevan kehittämistoimenpiteen. Noin 70 prosentilla vastanneista tiloista oli suunnitteilla jotain kehittämistoimenpiteitä. Luetelluista toimenpiteistä eniten oli suunniteltu pellon vuokrausta (39 % vastanneista maitotiloista) ja pellon ostoa (37 %). Puhelinhaastattelussa ilmeni usein, että peltoa ei välttämättä ole kuitenkaan saatavilla tiloille sopivilta paikoilta. ”Ostetaan ja vuokrataan peltoa, jos on tarjolla” oli hyvin tyypillinen kommentti puhelinhaastattelussa. Yli 20 % tiloista suunnitteli tilojen välisen yhteistyön kehittämistä, työn helpottamista teknologialla, urakointipalveluiden käytön lisäämistä sekä energiaratkaisujen kehittämistä. Muita kehittämistoimenpiteitä kysymyslomakkeessa mainittujen vaihtoehtojen lisäksi mainitsi 9 % tiloista (kuva 8).

Kuva 8. Mitä kehittämistoimenpiteitä maidontuottajat ovat suunnitelleet seuraavan viiden vuoden aikana (% vastanneista maitotiloista)?

Tarkasteltaessa Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen välisiä eroja, havaitaan, että Etelä-Pohjanmaalla oli Keski-Suomea jonkin verran enemmän pellon vuokrausta ja ostoa suunnittelevia sekä hieman enemmän urakointipalveluiden käytön lisäämistä ja navetan perusparannusta suunnittelevia tiloja. Vastaavasti keskisuomalaisilla tiloilla oli hieman enemmän suunnitteilla energiaratkaisujen kehittämistä (kuva 9).

Kuva 9. Mitä kehittämistoimenpiteitä Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen maidontuottajat ovat suunnitelleet seuraavan viiden vuoden aikana (% vastanneista maitotiloista)?

Urakointipalveluiden käytön lisäämistä suunnittelevat tilat aikoivat käyttää urakointipalveluita mm. säilörehun tekoon, lietteen / lannan levitykseen, puintiin, kylvöön ja muihin peltotöihin. Lisätyövoimaa ajateltiin palkata mm. karjanhoito- ja navettatöihin, peltotöihin, rakennustöihin, metsätöihin ja ylipäänsä kaikenlaisiin maataloustöihin (taulukko 19).

Taulukko 19. Millaisiin töihin olette suunnitellut käyttäväanne urakointipalveluja tai lisätyövoimaa (% palveluiden käyttöä viiden vuoden aikana lisäävistä maitotiloista)

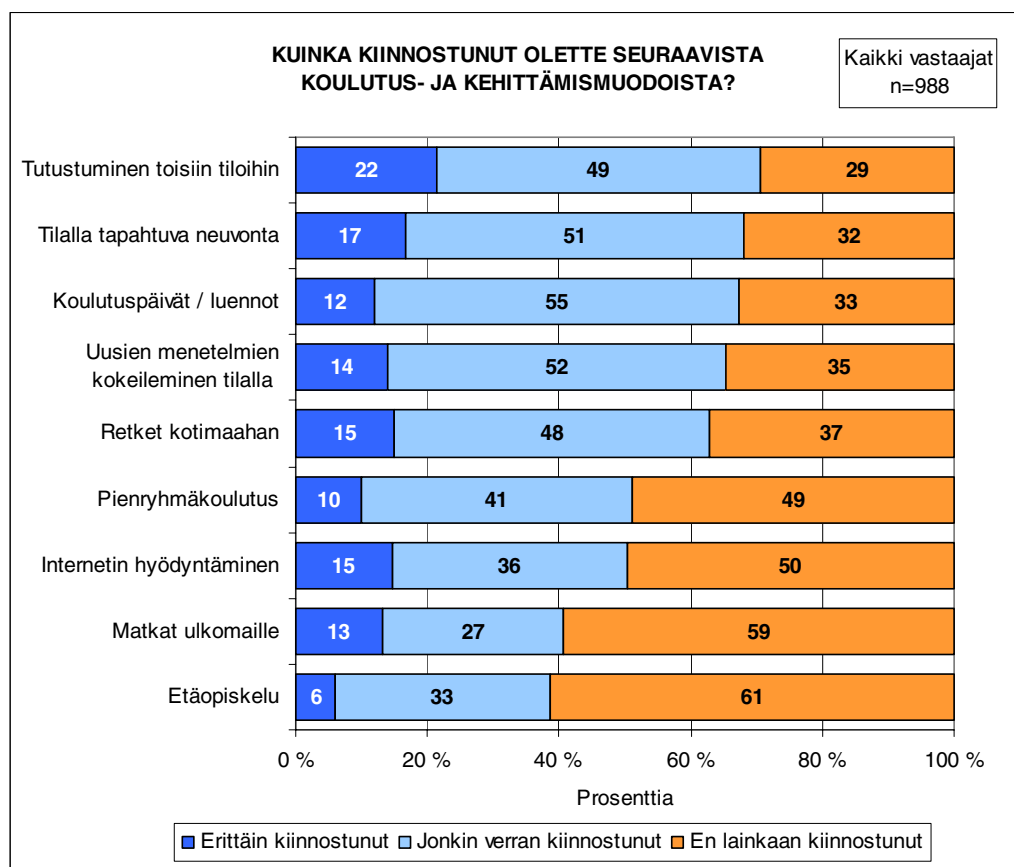
Urakointipalveluiden käyttö	Etelä-Pohjanmaa (n=206)	Keski-Suomi (n=59)	Lisätyövoiman palkkaaminen	Etelä-Pohjanmaa (n=85)	Keski-Suomi (n=29)
	%	%		%	%
Säilörehun teko	33	41	Karjanhoito- ja navettatyöt	52	31
Lietteen / lannan levitys	33	20	Kaikki maataloustyöt	14	21
Puinti	10	20	Peltotyöt	15	10
Viljely / kylvä	13	7	Rakennustyöt	9	10
Paalaus	7	5	Metsätyöt	2	21
Puinti	2	2	Muu	6	7
Kyntö	2		Ei osaa sanoa	13	10
Muut peltotyöt	10	15			
Peltotyöt yleisesti	7	12			
Muu	6				
Ei osaa sanoa	15	20			

Muita tilalle suunniteltuja kehittämistoimenpiteitä mainitsi 66 tilaa Etelä-Pohjanmaalta ja 25 tilaa Keski-Suomesta. Etelä-Pohjanmaalla mainintoja saivat mm. seuraavat kehittämistoimenpiteet: tilalle rakentaminen (15 mainintaa mm. konehallin rakentaminen, rehushiilojen suurennos, tallin rakennus), tuotantosuunnan muutos (8 mainintaa), sukupolvenvaihdos (7), koneiden hankinta (5) ja metsäpuolen kehittäminen (5). Keski-Suomessa mainintoja saivat mm. sivuelinkeinojen kehittäminen (6 mainintaa), peltojen raivaus / peltopuolen kehittäminen (4) ja tuotantosuunnan muutos (4).

4 MAITOTILOILLE SUUNNATUT KOULUTUS- JA KEHITTÄMISPALVELUT

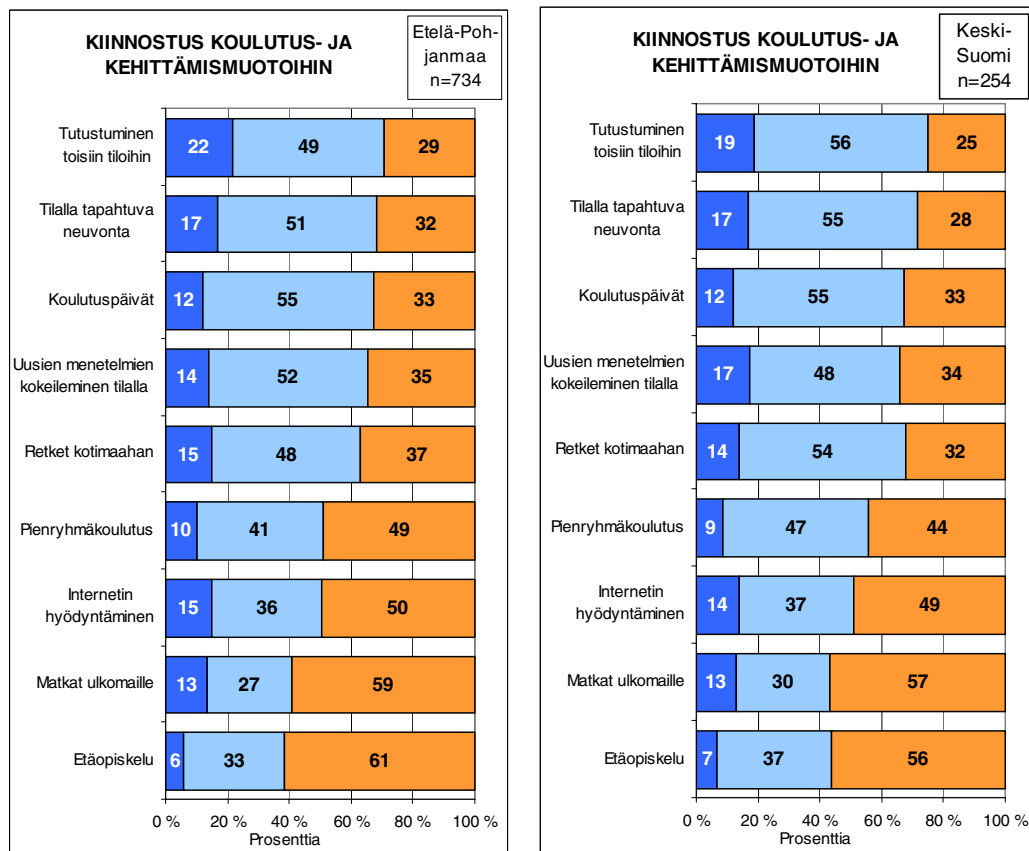
4.1 Kiinnostus erilaisiin koulutus- ja kehittämismuotoihin

Koulutus- ja kehittämisosion aluksi vastaajia pyydettiin arvioimaan, kuinka kiinnostuneita he olisivat yhdeksästä mainitusta koulutus- ja neuvontamuodosta. Kaikkiin koulutus- ja neuvontamuotoihin oli kiinnostusta. Eniten kiinnostusta esiintyi seuraavien koulutus- ja neuvontamuotojen kohdalla: tutustuminen toisiin tiloihin (71 % vastanneista maitotiloista erittäin tai jonkin verran kiinnostuneita), tilalla tapahtuva neuvonta (68 %), koulutuspäivät (67 %) ja uusien menetelmien kokeileminen tilalla (67 %). Koulutusmuodoista erittäin kiinnostuneiden maitotilojen osuudet vaihtelivat kuudesta prosentista (etäopiskelu) 22 prosenttiin (tutustuminen toisiin tiloihin) (kuva 10).

Kuva 10. Maitotilojen kiinnostus erilaisiin koulutus- ja kehittämismuotoihin (% vastanneista maitotiloista).

Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen maitotilojen vastaukset olivat hyvin samansuuntaisia. Keski-Suomen maitotilojen vastaajat olivat kiinnostuneita lähes kaikista koulutusmuodoista hieman enemmän kuin Etelä-Pohjanmaan maitotilat. Kiinnostuneiden osuudessa ero oli korkeimmillaan viisi prosenttia (kuva 11).

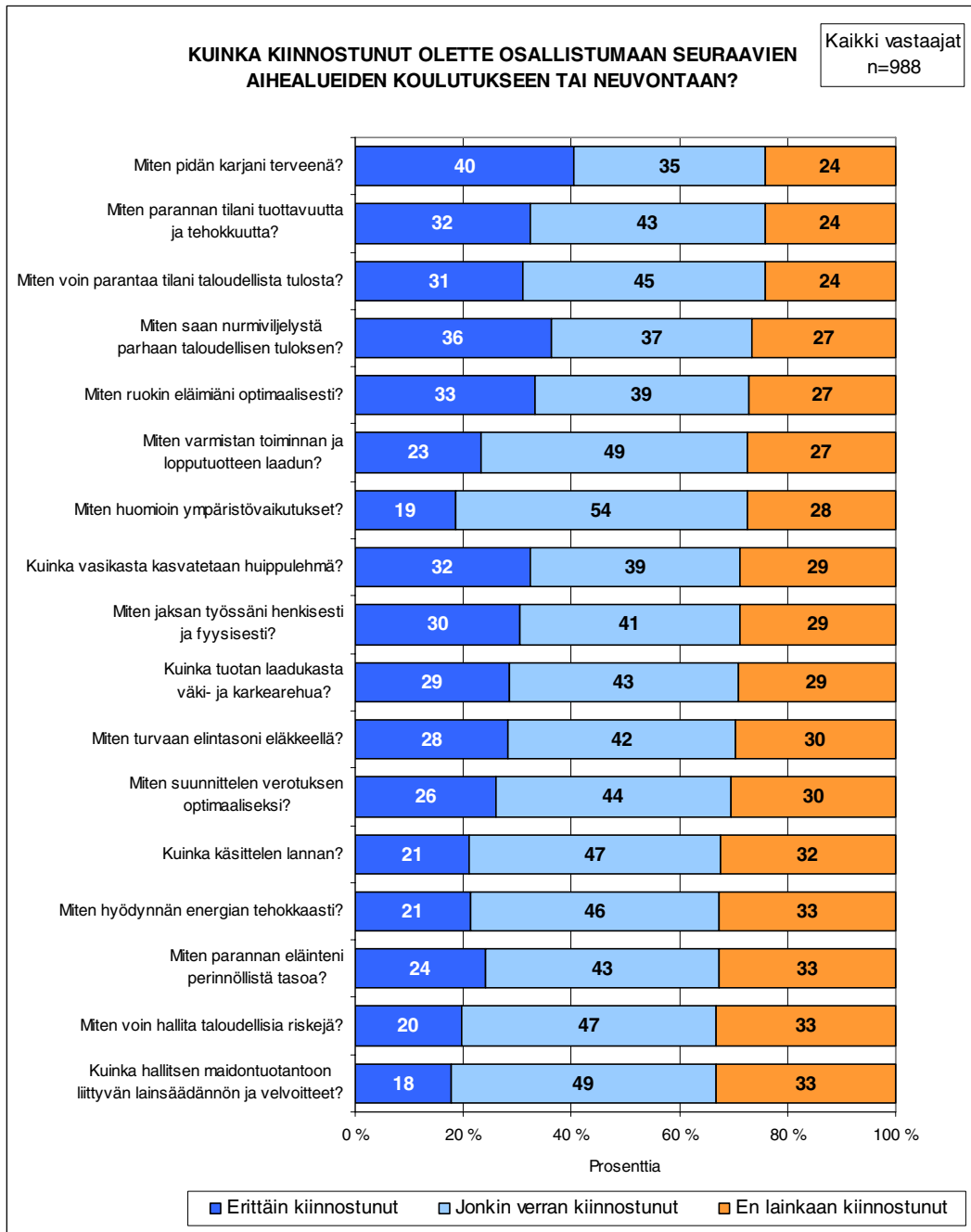
Kuva 11. Maitotilojen kiinnostus erilaisiin koulutus- ja kehittämismuotoihin Etelä-Pohjanmaalla ja Keski-Suomessa (% vastanneista maitotiloista).

Kun kiinnostusta eri koulutusmuotoihin tarkasteltiin tilakoon suhteen (0-19 lehmää, 20-34 lehmää ja yli 34 lehmää), havaittiin, että niin Etelä-Pohjanmaalla kuin Keski-Suomessakin kaikista koulutusmuodoista olivat muita enemmän kiinnostuneet tilat, joissa on yli 34 lehmää ja lähes kaikista koulutusmuodoista vähiten olivat kiinnostuneet tilat, joissa on 0-19 lehmää. Erot olivat myös tilastollisesti merkitseviä. Tämän perusteella voidaan karkeasti sanoa, että isommissa tiloissa on muita enemmän eri koulutusmuodoista kiinnostuneita kuin pienissä tiloissa.

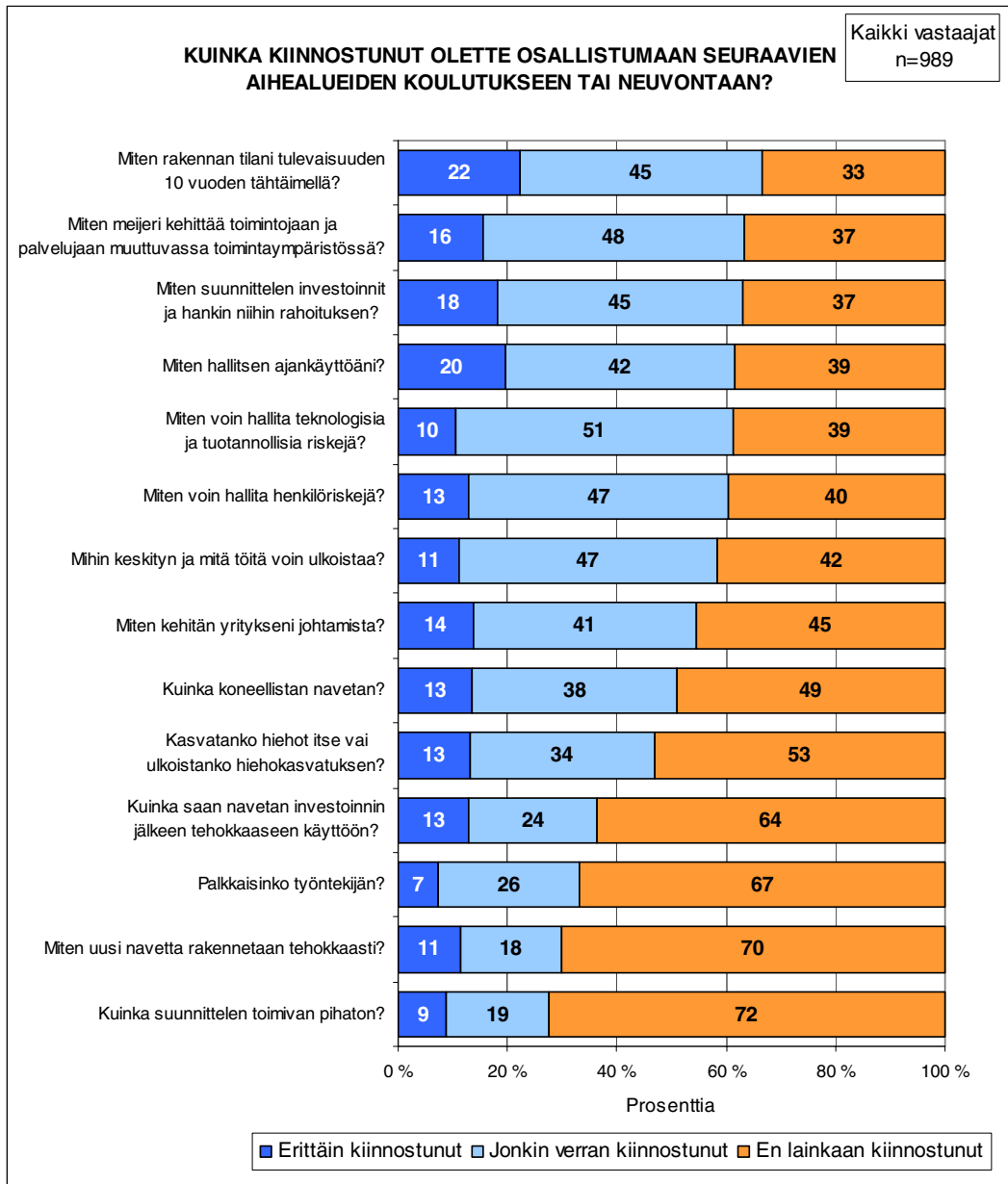
Samalla tavoin tarkasteltiin maitotilojen kiinnostusta eri koulutusmuotoihin sen mukaan, millä tavalla suunnitelmia tiloilla on maidontuotannon suhteen (tuotannon lisääminen, tuotannon säilyttäminen ja tuotannon vähentäminen / lopettaminen). Tässä tarkastelussa koulutusmuodoista muita enemmän kiinnostuneita löytyi niistä tiloista, jotka ovat suunnitelleet maidontuotannon lisäämistä ja vastaavasti vähiten kiinnostuneita löytyi niistä tiloista, jotka olivat suunnitelleet vähentävänsä maidontuotantoa tai lopettavansa sen kokonaan. Tulokset olivat samankaltaisia niin Etelä-Pohjanmaan kuin Keski-Suomen tilojen keskuudessa.

4.2 Kiinnostus eri aihealueiden koulutuksiin

Tutkimuksen keskeinen osa oli selvittää, millaisesta koulutuksesta Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen maitotilat ovat kiinnostuneita. Lomakkeessa lueteltiin 31 mahdollista koulutuksen ja / tai neuvonnan aihealuetta. Vastaajia pyydettiin arvioimaan, kuinka kiinnostuneita he olisivat osallistumaan näiden aihealueiden koulutuksiin. Kaikkiin aihealueiden koulutuksiin ilmeni kiinnostusta. Aihealueiden koulutuksista erittäin kiinnostuneiden vastaajien osuudet vaihtelivat seitsemästä prosentista ("Palkkaisinko työntekijän?") 40 prosenttiin ("Miten pidän karjani terveenä?") (kuva 12). Kiinnostusta eri aihealueiden koulutuksiin on tarkasteltu maakunnittain ja seutukunnittain liitteessä 2 (taulukot 3-5).

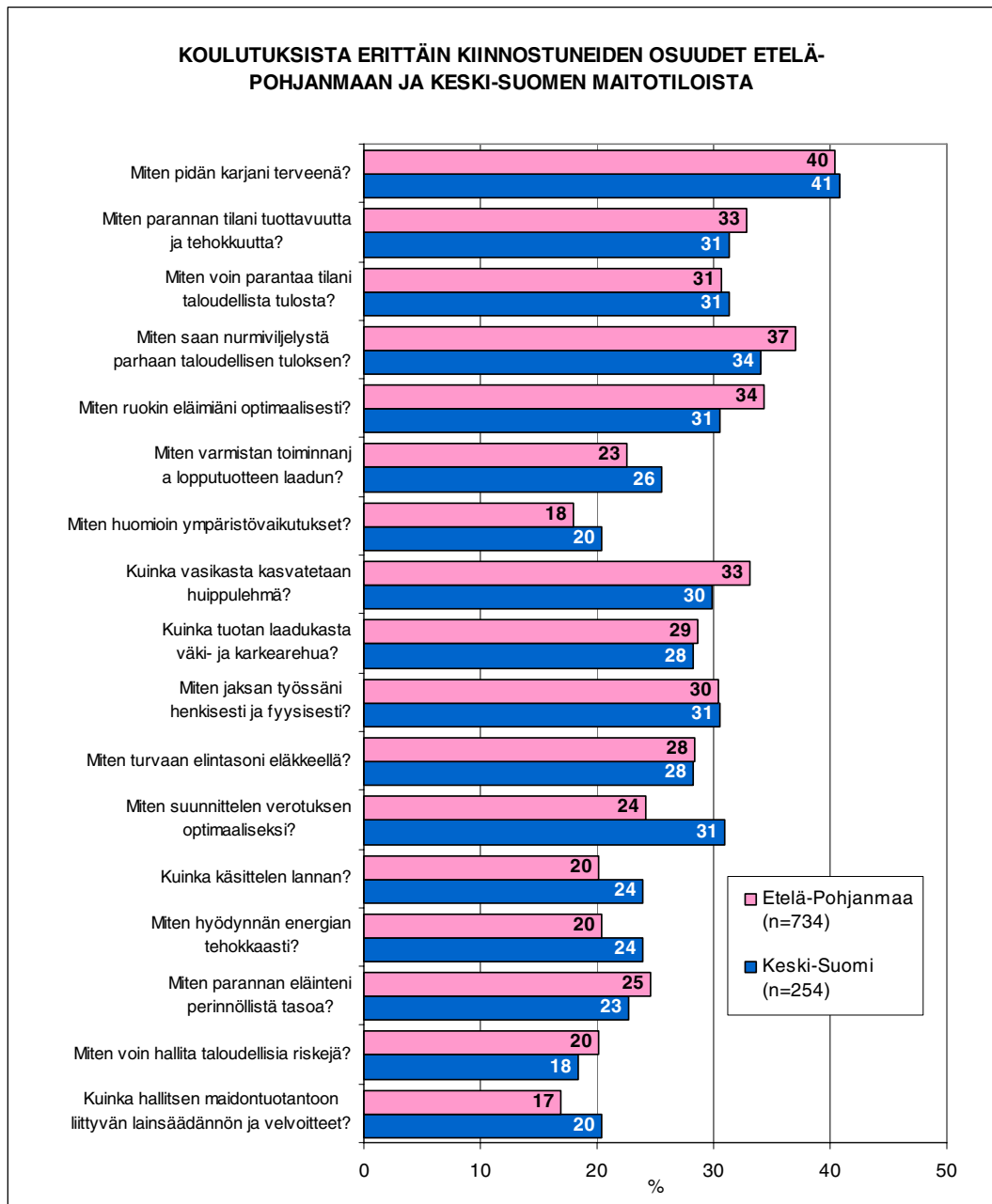

Kuva 12. Maitotilojen kiinnostus eri aihealueiden koulutukseen ja neuvontaan (% vastanneista maitoiloista).

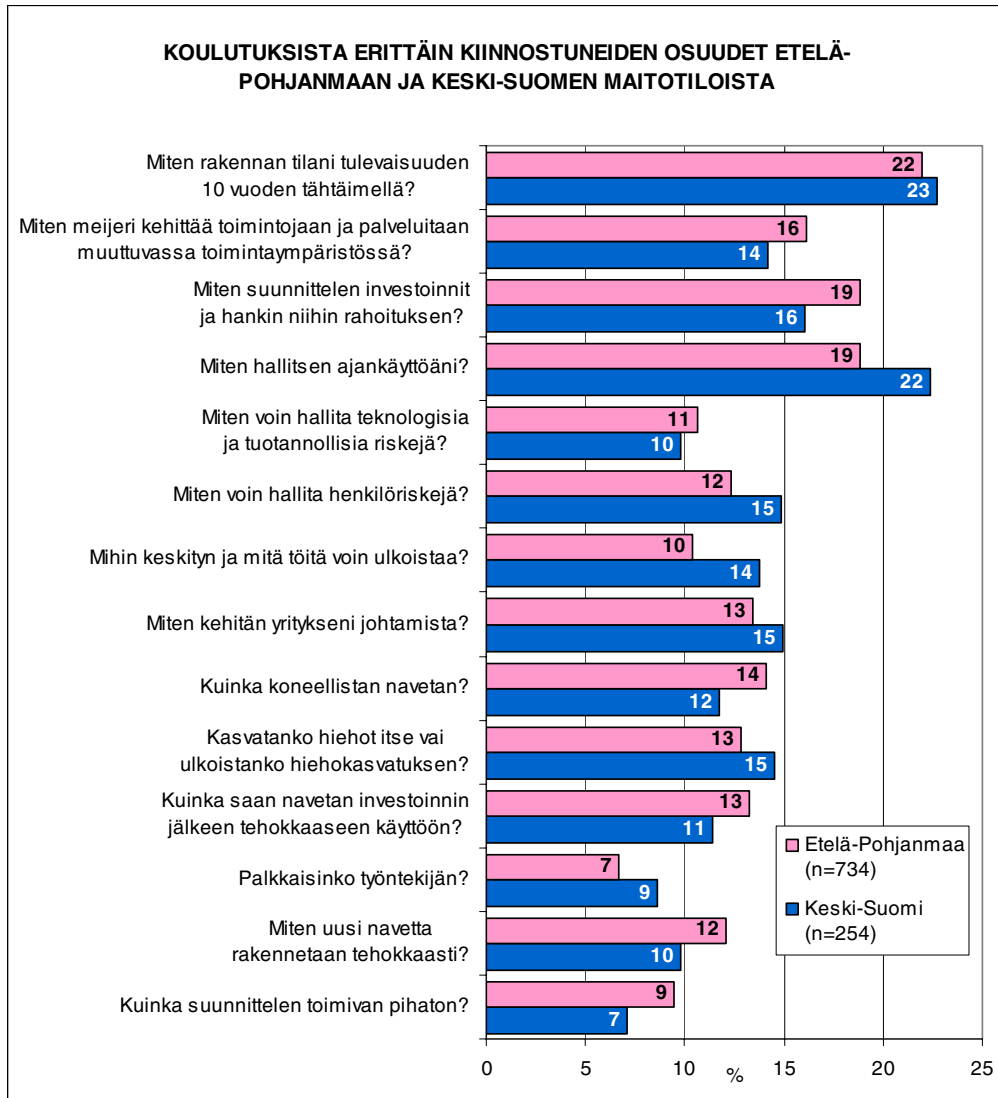

Kuva 12. jatkuu Maitotilojen kiinnostus eri aihealueiden koulutukseen ja neuvontaan (% vastanneista maittiloista).

Verrattaessa Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen maitotilojen kiinnostusta eri koulutusaiheisiin (vertailussa koulutuksista erittäin kiinnostuneiden osuudet) ei kovin suuria eroja ole havaittavissa. Erot olivat pääsääntöisesti vain muutamia prosentteja. Suurin ero löytyi koulutusaiheen ”Miten suunnittelen verotuksen optimaaliseksi” kohdalla, josta erittäin kiinnostuneita oli Etelä-Pohjanmaan tiloista 24 % ja Keski-Suomen tiloista 31 % (kuvat 13 ja 14).

Kuva 13. Vertailussa koulutuksista erittäin kiinnostuneiden osuudet Etelä-Pohjanmaalla ja Keski-Suomessa.

Kuva 13. jatkuu. Vertailussa koulutuksista erittäin kiinnostuneiden osuudet Etelä-pohjanmaalla ja Keski-Suomessa.

Kaiken kaikkiaan Etelä-Pohjanmaan tilat olivat erittäin kiinnostuneita keskimäärin 9,5 koulutusaiheesta ja vastaavasti Keski-Suomen tilat 9,6 koulutusaiheesta, kun otetaan huomioon ne koulutuksen aiheet, joista maitotilat arvioivat olevansa erittäin kiinnostuneita. Vastaavasti tarkasteltaessa koulutuksista erittäin kiinnostuneita tilakoon ja maidontuotannon tulevaisuuden suunnitelmien suhteen, havaitaan että tilakooltaan isommat tilat ja tilat, jotka aikovat lisätä maidontuotantoa, olivat keskimäärin erittäin kiinnostuneita useammasta koulutusaiheesta kuin pienemmät tilat tai tuotannon nykyisellään säilyttävät ja tuotantoa vähentävät tilat (taulukko 20).

Taulukko 20. Kuinka monesta koulutusaiheesta Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen maitotilat ovat keskimäärin erittäin kiinnostuneita?

KUINKA MONESTA KOULUTUSAIHEESTA MAITOTILAT OVAT KESKIMÄÄRIN ERITTÄIN KIINNOTUNEITA?		
	Etelä-Pohjanmaa (n=506)	Keski-Suomi (n=175)
LEHMIEN MÄÄRÄ	Kiinnostavien aiheiden määrä (keskiarvo)	Kiinnostavien aiheiden määrä (keskiarvo)
0-19 lehmän tilat	7,3	9,0
20-34 lehmän tilat	9,6	8,8
yli 34 lehmän tilat	11,4	13,8
MAIDONTUOTANNON TULEVAISUUDEN SUUNNITELMAT	Kiinnostavien aiheiden määrä (keskiarvo)	Kiinnostavien aiheiden määrä (keskiarvo)
Tuotantoa lisäävät tilat	12,6	12,7
Nykyisen tuotantomäärän säilyttävät tilat	8,4	8,7
Tuotantoa vähentävät / tuotannon lopettavat tilat	6,1	7,6
Tilat, jotka eivät osaa sanoa suunnitelmiaan	6,9	7,0

Hieman yli puolet sekä Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen maitotiloista oli erittäin kiinnostunut 1-9 koulutusaiheesta. Vastaavasti noin kolmannes tiloista oli erittäin kiinnostunut 10-19 aiheesta ja noin kymmenesosa tiloista 20 tai useammasta aiheesta (taulukko 21).

Taulukko 21. Kuinka monesta koulutusaiheesta Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen maitotilat ovat erittäin kiinnostuneita (% vastanneista maitotiloista)?

KUINKA MONESTA KOULUTUSAIHEESTA MAITOTILAT OVAT ERITTÄIN KIINNOTUNEITA?	Etelä-Pohjanmaa (n=740)	Keski-Suomi (n=261)
	%	%
Erittäin kiinnostunut 1-9 koulutusaiheesta	55	54
Erittäin kiinnostunut 10-19 koulutusaiheesta	36	35
Erittäin kiinnostunut 20-31 koulutusaiheesta	9	11
Yhteensä	100	100

Isommat tilat ja tuotannon lisäämistä suunnittelevat tilat olivat siis keskimäärin erittäin kiinnostuneita useammasta koulutuksesta kuin muut tilat. Tämän lisäksi kiinnostusta koulutusaiheisiin tarkasteltiin tilakoon suhteen (0-19 lehmää, 20-34 lehmää ja yli 34 lehmää). Suuressa maitotiloissa (yli 34 lehmää) Etelä-Pohjanmaalla oli muita enemmän lähes kaikista koulutusaiheista erittäin kiinnostuneita kuin muissa tilakoon luokissa. Poikkeuksen muodosti aihe ”Miten turvaan elintasoni eläkkeellä”, jonka kohdalla kiinnostuneiden määrässä ei juuri ollut eroja tilakoon suhteen. Myös Keski-Suomen kohdalla erittäin kiinnostuneiden osuus oli lähes kaikkien koulutusaiheiden kohdalla suurin isojen maitotilojen kohdalla ja pienin 0-19 lehmän tiloilla (liite 2, taulukot 6-9).

Tulosten perusteella voidaan sanoa, että mitä isompi tila, sitä useammasta koulutusaiheesta tila on kiinnostunut. Lisäksi yksittäisten aihealueiden koulutuksista erittäin kiinnostuneiden tilojen osuudet olivat suurempia isojen tilojen kohdalla. Myös tilat, jotka suunnittelevat maidontuotannon lisäämistä, olivat kiinnostuneita useammasta koulutuksesta kuin muut ja samoin näissä tiloissa oli myös muita enemmän eri aihealueista erittäin kiinnostuneita.

Tarkasteltaessa tilaryhmittäin niitä koulutuksen aiheita, joiden kohdalla oli eniten koulutusaiheesta erittäin kiinnostuneita, samat koulutusaiheet toistuvat lähes kaikissa tilaryhmissä (taulukot 22-23).

Taulukko 22. Etelä-Pohjanmaa: Top viisi koulutuksen aihetta, joissa erittäin kiinnostuneiden tilojen osuudet ovat suurimmat eri tilaryhmittäin tarkasteltuna.

Etelä-Pohjanmaa	
Maidontuotantoa lisäävät tilat	Aiheesta erittäin kiinnostuneiden osuus (%)
Miten pidän karjani terveenä	64
Miten parannan tilani tuottavuutta ja tehokkuutta	58
Miten ruokin eläimiäni optimaalisesti	57
Kuinka vasikasta kasvatetaan huippulehmä	56
Miten saan nurmiviljelystä parhaan taloudellisen tuloksen	56
Nykyisen tuotantomäärän säilyttävät tilat	Aiheesta erittäin kiinnostuneiden osuus (%)
Miten pidän karjani terveenä	40
Miten saan nurmiviljelystä parhaan taloudellisen tuloksen	36
Miten ruokin eläimiäni optimaalisesti	34
Kuinka vasikasta kasvatetaan huippulehmä	32
Miten parannan tilani tuottavuutta ja tehokkuutta	29
Tilalla yli 34 lehmää	Aiheesta erittäin kiinnostuneiden osuus (%)
Miten pidän karjani terveenä	54
Miten saan nurmiviljelystä parhaan taloudellisen tuloksen	52
Miten parannan tilani tuottavuutta ja tehokkuutta	49
Kuinka vasikasta kasvatetaan huippulehmä	48
Miten ruokin eläimiäni optimaalisesti	46
Tilalla 20-34 lehmää	Aiheesta erittäin kiinnostuneiden osuus (%)
Miten pidän karjani terveenä	45
Miten ruokin eläimiäni optimaalisesti	42
Kuinka vasikasta kasvatetaan huippulehmä	39
Miten saan nurmiviljelystä parhaan taloudellisen tuloksen	39
Miten parannan tilani tuottavuutta ja tehokkuutta	37

Taulukko 23. Keski-Suomi: Top viisi koulutuksen aihetta, joissa erittäin kiinnostuneiden tilojen osuudet ovat suurimmat eri tilaryhmittäin tarkasteltuna.

KESKI-SUOMI	
Maidontuotantoa lisäävät tilat	Aiheesta erittäin kiinnostuneiden osuus (%)
Miten pidän karjani terveenä	58
Kuinka vasikasta kasvatetaan huippulehmä	58
Miten ruokin eläimiäni optimaalisesti	56
Miten saan nurmiviljelystä parhaan taloudellisen tuloksen	53
Miten parannan tilani tuottavuutta ja tehokkuutta	47
Miten voin parantaa tilani taloudellista tulosta	47
Nykyisen tuotantomäärän säilyttävät tilat	Aiheesta erittäin kiinnostuneiden osuus (%)
Miten pidän karjani terveenä	46
Miten saan nurmiviljelystä parhaan taloudellisen tuloksen	33
Miten voin parantaa tilani taloudellista tulosta	32
Miten suunnittelen verotuksen optimaaliseksi	31
Miten ruokin eläimiäni optimaalisesti	30
Tilalla yli 34 lehmää	Aiheesta erittäin kiinnostuneiden osuus (%)
Miten pidän karjani terveenä	77
Miten parannan tilani tuottavuutta ja tehokkuutta	69
Kuinka käsittelen lannan	65
Miten voin parantaa tilani taloudellista tulosta	62
Miten ruokin eläimiäni optimaalisesti	58
Miten saan nurmiviljelystä parhaan taloudellisen tuloksen	58
Tilalla 20-34 lehmää	Aiheesta erittäin kiinnostuneiden osuus (%)
Miten pidän karjani terveenä	39
Miten saan nurmiviljelystä parhaan taloudellisen tuloksen	38
Miten ruokin eläimiäni optimaalisesti	37
Miten jaksan työssäni henkisesti ja fyysisesti	37
Kuinka vasikasta kasvatetaan huippulehmä	35

4.3 Sopivat koulutusajankohdat

Vastanneet maitotilat toivoivat koulutusta ennen kaikkea talvella. Useat vastasivat sopivan ajan kohdan olevan ”talvi” tai ”talvikuukaudet”. Jotkut vastaajat määrittivät kuukaudet tarkemmin. Tyypillisimpiä vastauksia olivat ajankohdat marraskuusta maaliskuuhun, joulukuusta maaliskuuhun ja tammikuusta maaliskuuhun. Lähes kaikki vastaukset ajoittuivat marraskuun ja huhtikuun välille. Muutamille vastaajille sopisi myös syys-lokakuu.

Koulutuksia toivottiin järjestettävän etupäässä arkipäivinä. Kellonajan maininneet vastaajat kertoivat sopivaksi ajankohdaksi usein päiväjän ja klo 10-15 välisen ajan.

Vastaajilla oli lopuksi mahdollisuus halutessaan antaa palautetta ja kehittämissuhteita koulutuksen järjestäjille ja hankkeiden suunnittelijoille. Palautetta antoi 94 vastaajaa Etelä-Pohjanmaalta ja 30 vastaajaa Keski-Suomesta. Kaikki palautteet on esitetty liitteessä 2, luetteloissa 1-2.

KYSELY MAITOTILOILLE

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

TAUSTATIEDOT**1. Maatilayrityksen sijaintikunta**

2. Meijerinne nimi _____**3. Tilan eläinten määrä (keskimäärin vuodessa)**

Lypsylehmiä _____ kpl

Lihanautoja _____ kpl

4. Maitokiintiön määrä _____ litraa**5. Maidon tuotantomäärä** _____ litraa/vuosi**6. Paljonko tila on viimeisen vuoden aikana työllistänyt**

- Ulkopuolista työvoimaa (lakisääteisen lomitajapalvelun lisäksi)?

noin _____ henkilötyöpäivää / vuosi

- Urakoitsijoita?

noin _____ henkilötyöpäivää / vuosi

7. I yrittäjä

a. Ikä _____ vuotta

b. Koulutus

1 Yliopisto

2 Ammattikorkeakoulu

3 Opistoaste

4 Ammattikoulu

5 Peruskoulu tai vastaava

c. Onko koulutus maatalousalalta?

Kyllä Ei

8. II yrittäjä

a. Ikä _____ vuotta

b. Koulutus

1 Yliopisto

2 Ammattikorkeakoulu

3 Opistoaste

4 Ammattikoulu

5 Peruskoulu tai vastaava

c. Onko koulutus maatalousalalta?

Kyllä Ei

MAITOTILAN TULEVAISUUS**9. Oletteko viime vuosina investoinut merkittävästi maidontuotantoon?**

Kyllä En

10. Mitä seuraavista vaihtoehtoista olette suunnitellut tilanne maidontuotannon suhteen? Valitkaa vain yksi vaihtoehto.

1 Maidontuotannon lisääminen merkittävästi

2 Maidontuotannon lisääminen jonkin verran

3 Nykyisen tuotantomäärän säilyttäminen

4 Maidontuotannon vähentäminen

5 Maidontuotannon lopettaminen

6 En osaa sanoa

11. Millä aikavälillä (esim. 1-2 vuoden aikana, 3-5 vuoden aikana jne.) olette suunnitellut tekevänne edellä valitsemanne mahdollisen muutoksen?

12. Oletteko suunnitellut tekevänne seuraavia kehittämistoimenpiteitä seuraavan viiden vuoden aikana?

1 Tilojen välisen yhteistyön kehittäminen

2 Urakointipalveluiden käytön lisääminen

→ Millaisiin töihin? _____

3 Ulkopuolisen lisätyövoiman palkkaaminen

→ Millaisiin töihin? _____

4 Pellon osto

5 Pellon vuokraus

6 Navetan rakentaminen

7 Navetan perusparannus/laajennus

8 Työn helpottaminen teknologialla

9 Energiaratkaisujen kehittäminen

10 Muu tilan kehittämistoimenpide, mikä?

TILOJEN KEHITTÄMINEN JA LISÄTIEDON TARVE

13. Arvioi, kuinka kiinnostunut olisitte seuraavista koulutus- / kehittämismuodoista?

<i>Arvioi jokaista kohtaa erikseen!</i>	Erittäin kiinnostunut	Jonkin verran kiinnostunut	En lainkaan kiinnostunut
1. Koulutuspäivät / luennot	☐	☐	☐
2. Pienryhmäkoulutus (esim. yhdessä 3-5 maitotilan kanssa)	☐	☐	☐
3. Tutustuminen toisiin tiloihin	☐	☐	☐
4. Tilalla tapahtuva neuvonta	☐	☐	☐
5. Retket kotimaahan	☐	☐	☐
6. Matkat ulkomaille	☐	☐	☐
7. Internetin hyödyntäminen, esim. keskustelupiirit	☐	☐	☐
8. Etäopiskelu	☐	☐	☐
9. Uusien menetelmien kokeileminen tilalla	☐	☐	☐
10. Muu, mikä? _____	☐	☐	☐

14. Jos seuraavista aihealueista järjestettäisiin koulutusta / neuvontaa teille sopivana ajankohtana, kuinka kiinnostunut olisitte osallistumaan niihin?

<i>Arvioi jokaista kohtaa erikseen!</i>	Erittäin kiinnostunut	Jonkin verran kiinnostunut	En lainkaan kiinnostunut
1. Miten voin parantaa tilani taloudellista tulosta?	☐	☐	☐
2. Miten suunnittelen verotuksen optimaaliseksi?	☐	☐	☐
3. Miten suunnittelen investoinnit ja hankin niihin rahoituksen?	☐	☐	☐
4. Miten rakennan tilani tulevaisuuden 10 vuoden tähtämällä?	☐	☐	☐
5. Miten voin hallita taloudellisia riskejä?	☐	☐	☐
6. Miten kehitän yritykseni johtamista?	☐	☐	☐
7. Mihin keskityn ja mitä töitä voin ulkoistaa?	☐	☐	☐
8. Palkkaisinko työntekijän?	☐	☐	☐
9. Kuinka hallitsen maidontuotantoon liittyvän lainsäädännön ja velvoitteet?	☐	☐	☐
10. Miten huomioin ympäristövaatimukset?	☐	☐	☐
11. Miten hallitsen ajankäyttöäni?	☐	☐	☐
12. Miten jaksan työssäni henkisesti ja fyysisesti?	☐	☐	☐
13. Miten voin hallita henkilöriskejä?	☐	☐	☐
14. Miten turvaan elintasoni eläkkeellä?	☐	☐	☐
15. Miten parannan tilani tuottavuutta ja tehokkuutta?	☐	☐	☐
16. Miten varmistan toiminnan ja lopputuotteen laadun?	☐	☐	☐

Arvioikaa jokaista kohtaa erikseen!	Erittäin kiinnostunut	Jonkin verran kiinnostunut	En lainkaan kiinnostunut
17. Miten voin hallita teknologisia ja tuotannollisia riskejä?	☐	☐	☐
18. Kuinka koneellistan navetan?	☐	☐	☐
19. Kuinka suunnittelen toimivan pihaton?	☐	☐	☐
20. Miten uusi navetta rakennetaan tehokkaasti?	☐	☐	☐
21. Kuinka saan navetan investoinnin jälkeen tehokkaaseen käyttöön?	☐	☐	☐
22. Miten ruokin eläimiäni optimaalisesti?	☐	☐	☐
23. Kuinka vasikasta kasvatetaan huippulehmä?	☐	☐	☐
24. Kasvatanko hiehot itse vai ulkoistanko hiehoikasvatuksen?	☐	☐	☐
25. Miten parannan eläinten perinnöllistä tasoa?	☐	☐	☐
26. Miten pidän karjani terveenä?	☐	☐	☐
27. Miten hyödynnän energian tehokkaasti?	☐	☐	☐
28. Kuinka tuotan laadukasta väki- ja karkearehua?	☐	☐	☐
29. Miten saan nurmiviljelystä parhaan taloudellisen tuloksen?	☐	☐	☐
30. Kuinka käsittelen lannan?	☐	☐	☐
31. Miten meijeri kehittää toimintojaan ja palvelujaan muuttuvassa toimintaympäristössä?	☐	☐	☐

15. Mistä muista aiheista haluaisitte tietoa lähitulevaisuudessa?

16. Mikä olisi teille sopiva ajankohta (kuukausi, viikonpäivä, kellonaika) osallistua koulutukseen?

17. Oletteko tilanpidonvaiheeltanne mielestänne pääasiassa (valitkaa vain yksi vaihtoehto)

- 1 Aloittaja
 2 Kehittäjä
 3 Vakiinnuttaja
 4 Luopuja

Jos olette luopuja, niin jatkuuko maidontuotanto tilallanne luopumisenne jälkeen?

- Kyllä Ei En osaa sanoa

18. Onko tilanne tällä hetkellä tavanomaisessa tuotannossa vai luomutuotannossa?

- Tavanomainen Luomu

Entä tulevaisuudessa?

- Tavanomainen Luomu

Lopuksi voitte halutessanne antaa palautetta ja kehittämis ehdotuksia koulutuksen järjestäjille ja hankkeiden suunnittelijoille.

KIITOS VASTAUKSISTANNE!

Taulukko 1. Etelä-Pohjanmaan maitotilojen suunnitelmat maidontuotannon suhteen tarkasteltuna tilan yrittäjän iän ja tilan lehmämäärien mukaan (% vastanneista maitotiloista).

ETELÄ-POHJANMAA		Suunnitelmat tilan maidontuotannon suhteen tulevaisuudessa				Yhteensä
		Lisääminen merkittävästi/ jonkin verran	Nykyisen tuotantomäärän säilyttäminen	Vähentäminen/ lopettaminen/ juuri lopettanut	Ei osaa sanoa	
I yrittäjän ikä	alle 30 v.	14%	4%	4%	4%	7%
	30–40 v.	39%	29%	19%	28%	30%
	41–50 v.	34%	41%	15%	36%	34%
	51–60 v.	14%	23%	52%	32%	26%
	61–70 v.	1%	3%	11%		4%
Yhteensä		100%	100%	100%	100%	100%
Vastaaajien lkm		N=192	N=335	N=123	N=25	N=675
Lehmien määrä	0-19 lehmää	15%	35%	60%	50%	35%
	20-34 lehmää	38%	45%	37%	39%	42%
	yli 34 lehmää	47%	20%	3%	11%	24%
Yhteensä		100%	100%	100%	100%	100%
Vastaaajien lkm		N=199	N=361	N=139	N=28	N=727

Taulukko 2. Keski-Suomen maitotilojen suunnitelmat suhteen tarkasteltuna tilan yrittäjän iän ja tilan lehmämäärien mukaan (% vastanneista maitotiloista).

KESKI-SUOMI		Suunnitelmat tilan maidontuotannon suhteen tulevaisuudessa				Yhteensä
		Lisääminen merkittävästi/ jonkin verran	Nykyisen tuotantomäärän säilyttäminen	Vähentäminen/ lopettaminen/ juuri lopettanut	Ei osaa sanoa	
I yrittäjän ikä	alle 30 v.	7%	3%	9%		5%
	30–40 v.	33%	28%	11%	10%	24%
	41–50 v.	36%	43%	21%	50%	37%
	51–60 v.	22%	26%	43%	40%	29%
	61–70 v.	2%	1%	16%		5%
Yhteensä		100%	100%	100%	100%	100%
Vastaaajien lkm		N=58	N=117	N=56	N=10	N=241
Lehmien määrä	0-19 lehmää	22%	49%	75%	82%	50%
	20-34 lehmää	58%	42%	23%	9%	40%
	yli 34 lehmää	20%	10%	2%	9%	10%
Yhteensä		100%	100%	100%	100%	100%
Vastaaajien lkm		N=59	N=125	N=57	N=11	N=252

Taulukko 3. Kiinnostus osallistua koulutuksiin Etelä-Pohjanmaalla ja Keski-Suomessa (% vastanneista maitotiloista).

		Etelä-Pohjanmaa		Keski-Suomi	
		lkm	%	lkm	%
Miten pidän karjani terveenä?	Erittäin kiinnostunut	296	40%	104	41%
	Jonkin verran kiinnostunut	256	35%	94	37%
Miten parannan tilani tuottavuutta ja tehokkuutta?	Erittäin kiinnostunut	241	33%	80	31%
	Jonkin verran kiinnostunut	321	44%	108	42%
Miten voin parantaa tilani taloudellista tulosta?	Erittäin kiinnostunut	225	31%	80	31%
	Jonkin verran kiinnostunut	336	46%	107	42%
Miten saan nurmiviljelystä parhaan taloudellisen tuloksen?	Erittäin kiinnostunut	271	37%	87	34%
	Jonkin verran kiinnostunut	265	36%	103	40%
Miten ruokin eläimiäni optimaalisesti?	Erittäin kiinnostunut	252	34%	78	31%
	Jonkin verran kiinnostunut	286	39%	104	41%
Miten varmistan toiminnan ja lopputuotteen laadun?	Erittäin kiinnostunut	165	23%	65	26%
	Jonkin verran kiinnostunut	359	49%	127	50%
Miten huomioin ympäristövaikutukset?	Erittäin kiinnostunut	132	18%	52	20%
	Jonkin verran kiinnostunut	396	54%	135	53%
Kuinka vasikasta kasvatetaan huippulehmä?	Erittäin kiinnostunut	243	33%	76	30%
	Jonkin verran kiinnostunut	279	38%	106	42%
Miten jaksan työssäni henkisesti ja fyysisesti?	Erittäin kiinnostunut	223	30%	78	31%
	Jonkin verran kiinnostunut	295	40%	107	42%
Kuinka tuotan laadukasta väki- ja karkearehua?	Erittäin kiinnostunut	210	29%	72	28%
	Jonkin verran kiinnostunut	312	43%	108	42%
Miten turvaan elintasoni eläkkeellä?	Erittäin kiinnostunut	207	28%	72	28%
	Jonkin verran kiinnostunut	311	43%	103	40%
Kuinka käsittelen lannan?	Erittäin kiinnostunut	148	20%	61	24%
	Jonkin verran kiinnostunut	345	47%	115	45%
Miten hyödynnän energian tehokkaasti?	Erittäin kiinnostunut	150	20%	61	24%
	Jonkin verran kiinnostunut	348	47%	107	42%
Miten parannan eläinten perinnöllistä tasoa?	Erittäin kiinnostunut	180	25%	58	23%
	Jonkin verran kiinnostunut	317	43%	110	43%
Miten voin hallita taloudellisia riskejä?	Erittäin kiinnostunut	148	20%	47	18%
	Jonkin verran kiinnostunut	352	48%	113	44%
Kuinka hallitsen maidontuotantoon liittyvän lainsäädännön ja velvoitteet?	Erittäin kiinnostunut	124	17%	52	20%
	Jonkin verran kiinnostunut	359	49%	124	49%
Miten rakennan tilani tulevaisuuden 10 vuoden tähtäimellä?	Erittäin kiinnostunut	161	22%	58	23%
	Jonkin verran kiinnostunut	332	45%	108	42%
Miten meijeri kehittää toimintojaan ja palveluitaan muuttuvassa toimintaympäristössä?	Erittäin kiinnostunut	118	16%	36	14%
	Jonkin verran kiinnostunut	346	47%	126	50%
Miten suunnittelen investoinnit ja hankin niihin rahoituksen?	Erittäin kiinnostunut	138	19%	41	16%
	Jonkin verran kiinnostunut	326	45%	117	46%
Miten hallitsen ajankäyttöäni?	Erittäin kiinnostunut	138	19%	57	22%
	Jonkin verran kiinnostunut	311	42%	101	40%
Miten voin hallita teknologisia ja tuotannollisia riskejä?	Erittäin kiinnostunut	78	11%	25	10%
	Jonkin verran kiinnostunut	374	51%	126	49%
Miten voin hallita henkilöriskejä?	Erittäin kiinnostunut	90	12%	38	15%
	Jonkin verran kiinnostunut	349	48%	118	46%
Mihin keskityn ja mitä töitä voin ulkoistaa?	Erittäin kiinnostunut	76	10%	35	14%
	Jonkin verran kiinnostunut	355	48%	111	44%
Miten kehitän yritykseni johtamista?	Erittäin kiinnostunut	98	13%	38	15%
	Jonkin verran kiinnostunut	308	42%	93	37%
Kuinka koneellistan navetan?	Erittäin kiinnostunut	103	14%	30	12%
	Jonkin verran kiinnostunut	279	38%	93	36%
Kasvatanko hiehot itse vai ulkoistanko hiehoikasvatuksen?	Erittäin kiinnostunut	94	13%	37	15%
	Jonkin verran kiinnostunut	245	33%	87	34%
Kuinka saan navetan investoinnin jälkeen tehokkaaseen käyttöön?	Erittäin kiinnostunut	97	13%	29	11%
	Jonkin verran kiinnostunut	175	24%	58	23%
Palkkaisinko työntekijän?	Erittäin kiinnostunut	49	7%	22	9%
	Jonkin verran kiinnostunut	193	26%	63	25%
Miten uusi navetta rakennetaan tehokkaasti?	Erittäin kiinnostunut	88	12%	25	10%
	Jonkin verran kiinnostunut	131	18%	51	20%
Kuinka suunnittelen toimivan pihatton?	Erittäin kiinnostunut	69	9%	18	7%
	Jonkin verran kiinnostunut	136	19%	50	20%

Taulukko 4. Kiinnostus osallistua koulutuksiin Etelä-Pohjanmaan seutukunnittain tarkasteltuna (% vastanneista maitotiloista).

		ETELÄ-POHJANMAA									
		Seinäjoen seutu		Härmänmaa		Järviseutu		Kuusiokunnat		Suu-pohja	
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%
Miten pidän karjani terveenä?	Erittäin kiinnostunut	96	40%	18	39%	56	40%	69	41%	51	40%
	Jonkin verran kiinnostunut	80	33%	16	35%	51	36%	62	37%	45	35%
Miten parannan tilani tuottavuutta ja tehokkuutta?	Erittäin kiinnostunut	79	33%	16	35%	52	37%	47	28%	42	33%
	Jonkin verran kiinnostunut	101	42%	16	35%	63	45%	83	49%	55	43%
Miten voin parantaa tilani taloudellista tulosta?	Erittäin kiinnostunut	73	30%	12	26%	44	31%	57	34%	36	28%
	Jonkin verran kiinnostunut	109	45%	20	43%	69	49%	74	44%	58	45%
Miten saan nurmivijelystä parhaan taloudellisen tuloksen?	Erittäin kiinnostunut	88	37%	15	33%	60	43%	60	36%	45	35%
	Jonkin verran kiinnostunut	92	38%	16	35%	48	34%	63	38%	40	31%
Miten ruokin eläimiäni optimaalisesti?	Erittäin kiinnostunut	82	34%	16	35%	53	38%	53	32%	44	34%
	Jonkin verran kiinnostunut	91	38%	16	35%	56	40%	70	42%	48	37%
Miten varmistan toiminnan ja lopputuotteen laadun?	Erittäin kiinnostunut	52	22%	11	24%	30	21%	41	24%	29	23%
	Jonkin verran kiinnostunut	119	49%	17	37%	72	51%	85	51%	60	47%
Miten huomioin ympäristövaikutukset?	Erittäin kiinnostunut	41	17%	12	26%	30	21%	32	19%	17	13%
	Jonkin verran kiinnostunut	126	52%	21	46%	74	52%	95	57%	71	55%
Kuinka vasikasta kasvatetaan huippulehmä?	Erittäin kiinnostunut	85	35%	17	37%	48	34%	51	30%	39	30%
	Jonkin verran kiinnostunut	80	33%	15	33%	56	40%	71	42%	51	40%
Miten jaksan työssäni henkisesti ja fyysisesti?	Erittäin kiinnostunut	69	29%	12	26%	45	32%	53	32%	40	31%
	Jonkin verran kiinnostunut	92	38%	18	39%	58	41%	69	41%	53	41%
Kuinka tuotan laadukasta väki- ja karkearehua?	Erittäin kiinnostunut	74	31%	10	22%	46	33%	45	27%	33	26%
	Jonkin verran kiinnostunut	99	41%	21	46%	60	43%	74	44%	51	40%
Miten turvaan elintasoni eläkkeellä?	Erittäin kiinnostunut	65	27%	11	24%	48	34%	42	25%	38	30%
	Jonkin verran kiinnostunut	96	40%	18	39%	58	41%	81	49%	53	41%
Kuinka käsittelen lannan?	Erittäin kiinnostunut	40	17%	5	11%	36	26%	43	26%	22	17%
	Jonkin verran kiinnostunut	120	50%	25	54%	65	46%	72	43%	58	45%
Miten hyödynnän energian tehokkaasti?	Erittäin kiinnostunut	49	20%	10	22%	33	23%	32	19%	23	18%
	Jonkin verran kiinnostunut	111	46%	22	48%	70	50%	81	48%	59	46%
Miten parannan eläinten perinnöllistä tasoa?	Erittäin kiinnostunut	59	24%	12	26%	38	27%	38	23%	31	24%
	Jonkin verran kiinnostunut	104	43%	19	41%	63	45%	71	42%	54	42%
Miten voin hallita taloudellisia riskejä?	Erittäin kiinnostunut	48	20%	6	13%	24	17%	47	28%	21	16%
	Jonkin verran kiinnostunut	110	46%	21	46%	76	54%	76	45%	63	49%
Kuinka hallitsen maidontuotantoon liittyvän lainsäädännön ja velvoitteet?	Erittäin kiinnostunut	38	16%	12	26%	23	16%	27	16%	22	17%
	Jonkin verran kiinnostunut	116	48%	19	41%	72	51%	83	49%	62	48%

Taulukko 4. jatkuu

		ETELÄ-POHJANMAA									
		Seinäjoen seutu		Härmänmaa		Järviseutu		Kuusiokunnat		Suu-pohja	
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%
Miten rakennan tilani tulevaisuuden 10 vuoden tähtäimellä?	Erittäin kiinnostunut	50	21%	10	22%	34	24%	36	21%	28	22%
	Jonkin verran kiinnostunut	113	47%	16	35%	65	46%	81	48%	53	41%
Miten meijeri kehittää toimintojaan ja palveluitaan muuttuvassa toimintaympäristössä?	Erittäin kiinnostunut	39	16%	7	15%	23	16%	30	18%	18	14%
	Jonkin verran kiinnostunut	110	46%	19	41%	73	52%	80	48%	57	45%
Miten suunnittelen investoinnit ja hankin niihin rahoituksen?	Erittäin kiinnostunut	45	19%	11	24%	28	20%	31	18%	22	17%
	Jonkin verran kiinnostunut	99	41%	15	33%	64	45%	86	51%	56	44%
Miten hallitsen ajankäyttöäni?	Erittäin kiinnostunut	43	18%	6	13%	33	23%	35	21%	19	15%
	Jonkin verran kiinnostunut	94	39%	18	39%	59	42%	81	48%	54	43%
Miten voin hallita teknologisia ja tuotannollisia riskejä?	Erittäin kiinnostunut	23	10%	4	9%	16	11%	18	11%	14	11%
	Jonkin verran kiinnostunut	120	50%	22	48%	72	51%	91	54%	64	50%
Miten voin hallita henkilöriskkejä?	Erittäin kiinnostunut	23	10%	3	7%	14	10%	29	17%	19	15%
	Jonkin verran kiinnostunut	107	44%	19	41%	76	54%	80	48%	60	47%
Mihin keskityn ja mitä töitä voin ulkoistaa?	Erittäin kiinnostunut	29	12%	7	15%	13	9%	17	10%	9	7%
	Jonkin verran kiinnostunut	112	47%	16	35%	75	53%	85	51%	59	46%
Miten kehitän yritykseni johtamista?	Erittäin kiinnostunut	37	15%	4	9%	16	11%	22	13%	17	13%
	Jonkin verran kiinnostunut	88	37%	16	35%	69	49%	82	49%	48	38%
Kuinka koneellistan navetan?	Erittäin kiinnostunut	36	15%	8	17%	24	17%	22	13%	11	9%
	Jonkin verran kiinnostunut	91	38%	15	33%	53	38%	70	42%	46	36%
Kasvatanko hiehot itse vai ulkoistanko hiehoikasvatuksen?	Erittäin kiinnostunut	33	14%	7	15%	18	13%	19	11%	17	13%
	Jonkin verran kiinnostunut	80	33%	14	30%	53	38%	53	32%	39	30%
Kuinka saan navetan investoinnin jälkeen tehokkaaseen käyttöön?	Erittäin kiinnostunut	35	15%	10	22%	19	14%	20	12%	12	9%
	Jonkin verran kiinnostunut	53	22%	9	20%	34	24%	43	26%	33	26%
Palkkaisinko työntekijän?	Erittäin kiinnostunut	13	5%	2	4%	11	8%	12	7%	11	9%
	Jonkin verran kiinnostunut	65	27%	13	28%	42	30%	47	28%	20	16%
Miten uusi navetta rakennetaan tehokkaasti?	Erittäin kiinnostunut	27	11%	10	22%	18	13%	21	13%	11	9%
	Jonkin verran kiinnostunut	45	19%	8	18%	24	17%	29	17%	22	17%
Kuinka suunnittelen toimivan pihaton?	Erittäin kiinnostunut	24	10%	10	22%	12	9%	10	6%	13	10%
	Jonkin verran kiinnostunut	46	19%	6	13%	21	15%	40	24%	19	15%

Taulukko 5. Kiinnostus osallistua koulutuksiin Keski-Suomen seutukunnittain tarkasteltuna (% vastanneista maitotiloista).

		KESKI-SUOMI									
		Jyväskylän seutukunta		Keuruun seutukunta		Jämsän seutukunta		Äänekosken seutukunta		Saarijärven-Viitasaaren seutukunta	
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%
Miten pidän karjani terveenä?	Erittäin kiinnostunut	42	40%	11	38%	2	22%	7	33%	42	48%
	Jonkin verran kiinnostunut	39	37%	11	38%	3	33%	10	48%	28	32%
Miten parannan tilani tuottavuutta ja tehokkuutta?	Erittäin kiinnostunut	29	28%	10	34%	4	44%	6	29%	31	35%
	Jonkin verran kiinnostunut	39	37%	13	45%	2	22%	11	52%	41	47%
Miten voin parantaa tilani taloudellista tulosta?	Erittäin kiinnostunut	27	26%	11	38%	4	44%	5	24%	33	38%
	Jonkin verran kiinnostunut	45	43%	11	38%	2	22%	11	52%	35	40%
Miten saan nurmijäljystä parhaan taloudellisen tuloksen?	Erittäin kiinnostunut	33	31%	10	34%	3	33%	7	33%	33	38%
	Jonkin verran kiinnostunut	40	38%	9	31%	2	22%	11	52%	39	44%
Miten ruokin eläimiäni optimaalisesti?	Erittäin kiinnostunut	28	27%	7	24%	3	33%	7	33%	33	38%
	Jonkin verran kiinnostunut	45	43%	13	45%	2	22%	9	43%	33	38%
Miten varmistan toiminnan ja lopputuotteen laadun?	Erittäin kiinnostunut	29	28%	6	21%	3	33%	4	20%	22	25%
	Jonkin verran kiinnostunut	45	43%	17	59%	3	33%	13	65%	48	55%
Miten huomioin ympäristövaikutukset?	Erittäin kiinnostunut	19	18%	6	21%	3	33%	5	25%	19	22%
	Jonkin verran kiinnostunut	55	52%	15	52%	4	44%	10	50%	48	55%
Kuinka vasikasta kasvatetaan huippulehmä?	Erittäin kiinnostunut	27	26%	5	17%	2	22%	5	24%	37	42%
	Jonkin verran kiinnostunut	46	44%	15	52%	3	33%	10	48%	31	35%
Miten jaksan työssäni henkisesti ja fyysisesti?	Erittäin kiinnostunut	25	24%	9	31%	4	44%	6	29%	34	39%
	Jonkin verran kiinnostunut	44	42%	12	41%	2	22%	11	52%	36	41%
Kuinka tuotan laadukasta väki- ja karkearehua?	Erittäin kiinnostunut	29	28%	8	28%	3	33%	7	33%	24	27%
	Jonkin verran kiinnostunut	40	38%	11	38%	2	22%	9	43%	44	50%
Miten turvaan elintasoni eläkkeellä?	Erittäin kiinnostunut	29	28%	7	24%	2	22%	6	29%	28	32%
	Jonkin verran kiinnostunut	40	38%	13	45%	5	56%	9	43%	35	40%
Kuinka käsittelen lannan?	Erittäin kiinnostunut	26	25%	6	21%	1	11%	5	24%	23	26%
	Jonkin verran kiinnostunut	44	42%	11	38%	4	44%	12	57%	42	48%
Miten hyödynnän energian tehokkaasti?	Erittäin kiinnostunut	23	22%	5	17%	2	22%	5	24%	26	30%
	Jonkin verran kiinnostunut	45	43%	12	41%	4	44%	9	43%	34	39%
Miten parannan eläinten perinnöllistä tasoa?	Erittäin kiinnostunut	24	23%	5	17%	1	11%	5	24%	23	26%
	Jonkin verran kiinnostunut	46	44%	15	52%	3	33%	7	33%	36	41%
Miten voin hallita taloudellisia riskejä?	Erittäin kiinnostunut	21	20%	4	14%	3	33%	4	19%	15	17%
	Jonkin verran kiinnostunut	40	38%	12	41%	3	33%	10	48%	47	53%
Kuinka hallitsen maidontuotantoon liittyvän lainsäädännön ja velvoitteet?	Erittäin kiinnostunut	22	21%	5	17%	4	44%	4	19%	17	19%
	Jonkin verran kiinnostunut	49	47%	12	41%	1	11%	11	52%	49	56%

Taulukko 5. jatkuu

		KESKI-SUOMI									
		Jyväskylän seutukunta		Keuruun seutukunta		Jämsän seutukunta		Äänekosken seutukunta		Saarijärven-Viitasaaren seutukunta	
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%
Miten rakennan tilani tulevaisuuden 10 vuoden tähtäimellä?	Erittäin kiinnostunut	23	22%	6	21%	2	22%	3	14%	24	27%
	Jonkin verran kiinnostunut	40	38%	8	28%	4	44%	14	67%	40	45%
Miten meijeri kehittää toimintojaan ja palveluitaan muuttuvassa toimintaympäristössä?	Erittäin kiinnostunut	13	12%	4	14%	1	11%	4	20%	14	16%
	Jonkin verran kiinnostunut	54	51%	13	45%	4	44%	9	45%	44	50%
Miten suunnittelen investoinnit ja hankin niihin rahoituksen?	Erittäin kiinnostunut	18	17%	6	21%	2	22%	3	14%	12	14%
	Jonkin verran kiinnostunut	44	42%	7	24%	4	44%	10	48%	50	57%
Miten hallitsen ajankäyttöäni?	Erittäin kiinnostunut	19	18%	5	17%	3	33%	4	19%	26	30%
	Jonkin verran kiinnostunut	42	40%	13	45%	3	33%	10	48%	32	36%
Miten voin hallita teknologisia ja tuotannollisia riskejä?	Erittäin kiinnostunut	12	11%	3	10%	1	11%			8	9%
	Jonkin verran kiinnostunut	45	43%	11	38%	4	44%	14	67%	51	58%
Miten voin hallita henkilöriskejä?	Erittäin kiinnostunut	15	14%	6	21%	2	22%			15	17%
	Jonkin verran kiinnostunut	43	41%	11	38%	4	44%	14	67%	45	51%
Mihin keskityn ja mitä töitä voin ulkoistaa?	Erittäin kiinnostunut	17	16%	4	14%			3	14%	11	13%
	Jonkin verran kiinnostunut	43	41%	12	41%	3	33%	12	57%	40	45%
Miten kehitän yritykseni johtamista?	Erittäin kiinnostunut	14	13%	5	17%	2	22%	3	14%	14	16%
	Jonkin verran kiinnostunut	38	37%	9	31%	4	44%	10	48%	31	35%
Kuinka koneellistan navetan?	Erittäin kiinnostunut	11	10%	4	14%	1	11%	3	14%	11	13%
	Jonkin verran kiinnostunut	38	36%	10	34%	2	22%	9	43%	32	36%
Kasvatanko hiehot itse vai ulkoistanko hiehoikasvatuksen?	Erittäin kiinnostunut	13	12%	2	7%	1	11%	3	14%	18	20%
	Jonkin verran kiinnostunut	38	36%	9	31%	2	22%	8	38%	29	33%
Kuinka saan navetan investoinnin jälkeen tehokkaaseen käyttöön?	Erittäin kiinnostunut	8	8%	2	7%			2	10%	17	20%
	Jonkin verran kiinnostunut	23	22%	5	17%	3	33%	7	33%	20	23%
Palkkaisinko työntekijän?	Erittäin kiinnostunut	11	10%	1	3%	1	11%			9	10%
	Jonkin verran kiinnostunut	26	25%	6	21%	2	22%	8	38%	20	23%
Miten uusi navetta rakennetaan tehokkaasti?	Erittäin kiinnostunut	8	8%	1	3%	1	11%	2	10%	13	15%
	Jonkin verran kiinnostunut	21	20%	6	21%	1	11%	4	19%	19	22%
Kuinka suunnittelen toimivan pihatton?	Erittäin kiinnostunut	6	6%	1	3%	1	11%	2	10%	8	9%
	Jonkin verran kiinnostunut	20	19%	5	17%	1	11%	5	24%	18	20%

Taulukko 6. Etelä-Pohjanmaan maitotilojen kiinnostus osallistua koulutuksiin maidontuotannon tulevaisuuden suunnitelmien mukaan tarkasteltuna.

ETELÄ-POHJANMAA		Suunnitelmat maidontuotannon suhteen tulevaisuudessa				Yhteensä n=730
		Lisääminen merkittävästi/jonkin verran, n=197	Nykyisen tuotantomäärän säilyttäminen, n=359	Vähentäminen/ lopettaminen/juuri lopettanut, n=145	Ei osaa sanoa n=29	
Miten voin parantaa tilani taloudellista tulosta?	Erittäin kiinnostunut	51%	27%	17%	14%	31%
	Jonkin verran kiinnostunut	42%	53%	33%	48%	46%
Miten suunnitelen verotuksen optimaaliseksi?	Erittäin kiinnostunut	36%	23%	14%	14%	24%
	Jonkin verran kiinnostunut	51%	47%	33%	41%	45%
Miten suunnitelen investoinnit ja hankin niihin rahoituksen?	Erittäin kiinnostunut	39%	13%	8%	17%	19%
	Jonkin verran kiinnostunut	49%	53%	23%	21%	45%
Miten rakennan tilani tulevaisuuden 10 vuoden tähtäimellä?	Erittäin kiinnostunut	41%	17%	8%	24%	22%
	Jonkin verran kiinnostunut	45%	54%	26%	31%	45%
Miten voin hallita taloudellisia riskejä?	Erittäin kiinnostunut	35%	18%	6%	14%	20%
	Jonkin verran kiinnostunut	53%	52%	36%	34%	48%
Miten kehitän yritykseni johtamista?	Erittäin kiinnostunut	26%	11%	2%	7%	13%
	Jonkin verran kiinnostunut	51%	45%	26%	28%	42%
Mihin keskityn ja mitä töitä voin ulkoistaa?	Erittäin kiinnostunut	22%	7%	3%	7%	10%
	Jonkin verran kiinnostunut	55%	54%	30%	31%	48%
Palkkaisinko työntekijän?	Erittäin kiinnostunut	16%	4%	1%	3%	7%
	Jonkin verran kiinnostunut	42%	25%	11%	14%	26%
Kuinka hallitsen maidontuotantoon liittyvän lainsäädännön ja veloitteet?	Erittäin kiinnostunut	30%	15%	4%	14%	17%
	Jonkin verran kiinnostunut	50%	57%	31%	38%	49%
Miten huomioin ympäristövaikutukset?	Erittäin kiinnostunut	28%	17%	9%	10%	18%
	Jonkin verran kiinnostunut	55%	60%	36%	59%	54%
Miten jaksan työssäni henkisesti ja fyysisesti?	Erittäin kiinnostunut	42%	28%	21%	31%	31%
	Jonkin verran kiinnostunut	41%	45%	29%	24%	40%
Miten hallitsen ajankäyttöäni?	Erittäin kiinnostunut	29%	18%	8%	17%	19%
	Jonkin verran kiinnostunut	45%	46%	32%	31%	42%
Miten voin hallita henkilöriskejä?	Erittäin kiinnostunut	21%	11%	5%	7%	12%
	Jonkin verran kiinnostunut	56%	51%	30%	36%	48%
Miten turvaan elintasoni eläkkeellä?	Erittäin kiinnostunut	29%	28%	25%	38%	28%
	Jonkin verran kiinnostunut	48%	48%	26%	24%	43%
Miten parannan tilani tuottavuutta ja tehokkuutta?	Erittäin kiinnostunut	58%	29%	12%	21%	33%
	Jonkin verran kiinnostunut	35%	52%	36%	41%	44%
Miten varmistan toiminnan ja lopputuotteen laadun?	Erittäin kiinnostunut	32%	23%	12%	10%	23%
	Jonkin verran kiinnostunut	53%	52%	38%	41%	49%
Miten voin hallita teknologisia ja tuotannollisia riskejä?	Erittäin kiinnostunut	22%	8%	3%	3%	11%
	Jonkin verran kiinnostunut	58%	57%	32%	34%	51%
Kuinka koneellistan navetan?	Erittäin kiinnostunut	31%	9%	3%	10%	14%
	Jonkin verran kiinnostunut	45%	45%	16%	17%	38%
Kuinka suunnitelen toimivan pihaton?	Erittäin kiinnostunut	25%	3%	3%	14%	9%
	Jonkin verran kiinnostunut	26%	19%	10%		18%
Miten uusi navetta rakennetaan tehokkaasti?	Erittäin kiinnostunut	31%	6%	3%	14%	12%
	Jonkin verran kiinnostunut	28%	18%	8%	7%	18%
Kuinka saan navetan investoinnin jälkeen tehokkaaseen käyttöön?	Erittäin kiinnostunut	36%	5%	3%	14%	13%
	Jonkin verran kiinnostunut	34%	25%	10%	10%	24%
Miten ruokin eläimiäni optimaalisesti?	Erittäin kiinnostunut	57%	34%	9%	21%	34%
	Jonkin verran kiinnostunut	34%	46%	29%	38%	39%
Kuinka vasikasta kasvatetaan huippulehmä?	Erittäin kiinnostunut	56%	32%	8%	17%	33%
	Jonkin verran kiinnostunut	31%	47%	27%	38%	38%
Kasvatanko hiehot itse vai ulkoistanko hiehoikasvatuksen?	Erittäin kiinnostunut	28%	8%	4%	7%	13%
	Jonkin verran kiinnostunut	37%	38%	20%	24%	34%
Miten parannan eläinten perinnöllistä tasoa?	Erittäin kiinnostunut	45%	21%	8%	17%	25%
	Jonkin verran kiinnostunut	43%	50%	29%	31%	43%
Miten pidän karjani terveenä?	Erittäin kiinnostunut	64%	40%	13%	31%	40%
	Jonkin verran kiinnostunut	26%	42%	32%	28%	35%
Miten hyödynnän energian tehokkaasti?	Erittäin kiinnostunut	26%	21%	10%	28%	21%
	Jonkin verran kiinnostunut	57%	50%	33%	31%	47%
Kuinka tuotan laadukasta väki- ja karkearehua?	Erittäin kiinnostunut	42%	28%	14%	21%	29%
	Jonkin verran kiinnostunut	44%	47%	30%	41%	43%
Miten saan nummiviljelystä parhaan taloudellisen tuloksen?	Erittäin kiinnostunut	56%	36%	17%	28%	37%
	Jonkin verran kiinnostunut	30%	42%	29%	34%	36%
Kuinka käsittelen lannan?	Erittäin kiinnostunut	32%	20%	6%	14%	20%
	Jonkin verran kiinnostunut	52%	51%	35%	28%	47%
Miten meijeri kehittää toimintojaan ja palveluitaan?	Erittäin kiinnostunut	22%	17%	6%	14%	16%
	Jonkin verran kiinnostunut	57%	50%	30%	34%	47%

Taulukko 7. Keski-Suomen maitotilojen kiinnostus osallistua koulutuksiin maidontuotannon tulevaisuuden suunnitelmien mukaan tarkasteltuna.

KESKI-SUOMI		Suunnitelmat maidontuotannon suhteen tulevaisuudessa				Yhteensä n=252
		Lisääminen merkittävästi/ jonkin verran, n=59	Nykyisen tuotantomäärän säilyttäminen, n=122	Vähentäminen/ lopettaminen/juuri lopettanut, n=57	Ei osaa sanoa n=11	
Miten voin parantaa tilani taloudellista tulosta?	Erittäin kiinnostunut	47%	32%	19%	9%	31%
	Jonkin verran kiinnostunut	44%	45%	32%	64%	42%
Miten suunnittelen verotuksen optimaaliseksi?	Erittäin kiinnostunut	39%	31%	24%	27%	31%
	Jonkin verran kiinnostunut	53%	41%	32%	36%	41%
Miten suunnittelen investoinnit ja hankin niihin rahoituksen?	Erittäin kiinnostunut	34%	11%	10%	18%	16%
	Jonkin verran kiinnostunut	54%	48%	32%	55%	46%
Miten rakennan tilani tulevaisuuden 10 vuoden tähtämällä?	Erittäin kiinnostunut	37%	20%	17%	9%	23%
	Jonkin verran kiinnostunut	46%	48%	27%	55%	43%
Miten voin hallita taloudellisia riskejä?	Erittäin kiinnostunut	31%	15%	12%	18%	18%
	Jonkin verran kiinnostunut	56%	47%	29%	45%	45%
Miten kehitän yritykseni johtamista?	Erittäin kiinnostunut	31%	10%	14%		15%
	Jonkin verran kiinnostunut	42%	41%	20%	45%	37%
Mihin keskityn ja mitä töitä voin ulkoistaa?	Erittäin kiinnostunut	25%	11%	10%	9%	14%
	Jonkin verran kiinnostunut	49%	49%	25%	55%	44%
Palkkaisinko työntekijän?	Erittäin kiinnostunut	15%	8%	5%		9%
	Jonkin verran kiinnostunut	37%	24%	14%	27%	25%
Kuinka hallitsen maidontuotantoon liittyvän lainsäädännön ja velvoitteet?	Erittäin kiinnostunut	29%	20%	10%	27%	20%
	Jonkin verran kiinnostunut	63%	50%	31%	55%	49%
Miten huomioin ympäristövaikutukset?	Erittäin kiinnostunut	25%	20%	17%	18%	20%
	Jonkin verran kiinnostunut	63%	53%	42%	64%	53%
Miten jaksan työssäni henkisesti ja fyysisesti?	Erittäin kiinnostunut	39%	28%	27%	27%	31%
	Jonkin verran kiinnostunut	41%	46%	34%	55%	42%
Miten hallitsen ajankäyttöäni?	Erittäin kiinnostunut	29%	22%	17%	18%	22%
	Jonkin verran kiinnostunut	46%	41%	31%	45%	40%
Miten voin hallita henkilöriskejä?	Erittäin kiinnostunut	19%	12%	17%	9%	15%
	Jonkin verran kiinnostunut	61%	48%	27%	55%	46%
Miten turvaan elintasoni eläkkeellä?	Erittäin kiinnostunut	24%	26%	36%	36%	28%
	Jonkin verran kiinnostunut	49%	43%	25%	45%	40%
Miten parannan tilani tuottavuutta ja tehokkuutta?	Erittäin kiinnostunut	47%	27%	24%	36%	31%
	Jonkin verran kiinnostunut	41%	51%	27%	36%	42%
Miten varmistan toiminnan ja lopputuotteen laadun?	Erittäin kiinnostunut	41%	24%	19%	9%	26%
	Jonkin verran kiinnostunut	49%	57%	36%	55%	50%
Miten voin hallita teknologisia ja tuotannollisia riskejä?	Erittäin kiinnostunut	20%	7%	7%		10%
	Jonkin verran kiinnostunut	56%	50%	41%	55%	50%
Kuinka koneellistan navetan?	Erittäin kiinnostunut	25%	7%	8%	9%	12%
	Jonkin verran kiinnostunut	53%	39%	12%	55%	37%
Kuinka suunnittelen toimivan pihaton?	Erittäin kiinnostunut	22%	2%	5%		7%
	Jonkin verran kiinnostunut	36%	17%	7%	36%	20%
Miten uusi navetta rakennetaan tehokkaasti?	Erittäin kiinnostunut	32%	3%	3%		10%
	Jonkin verran kiinnostunut	32%	20%	5%	36%	20%
Kuinka saan navetan investoinnin jälkeen tehokkaaseen käyttöön?	Erittäin kiinnostunut	36%	4%	5%		12%
	Jonkin verran kiinnostunut	36%	22%	8%	45%	23%
Miten ruokin eläimiäni optimaalisesti?	Erittäin kiinnostunut	56%	30%	10%	18%	31%
	Jonkin verran kiinnostunut	36%	46%	31%	64%	41%
Kuinka vasikasta kasvatetaan huippulehmä?	Erittäin kiinnostunut	58%	29%	7%	18%	30%
	Jonkin verran kiinnostunut	32%	50%	28%	64%	41%
Kasvatanko hiehot itse vai ulkoistanko hiehoikasvatuksen?	Erittäin kiinnostunut	29%	12%	5%	18%	15%
	Jonkin verran kiinnostunut	49%	36%	15%	36%	34%
Miten parannan eläinten perinnöllistä tasoa?	Erittäin kiinnostunut	41%	23%	8%	9%	23%
	Jonkin verran kiinnostunut	47%	49%	24%	55%	43%
Miten pidän karjani terveenä?	Erittäin kiinnostunut	58%	46%	17%	27%	41%
	Jonkin verran kiinnostunut	36%	39%	31%	55%	37%
Miten hyödynnän energian tehokkaasti?	Erittäin kiinnostunut	39%	23%	14%	18%	24%
	Jonkin verran kiinnostunut	42%	46%	32%	45%	42%
Kuinka tuotan laadukasta väki- ja karkearehua?	Erittäin kiinnostunut	42%	28%	19%	18%	29%
	Jonkin verran kiinnostunut	42%	48%	29%	45%	42%
Miten saan nurmijäljelmästä parhaan taloudellisen tuloksen?	Erittäin kiinnostunut	53%	33%	22%	18%	35%
	Jonkin verran kiinnostunut	37%	45%	29%	64%	40%
Kuinka käsittelen lannan?	Erittäin kiinnostunut	42%	23%	12%	9%	24%
	Jonkin verran kiinnostunut	47%	50%	29%	73%	45%
Miten meijeri kehittää toimintaansa ja palveluitaan?	Erittäin kiinnostunut	29%	11%	5%	9%	14%
	Jonkin verran kiinnostunut	58%	53%	34%	64%	50%

Taulukko 8. Etelä-Pohjanmaan maitotilojen kiinnostus osallistua koulutuksiin tilan lehmämäärän mukaan tarkasteltuna.

ETELÄ-POHJANMAA		Lehmien määrä			
		0-19 lehmää n=250	20-34 lehmää n=300	yli 34 lehmää n=170	Yhteensä n=720
Miten voin parantaa tilani taloudellista tulosta?	Erittäin kiinnostunut	18%	37%	42%	31%
	Jonkin verran kiinnostunut	50%	44%	47%	47%
Miten suunnittelen verotuksen optimaaliseksi?	Erittäin kiinnostunut	17%	27%	31%	25%
	Jonkin verran kiinnostunut	47%	43%	46%	45%
Miten suunnittelen investoinnit ja hankin niihin rahoituksen?	Erittäin kiinnostunut	12%	19%	31%	19%
	Jonkin verran kiinnostunut	39%	48%	50%	45%
Miten rakennan tilani tulevaisuuden 10 vuoden tähtäimellä?	Erittäin kiinnostunut	12%	23%	38%	22%
	Jonkin verran kiinnostunut	46%	48%	42%	46%
Miten voin hallita taloudellisia riskejä?	Erittäin kiinnostunut	10%	21%	34%	21%
	Jonkin verran kiinnostunut	46%	51%	49%	49%
Miten kehitän yritykseni johtamista?	Erittäin kiinnostunut	4%	15%	26%	14%
	Jonkin verran kiinnostunut	39%	45%	45%	43%
Mihin keskityn ja mitä töitä voin ulkoistaa?	Erittäin kiinnostunut	4%	12%	18%	11%
	Jonkin verran kiinnostunut	41%	54%	51%	49%
Palkkaisinko työntekijän?	Erittäin kiinnostunut	2%	4%	19%	7%
	Jonkin verran kiinnostunut	17%	30%	36%	27%
Kuinka hallitsen maidontuotantoon liittyvän lainsäädännön ja velvoitteet?	Erittäin kiinnostunut	9%	19%	26%	17%
	Jonkin verran kiinnostunut	47%	51%	52%	50%
Miten huomioin ympäristövaikutukset?	Erittäin kiinnostunut	14%	20%	21%	18%
	Jonkin verran kiinnostunut	52%	54%	59%	55%
Miten jaksan työssäni henkisesti ja fyysisesti?	Erittäin kiinnostunut	24%	33%	38%	31%
	Jonkin verran kiinnostunut	39%	43%	39%	41%
Miten hallitsen ajankäyttöäni?	Erittäin kiinnostunut	13%	21%	25%	19%
	Jonkin verran kiinnostunut	42%	42%	46%	43%
Miten voin hallita henkilöriskejä?	Erittäin kiinnostunut	10%	10%	21%	13%
	Jonkin verran kiinnostunut	41%	52%	53%	48%
Miten turvaan elintasoni eläkkeellä?	Erittäin kiinnostunut	27%	31%	27%	29%
	Jonkin verran kiinnostunut	42%	42%	46%	43%
Miten parannan tilani tuottavuutta ja tehokkuutta?	Erittäin kiinnostunut	18%	37%	49%	33%
	Jonkin verran kiinnostunut	46%	45%	41%	44%
Miten varmistan toiminnan ja lopputuotteen laadun?	Erittäin kiinnostunut	15%	26%	29%	23%
	Jonkin verran kiinnostunut	50%	48%	52%	50%
Miten voin hallita teknologisia ja tuotannollisia riskejä?	Erittäin kiinnostunut	5%	9%	22%	11%
	Jonkin verran kiinnostunut	45%	57%	53%	52%
Kuinka koneellistan navetan?	Erittäin kiinnostunut	6%	17%	22%	14%
	Jonkin verran kiinnostunut	32%	43%	39%	39%
Kuinka suunnittelen toimivan pihaton?	Erittäin kiinnostunut	6%	9%	17%	10%
	Jonkin verran kiinnostunut	16%	19%	24%	19%
Miten uusi navetta rakennetaan tehokkaasti?	Erittäin kiinnostunut	6%	12%	21%	12%
	Jonkin verran kiinnostunut	14%	19%	22%	18%
Kuinka saan navetan investoinnin jälkeen tehokkaaseen käyttöön?	Erittäin kiinnostunut	6%	14%	23%	14%
	Jonkin verran kiinnostunut	19%	27%	27%	24%
Miten ruokin eläimiäni optimaalisesti?	Erittäin kiinnostunut	19%	42%	46%	35%
	Jonkin verran kiinnostunut	40%	38%	40%	39%
Kuinka vasikasta kasvatetaan huippulehmä?	Erittäin kiinnostunut	18%	39%	48%	34%
	Jonkin verran kiinnostunut	40%	39%	36%	39%
Kasvatanko hiehot itse vai ulkoistanko hiehoikasvatuksen?	Erittäin kiinnostunut	6%	13%	24%	13%
	Jonkin verran kiinnostunut	31%	37%	33%	34%
Miten parannan eläinten perinnöllistä tasoa?	Erittäin kiinnostunut	14%	28%	36%	25%
	Jonkin verran kiinnostunut	42%	45%	45%	44%
Miten pidän karjani terveenä?	Erittäin kiinnostunut	27%	45%	54%	41%
	Jonkin verran kiinnostunut	38%	35%	32%	35%
Miten hyödynnän energian tehokkaasti?	Erittäin kiinnostunut	16%	23%	24%	21%
	Jonkin verran kiinnostunut	45%	47%	55%	48%
Kuinka tuotan laadukasta väki- ja karkearehua?	Erittäin kiinnostunut	20%	32%	38%	29%
	Jonkin verran kiinnostunut	42%	44%	42%	43%
Miten saan nurmiviljelystä parhaan taloudellisen tuloksen?	Erittäin kiinnostunut	26%	39%	52%	38%
	Jonkin verran kiinnostunut	37%	40%	30%	37%
Kuinka käsitelen lannan?	Erittäin kiinnostunut	16%	19%	30%	21%
	Jonkin verran kiinnostunut	42%	50%	50%	48%
Miten meijeri kehittää toimintojaan ja palveluitaan?	Erittäin kiinnostunut	13%	15%	25%	16%
	Jonkin verran kiinnostunut	42%	54%	46%	48%

Taulukko 9. Keski-Suomen maitotilojen kiinnostus osallistua koulutuksiin tilan lehmämäärän mukaan tarkasteltuna.

KESKI-SUOMI		Lehmien määrä			
		0-19 lehmää n=123	20-34 lehmää n=98	yli 34 lehmää n=25	Yhteensä n=246
Miten voit parantaa tilani taloudellista tulosta?	Erittäin kiinnostunut	24%	34%	62%	32%
	Jonkin verran kiinnostunut	41%	51%	27%	43%
Miten suunnittelen verotuksen optimaaliseksi?	Erittäin kiinnostunut	24%	34%	54%	31%
	Jonkin verran kiinnostunut	41%	44%	38%	42%
Miten suunnittelen investoinnit ja hankin niihin rahoituksen?	Erittäin kiinnostunut	12%	16%	38%	17%
	Jonkin verran kiinnostunut	41%	54%	46%	47%
Miten rakennan tilani tulevaisuuden 10 vuoden tähtäimellä?	Erittäin kiinnostunut	15%	27%	42%	23%
	Jonkin verran kiinnostunut	41%	46%	42%	43%
Miten voit hallita taloudellisia riskejä?	Erittäin kiinnostunut	15%	17%	35%	18%
	Jonkin verran kiinnostunut	37%	55%	54%	46%
Miten kehitän yritykseni johtamista?	Erittäin kiinnostunut	9%	17%	35%	15%
	Jonkin verran kiinnostunut	33%	43%	38%	37%
Mihin keskityn ja mitä töitä voin ulkoistaa?	Erittäin kiinnostunut	8%	16%	35%	14%
	Jonkin verran kiinnostunut	46%	42%	50%	45%
Palkkaisinko työntekijän?	Erittäin kiinnostunut	7%	9%	19%	9%
	Jonkin verran kiinnostunut	14%	34%	46%	25%
Kuinka hallitsen maidontuotantoon liittyvän lainsäädännön ja velvoitteet?	Erittäin kiinnostunut	20%	19%	27%	20%
	Jonkin verran kiinnostunut	45%	54%	58%	50%
Miten huomioin ympäristövaikutukset?	Erittäin kiinnostunut	24%	13%	27%	20%
	Jonkin verran kiinnostunut	46%	63%	62%	54%
Miten jaksan työssäni henkisesti ja fyysisesti?	Erittäin kiinnostunut	25%	37%	35%	31%
	Jonkin verran kiinnostunut	46%	39%	42%	43%
Miten hallitsen ajankäyttöäni?	Erittäin kiinnostunut	15%	28%	35%	22%
	Jonkin verran kiinnostunut	41%	43%	31%	40%
Miten voit hallita henkilöriskejä?	Erittäin kiinnostunut	20%	6%	23%	15%
	Jonkin verran kiinnostunut	33%	61%	62%	47%
Miten turvaan elintasoni eläkkeellä?	Erittäin kiinnostunut	30%	23%	42%	29%
	Jonkin verran kiinnostunut	35%	48%	42%	41%
Miten parannan tilani tuottavuutta ja tehokkuutta?	Erittäin kiinnostunut	26%	29%	69%	32%
	Jonkin verran kiinnostunut	39%	53%	23%	43%
Miten varmistan toiminnan ja lopputuotteen laadun?	Erittäin kiinnostunut	23%	23%	46%	26%
	Jonkin verran kiinnostunut	46%	59%	42%	51%
Miten voit hallita teknologisia ja tuotannollisia riskejä?	Erittäin kiinnostunut	8%	9%	23%	10%
	Jonkin verran kiinnostunut	42%	59%	54%	50%
Kuinka koneellistan navetan?	Erittäin kiinnostunut	9%	11%	27%	12%
	Jonkin verran kiinnostunut	31%	43%	46%	37%
Kuinka suunnittelen toimivan pihatton?	Erittäin kiinnostunut	7%	6%	15%	7%
	Jonkin verran kiinnostunut	14%	24%	35%	20%
Miten uusi navetta rakennetaan tehokkaasti?	Erittäin kiinnostunut	9%	10%	12%	10%
	Jonkin verran kiinnostunut	12%	23%	46%	20%
Kuinka saan navetan investoinnin jälkeen tehokkaaseen käyttöön?	Erittäin kiinnostunut	8%	11%	27%	11%
	Jonkin verran kiinnostunut	18%	28%	35%	24%
Miten ruokin eläimiäni optimaalisesti?	Erittäin kiinnostunut	21%	37%	58%	31%
	Jonkin verran kiinnostunut	43%	43%	31%	42%
Kuinka vasikasta kasvatetaan huippulehmä?	Erittäin kiinnostunut	22%	35%	54%	30%
	Jonkin verran kiinnostunut	40%	45%	42%	42%
Kasvatanko hiehot itse vai ulkoistanko hiehoikasvatuksen?	Erittäin kiinnostunut	11%	17%	19%	15%
	Jonkin verran kiinnostunut	32%	32%	62%	35%
Miten parannan eläinten perinnöllistä tasoa?	Erittäin kiinnostunut	20%	23%	38%	23%
	Jonkin verran kiinnostunut	38%	49%	50%	44%
Miten pidän karjani terveenä?	Erittäin kiinnostunut	36%	39%	77%	41%
	Jonkin verran kiinnostunut	37%	44%	19%	38%
Miten hyödynnän energian tehokkaasti?	Erittäin kiinnostunut	21%	22%	50%	25%
	Jonkin verran kiinnostunut	37%	50%	42%	43%
Kuinka tuotan laadukasta väki- ja karkearehua?	Erittäin kiinnostunut	24%	31%	42%	29%
	Jonkin verran kiinnostunut	40%	45%	46%	43%
Miten saan nurmiviljelystä parhaan taloudellisen tuloksen?	Erittäin kiinnostunut	27%	38%	58%	34%
	Jonkin verran kiinnostunut	41%	42%	38%	41%
Kuinka käsitelen lannan?	Erittäin kiinnostunut	17%	22%	65%	24%
	Jonkin verran kiinnostunut	45%	53%	27%	46%
Miten meijeri kehittää toimintojaan ja palveluitaan muuttuvassa toimintaympäristössä?	Erittäin kiinnostunut	10%	14%	32%	14%
	Jonkin verran kiinnostunut	45%	57%	60%	51%

Luettelo 1. Eteläpohjalaisten tilojen palaute koulutuksen järjestäjille ja hankkeiden suunnittelijoille (n=94).

- 1 hauska luennoitsija tilaisuuden loppuksi, että jää hyvä mieli tilaisuudesta
- Ei koulutuksia vero- ja tukirumban keskelle eikä kylvö- tai sadonkorjuu-aikaan.
- Ei kovin pitkää koulutuspäivää, koska lomittajia ei välttämättä saa!
- Ei ole helppo vastata, kun en tiedä miten EU-politiikka vaikuttaa kulloinkin ("aina mennään - päin"). Motivaatio = 0
- Ei saa olla huono luennoitsija.
- Ei syksyllä koulutuksia, mieluummin tammikuussa, sydäntalvella
- Eläinten jalostukseen ja hyvään perinnölliseen tasoon pitäisi koulutuksissa enemmän kiinnittää huomiota.
- Emäntiin ja isäntiin pitää luoda enemmän uskoa! Apua löytyy!
- En halua osallistua muihin koulutuksiin kuin pakollisiin. Otan itse selville, jos haluan tietoa jostain.
- En ole valmis maksamaan kohtuuttomia summia koulutuksista.
- Esim. "pääjohtajakoulutus" oli toisaalta hyvä, toisaalta liian teoreettinen ja käytännön hyöty oli huono. Ei sellaisia.
- Että koulutukset olisivat hyviä ja että itseään saisi koulutettua lisää kotoapäin lypsykarjan kiinnipitävyyden takia.
- EU:n vaatimat pakolliset kurssit ovat olleet turhia meille, jotka olemme tehneet pitkään hommia. Niissä ei ole tullut esille mitään uutta (aloittelijoille voivat toki olla hyödyllisiä).
- Euro on paras konsultti. Lisää hintaa maitoon, kun siitä on jo pula, ennen kuin loppuu kokonaan.
- Huomioikaa se, että joillakin on vielä karjaa: Jos koulutukset ovat kaukana, on mahdotonta päästä paikalle varhain aamulla toisin kuin kouluttajilla.
- Hyvin järjestetty
- Hyvä koulutustarjonta on, mutta kaikkiin ei vain voi osallistua, jos esimerkiksi koulutuspaikka on kaukana.
- Ilmainen lomittaja koulutuksen ajaksi. Lyhyitä koulutuspäiviä, mutta asiaa! Tiivistä opetusta, ei turhan laajaa aihealuetta.
- Iltakoulutukset alkavat usein klo 18-19 välillä ja niihin ei navetatöiltä ehdi 80 km:n kilometrin ajomatkan takaa. Tai aamuilla vastaavasti klo 9 ja silloin täältäpäin ei ehdi, jos koulutukset Seinäjoella.
- Jaksamisesta koulutusta
- Jos olisin pysynyt terveenä, vastaukset olisivat olleet aivan toista luokkaa. Nyt putoamme kuin tyhjään. Suunnitelmat olivat eläkeikään saakka, mutta näinkin voi käydä.
- Jos on iltakoulutusta, niin se ei saisi alkaa ennen klo 19.
- Järjenperäisyyttä koulutuksien sisältöön!
- Kaikki halusivat olla rahastamassa maanviljelijöitä. Tiedän kyllä mitä teen.
- Kaikki neuvojat ei ole olleet ammattitaitoisia. Urakointipuoleen painottaminen neuvonnassa, koulutuksia urakointiryhmille. Täsmäkoulutusta, kaikkien ei tarvitse hallita kaikkea. Tutkimustiedon jakaminen, esim. hapon leviäminen rehuun.
- Kaikki olivat kiinnostavia aiheita -> oliko tästä hyötyä?
- Kateellisena katselin Maitosuomen tuotantokirjeestä JAMK:n järjestämää kurssikokonaisuutta Saarijärvellä (klo 09-16): 7.11. Vasikan alkuhoito ja ruokinta, 14.11. Vasikan olosuhteet, 21.11. Vasikan terveys ja hyvinvointi + tilakohtainen oppimistehtävä: Pikkuvasikan kasvatuksen kehittämissuunnitelma. Toivon erilaisten teemojen ympärille koottuja kursseja, jotka sisältävät useampiakin kurssipäiviä.
- Kehittäessänne neuvontapäiviä, älkää sortuko robottibuumiin. Tietenkin robottitiloillekin pitää olla koulutusta, mutta robotit ovat ohimenevä ilmiö jalka Suomessa päästään yhden ja kahden robotin kapasiteetillisista navetoista suurempiin.
- Keksikää jotain uusia asioita, ei vanhan kertausta, laatukurssitkin vain jo menneitä asioita, katse tulevaisuuteen ja uusiin asioihin
- Keskusteluja, tutustumisia ja toimivan tilan selvitys omista työtapoista
- Kiitos, että haluatte kehittää palveluja.
- Koulutuksen on oltava täyttä asiaa ja puhujilla on oltava annettavaan asiaa: ei turhuuksia! Se tympäisee.
- Koulutukset 9-15 aina Seinäjoella, vaikea lähteä niin kauas. Pitäisi olla lähempänä.
- Koulutukset eivät saisi olla maksullisia!
- Koulutukset on yleensä hyvin toteutettu. Kursseihin kuitenkin pitäisi lisätä napakkuutta, ei pitkiä venytettyjä kursseja! Tottakai jotkut aiheet vaativat paljon aikaa, mutta asia vain on tiivistettävä: Kahden päivän pituinen tiivistetty kurssi on pisin, johon ehtii osallistua.
- Koulutukset ovat aina Ilmajoella -> pitkä matka
- Koulutukset ovat olleet aivan hyviä.
- Koulutus +ruokailu saisi olla maksutonta. Onhan ne koulutukset virkistäviä ja "herättävät arjen rutiineista". Tietokoneen koulutuspäiviä lisää! Siinä on tulevaisuus!
- Koulutus pitää tuoda lähelle koulutettavia. Jos kurssi on yli 100 kilometrin päässä, se nostaa osallistumiskynnystä melkoisesti. Keksikää jokin juttu, millä viljelijöiden päähän saadaan taottua positiivisen ajattelun malli!
- Koulutuspäivät tylsiä, pitkäväteisiä. Ei useinkaan saa sitä tietoa mitä lähtee hakemaan.
- Koulutusta muuallekin kuin Seinäjoelle, sinne on pitkä matka. Puhujiksi ammattilaisia, eikä vain kirjan oppineita (niitäkin on nähty)
- Kun rehujen laatua parantaa ja hintoja alentaa, se tuottajaa kyllä tyydyttää ja maidon hintaa korottaa.

- Kun tilaisuuksia järjestetään olisi mukava tietää keitä istuu tilaisuudessa kanssani. Saisi enemmän ajatuksenvaihtoa. Työ meillä kaikilla on kuitenkin aika yksinäistä!! Muilta tiloilta voi saada aiheesta jos toisestakin vinkkejä yms.
- Kurssipaikat lähemmäksi viljelijöitä, ei aina esim. Seinäjoelle vaan lähemmäksi viljelijöitä, ja pienempiä ryhmiä.
- Kyllä ovat hyvin suunniteltuja.
- Kyllähän niitä kursseja on, mutta meinaa olla kroonista ajanpuutetta.
- Käyttäkää kaikki voimavarat maidon hinnan nostoon, koska kustannukset ovat karkaamassa kestävämpään suuntaan joka sektorilla (esim. rehut, polttoaine, sähkö ja urakoitsijoiden taksat).
- Käytännönläheisyyttä koulutuksiin!
- Lehmät on pakko lypsää joka päivä, joten älkää herranjee järjestäkö koulutuksia/luentoja LYPSYAIKANA... eli aloitus aikaisintaan klo 9 ja lopetus viimeistään klo 15. Enemmän kahden päivän koulutus kuin yksi venytetty päivä (joka jää sitten käytännössä väliin).
- Liian paljon koulutuksia
- Loistava koulutusanti, mikäli se pystytään toteuttamaan
- LUOMUSSA EI MITÄÄN HYVÄÄ! LUOMU ON HARHAA!
- Luotan täysin
- Lyhyitä koulutusjaksoja, 1 - 2 päivää. Asiaa vain kyseessä olevalta alueelta, korkeintaan pari aihetta / päivä, ammattitaitoiset luennoitsijat
- Maalaisjärkeä ja asiat selkokielellä!
- Maidontuottajille suunnattuja henkisen ja fyysisen jaksamisen teemapäiviä tai pitempiäkin jaksoja olisi hyvä saada kehiteltyä.
- Maidosta parempaa hintaa, jotta nuoret motivoituisivat jatkamaan
- Maitotalouden tuotantopanosten hintojen kuriin saaminen
- Maitotilaneuvojen käyntimaksut ovat aivan liian kalliita. Heiltä saamaan todelliseen apuun nähden navetassa käynti pitää kuulua samaan maksuun.
- Maitotiloille järjestettävä koulutus ei enää kiinnosta.
- Matkat ulkomaille kiinnostaa kovasti, jos niitä järjestettäisiin
- Miten tulevaisuudessa turvataan lomitukset, lomittajille pitäisi saada joustoa. Olisi erilaisia lomittajia ja saisivat valita paljonko ja mitä työtä tekisivät. Inhimillisyyttä, jos ei lomitusta kukaan jaksaa! Arvostusta, että saataisiin nuoria!
- Mukavia ja leppoisia maidontuottajien iltoja. Piristystä arkeen yhdessäolon ja rupattelun merkeissä. Hyviä esitelmän pitäjiä kuuntelen. Tietokonekursseja alkeista asti tarvittaisiin tällaisille huonosti oppiville.
- Olisi parempi ajatella koulutettavien tarpeita kuin kouluttajien työllistymistä ja ProAgrian rahan saantia!
- Perusjutut pois koulutuksesta, asiaansa seuraava osaa kyllä ne, niistä perusasioista on tietoa ammattilehdissä riittävästi. Monesti koulutuksissa toistetaan samaa, mikä johtaa siihen ettei toiste viitsi lähteä. Heti vaan asiaan ja syvälle!!! Siis niin, että oikeasti saisi uutta tietoa.
- ProAgrian hinnat pitää saada kohtuullisiksi, Maitotilaneuvonta on sikakallista.
- Päivänmittaisia koulutuksia, usean päivän koulutuksiin ei välttämättä viitsi tai ehdi lähteä. Koulutuksissa pitäisi tarjota ruoka ja kahvi. Koulutuksia ei saa järjestää kaukana.
- Päteviä, asiaansa osaavia, hyvällä "ulosannilla" varustettuja kouluttajia, joita on mukava kuunnella. Ei vanhan kertausta tai "täyteluentoja".
- Realistista neuvontaa. Yhteistyöhön satsaaminen. koneyhteistyön kehittäminen. Luoda uskoa tuottajilla.
- Selkeästi internetiin esille mitä koulutuksia on lähitulevaisuudessa tulossa ja mitä on suunnitteilla.
- Sorkkahoitokurssi oli erittäin tervetullut! Sorkkahoitajista on alueellamme pula
- Sukupolvenvaihdoskoulutus ollut hyvää ja kattavaa
- Taloudellisiin, ts. papereiden täyttöön, on paneuduttava. Viljelijän tulisi itse osata täyttää kaikki hakemukset, veroilmoitukset ym.
- Tilan energia puoleen lisää koulutusta. Ja tutustumiskäyntejä tiloille, jossa energia asiat (lämmitys jne.) on hyvällä mallilla.
- Tilat ovat niin eri kokoisia, että on hankala järjestää kaikille kiinnostavaa koulutusta. Tilojen koulutustarpeet vaihtelevat.
- Tilavierailut toimineet
- Tiloille yhteistyötä ja vertaistuki olisi tärkeää. Siis toisten tuottajien kanssa praattaamaan.
- Todellisia asiantuntijoita koulutuksiin paikalle. Ei mitään neuvojen asioiden kertausta, jotka kaikki tietää.
- Toivomuksena pitkä ulkomaan koulutusjakso!
- Toivottavasti se 50 vuoden kokemus tällä alalla piisaa loppuun asti. Tässä kiintiön ylimennessä sakkoka maksan.
- Tulevaisuus on isännän sairauden takia suuri kysymysmerkki. Itse olen eläkeikässä ja joudun olemaan lomittajan kanssa ja yksinkin joskus ja joskus jopa yöpäivystyksiä kun lehmät esimerkiksi poikii. Jos olisin nuori ja terve, tilan kehittäminen olisi tosi tärkeää.
- Tuotantopanokset (kuten polttoaineiden hinnat ja sähkö) ovat nousseet ja maidonhinta laahaa pahasti perässä = Mahdoton yhtälö.
- Työntekijöille koulutusta!
- Tämänkokoisien tilan edellytykset toimia ovat menneet, ainoastaan energiatuotanto voisi olla mahdollinen. Osuustointiminta oli saatava aikaan, markkinatalous ja EU ei ole avuksi byrokraattisuutensa ja tavattoman paperisodan ja kontrollin vuoksi. Tilalle on kehitettävä tilakohtainen energialähde.
- Täsmällisesti yhden aiheen koulutuspäivät, saisi itse valita kiinnostavat koulutukset eikä tarvi istua koulutuksissa, joissa puolet aiheista ei kiinnosta. Suppea-aiheisia koulutuksia.

- Vaihtelua koulutustarjontaan.
- Vaikeaa lähteä koulutukseen kun on paljon töitä.
- Viljelijöiden hyvinvointia ja jaksamista pitäisi enemmän parantaa -> koulutuksia siihen liittyen!
- Vähemmän tilaisuuksia, koulutuksen taso korkeammalle, nykypäivän viljelijä jo osaa itsestäänselvyydet
- Yhden henkilön pyörittämällä maatilalla lomittajallakin on kaikki vastuu, mutta milloin koulutat vastuullisia lomittajia tai yleensä saatte asian järjestykseen? Hyödyntäkää internet, ei yksi isäntä ehdi lähteä joka kurssille, jos anti on ole-matonta eli OMA KEHU JA MEIJERIN MAISTIAISET.
- Älkää järjestäkö tarpeettomia, turhia koulutuspäiviä; liian paljon sellaisissa olen joutunut istumaan... Ei sellainen, joka on vuosikausia hoitanut karjaa, jaksa enää kuunnella luentoa vasikan kasvatuksesta tai lehmien kuivituksen merkityksestä tms.

Luettelo 2. Keskisuomalaisten tilojen palaute koulutuksen järjestäjille ja hankkeiden suunnittelijoille (n=30).

- Ajankohtatoivomukset on huomioitava! Koulutukset on järjestettävä mahdollisimman lähellä maidontuottajia ja mahdollisimman pienelle ryhmälle, koska kauas ei jaksa lähteä koulutukseen. Etäopiskeluun ei itsekuri riitä.
- Emme halua lähteä Jyväskylään tai Seinäjoelle koko päiväksi, vaan mieluummin alueellisiin 3-4 tunnin "lyhyisiin" koulutuksiin. Koulutukset eivät tästä lähtien pitäisi olla enää pelkkää kuivaa asiaa, vaan puolet asiasta voisi olla virkistystä ja työ-toimintaa. Kaikille avoimia tilaisuuksia, esim. kerran vuodessa 3-5 kunnan tuottajille 4 tunnin tilaisuus (klo 10-14): 2 tuntia asiaa (luento yms.) ja sitten liikuntatuokio, ruokailu, uinti, sauna ym.
- Enemmän toimintaa ja tutustumista toisiin tiloihin kuin pitkiä puheita ja istumisia, ei niistä jää paljon päähän
- Epäonnistumiset opettavat! En tee samaa virhettä enää toista kertaa!
- Hankkeisiin osallistujilta ei saisi periä maksuja esim. koulutuksista, kun EU on ne jo osittain kustantanut.
- Hyvin on koulutusta tarjolla!
- Hyviä kursseja, joille olen osallistunut
- Jos opettaja on 30-luvulla käynyt koulun, häntä ei saa päästää opettamaan enää -> vanhaa tietoa.
- Kaikille koulutuspäiville tulisi saada sijaisapulomittaja, varsinkin jos koulutus on eri paikkakunnalla.
- Kokonaisia koulutuspäiviä ja että saisi siihen lomittajan
- Koulutuksen kiinnostavuus riippuu paljon koulutuksen aiheesta. Joskus tuntuu, että koulutukset eivät ole tarpeeksi käytännönläheisiä. Teoreettisista asioista ei välttämättä ole hyötyä, pitäisi panostaa käytännön työhön!
- Koulutukset tulisivat olla lähempänä ja vaikka sitten pienempiä tukiryhmiä. Ei ole hyvä jos pitää ajaa kovin kauas koulutukseen.
- Koulutuksissa jauhetaan liian paljon samoja asioita ja koulutuksia myös tyrkytetään joskus liikaa.
- Koulutuksissa pitäisi olla enemmän yritysmaailmasta asiantuntijoita ja luennoitsijoita: Maatalous on paljolti bisnestä nykyään!
- Kuinka kauan pärjää 20 lehmällä vai pitääkö olla 70 tai 140 lehmää?
- Käydyt koulutukset ovat olleet pettymyksiä.
- Meitä viljelijöitä ja muita kohtaan EU on herrojen yritys luoda
- Mielekkäitä luentoja oltava!
- Mitä olen keskustellut, niin lopetus on monella muullakin nyt mielessä, jos ei tähän jatkuvaan pilkun viilaamiseen saada pikkuhiljaa jotain järkeä. Jossakin se rajaa tulee vastaan, ettei 7 päivänä viikossa viitsi navetalle lähteä. Nyt Valio pitää pilkkanaan nykyisillä hinnan nostoillaan ja sen mainonnalla!
- Osa koulutuksista liian pitkiä, lyhemmät koulutukset parempia. Pitää olla täyttä asiaa ja hyödyllistä, että viitsii lähteä.
- RAHAA LISÄÄ
- Tason pitäisi nousta, jotta siitä olisi hyötyä. Ja ett kannattaisi osallistua.
- Tekisi miellä kuulla tuosta luomuun siirtymisestä -> mitä kustannuksia, mitä säästöjä
- Teoriakoulutusta maanviljelijöille ei kannata yrittää muulloin kuin silloin kun on lunta maassa! Jos on pitempiaikainen koulutus niin sen pitäisi alkaa syksyllä ja loppua keväällä.
- Tilakohtaista neuvontaa on lisättävä. Meijeri on etäntynyt tuottajista. Järkeviä ohjeita tiloille, ei turhanpäiväisiä sääntöjä, joista ei tule kuin huonolle tuulelle!
- Tosissaan toimivalta maitotilalta ei ehditä hyppäämään yhtään missään. Töitä on liikaa ja lisä-/aputyövoimaa ei ole, eikä näillä tuloilla ole edes varaa palkata! Missä viipty maidon hinnan nousu!! Nuo 3 senttiset ovat silkkaa pilkan tekoa!
- Työn ilo on loppunut EU:n ja Suomen viranomaisten tekemillä päätöksillä ja paperisodalla. Työpalkka jää saamatta, että kansa saisi halpaa ruokaa. Lisää vaan laatukäsikirjoja... ja omavalvontaa ja viranomaisia ja tarkastajia lisää.
- Tämän päivän maatalouteen keskittyviä koulutuksia! Kuten ihmisten jaksaminen.
- Valion toiminta mennyt huonoksi, kustannukset tuottajalla nousseet. Palkka huonontuu.
- Yhtiöoptimismia on vältettävä ja tieto on perustuttava realistisiin kehityssuuntiin ja taloudellisiin tunnuslukuihin

Seinäjoen ammattikorkeakoulu
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

© **Markkinatutkimuspalvelut**

SeAMK Liiketoiminta
Koulukatu 41
60100 Seinäjoki

Puhelin 020 124 5406
Faksi 020 124 5401

markkinatutkimus@seamk.fi

Liite 4. Esiselvitys maidontuotannon kehittämiskohteista/ Workshop Tarvaala, 20.12.2007, klo 10–15.15

Paikka JAMK, Luonnonvarainstituutti, Luokka U240P212

Osallistujat Auer Jaana, JAMK
Kataja Jyrki, JAMK
Kettunen Anja, MTK, Keski-Suomi
Kilpeläinen Sami, MTK
Korpela Timo, ProAgria Etelä-Pohjanmaa
Koskimäki Olavi, Maitosuomi
Lappalainen Juha, MTK, Keski-Suomi
Lassila Olavi, SeAMK
Morri Sari, FABAA
Mäkinen Irene, ProAgria Keski-Suomi
Nissinen Kimmo, SeAMK
Pajula Timo, ProAgria Etelä-Pohjanmaa
Puumala Lea, TTS
Ryhänen Matti, SeAMK
Talvilahti Arja, ProAgria Etelä-Pohjanmaa
Torkko Margit, SeAMK
Turunen Mika, JAMK

OHJELMA

- 10.00–11.15 ALUSTUKSET JA KESKUSTELU
Maitopoliittinen viitekehys ja reunaehdot maidon-
tuotannon kehittämiseksi
Sami Kilpeläinen,
MTK:n ja maitovaltuuskunnan maitoasiamies
Maidontuottajan näkökulma
Matti Ryhänen, SeAMK
- 11.15–11.50 RYHMÄTYÖSKENTELEY
Tutkimus- ja kehittämisteemat
Koulutuksen aihepiirit, kohderyhmät ja toteutustavat
Yhteistyömuodot
- 11.50 – 12.20 Ruokailu
- 12.20–14.00 RYHMÄTYÖSKENTELEY
- 14.00–15.15 RYHMÄTYÖSKENTELEYN JOHTOPÄÄTÖKSET
JA KESKUSTELU

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULUN JULKAISUSARJA

A. TUTKIMUKSIA

1. Timo Toikko. Sosiaalityön amerikkalainen oppi. Yhdysvaltalaisen caseworkin kehitys ja sen yhteys suomalaiseen tapauskohtaiseen sosiaalityöhön. 2001.
2. Jouni Björkman. Risk Assessment Methods in System Approach to Fire Safety. 2005.
3. Minna Kivipelto. Sosiaalityön kriittinen arviointi. Sosiaalityön kriittisen arvioinnin perustelut, teoriat ja menetelmät. 2006.
4. Jouni Niskanen. Community Governance. 2006. (verkkojulkaisu)
5. Elina Varamäki, Matleena Saarakkala & Erno Tornikoski. Kasvu-yrittäjyyden olemus ja pk-yritysten kasvustrategiat Etelä-Pohjanmaalla. 2007.

B. RAPORTTEJA JA SELVITYKSIÄ

1. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta soveltavan osaamisen korkeakoulu – tutkimus- ja kehitystoiminnan ohjelma. 1998.
2. Elina Varamäki - Ritva Lintilä - Taru Hautala - Eija Taipalus. Pk-yritysten ja ammattikorkeakoulun yhteinen tulevaisuus: prosessin kuvaus, tuotokset ja toimintaehdotukset. 1998.
3. Elina Varamäki - Tarja Heikkilä - Eija Taipalus. Ammattikorkeakoulusta työelämään: Seinäjoen ammattikorkeakoulusta 1996-1997 valmistuneiden sijoittuminen. 1999.
4. Petri Kahila. Tietoteollisen koulutuksen tilanne- ja tarveselvitys Seinäjoen ammattikorkeakoulussa: väliraportti. 1999.
5. Elina Varamäki. Pk-yritysten tuleva elinkaari - säilyykö Etelä-Pohjanmaa yrittäjämaakuntana? 1999.
6. Seinäjoen ammattikorkeakoulun laatu järjestelmän auditointi 1998–1999. Itsearviointiraportti ja keskeiset tulokset. 2000.
7. Heikki Ylihärstilä. Puurakentaminen rakennusinsinöörien koulutuksessa. 2000.

8. Juha Ruuska. Kulttuuri- ja sisältötuotannon koulutus selvitys. 2000.
9. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta soveltavan osaamisen korkeakoulu. Tutkimus- ja kehitystoiminnan ohjelma 2001. 2001.
10. Minna Kivipelto (toim.). Sosionomin asiantuntijuus. Esimerkkejä kriminaalihuolto-, vankila- ja projektityöstä. 2001.
11. Elina Varamäki - Tarja Heikkilä - Eija Taipalus. Ammattikorkeakoulusta työelämään. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta 1998–2000 valmistuneiden sijoittuminen. 2002.
12. Varmola T., Kitinoja H. & Peltola A. (ed.) Quality and new challenges of higher education. International Conference 25.-26. September, 2002. Seinäjoki Finland. Proceedings. 2002.
13. Susanna Tauriainen & Arja Ala-Kauppi. Kivennäisaineet kasvavien nautojen ruokinnassa. 2003.
14. Päivi Laitinen & Sanna Välisaari. Staphylococcus aureus -bakteerian aiheuttaman utaretulehduksen ennaltaehkäisy ja hoito lypsykarjatiljoilla. 2003.
15. Riikka Ahmaniemi & Marjut Setälä. Seinäjoen ammattikorkeakoulu – Alueellinen kehittäjä, toimija ja näkijä. 2003.
16. Hannu Saari & Mika Oijennus. Toiminnanohjaus kehityskohteena pk-yrityksessä. 2004.
17. Leena Niemi. Sosiaalisen tarkastelua. 2004.
18. Marko Järvenpää (toim.) Muutoksen kärjessä. Kalevi Karjanlahti 60 vuotta. 2004.
19. Suvi Torkki (toim.). Kohti käyttäjäkeskeistä muotoilua. Muotoilija-koulutuksen painotuksia SeAMK:ssa. 2005.
20. Timo Toikko (toim.). Sosiaalialan kehittämistyön lähtökohta. 2005.
21. Elina Varamäki & Tarja Heikkilä & Eija Taipalus. Ammattikorkeakoulusta työelämään. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v. 2001–2003 valmistuneiden sijoittuminen opiskelun jälkeen. 2005.
22. Tuija Pitkähöski, Sari Pajuniemi & Hanne Vuorenmaa (ed.). Food Choices and Healthy Eating. Focusing on Vegetables, Fruits and Berries. International Conference September 2nd – 3rd 2005. Kauhajoki, Finland. Proceedings. 2005.
23. Katariina Perttula. Kokemuksellinen hyvinvointi Seinäjoen kolmella asuinalueella. Raportti pilottihankkeen tuloksista. 2005.
24. Mervi Lehtola. Alueellinen hyvinvointitiedon malli – asiantuntijat puhujina. Hankkeen loppuraportti. 2005.

25. Timo Suutari, Kari Salo & Sami Kurki. Seinäjoen teknologia- ja innovaatiokeskus Frami vuorovaikutusta ja innovatiivisuutta edistävänä ympäristönä. 2005.
26. Päivö Laine. Pk-yritysten verkkosivustot – vuorovaikutteisuus ja kansainvälistyminen. 2006.
27. Erno Tornikoski, Elina Varamäki, Marko Kohtamäki, Erkki Petäjä, Tarja Heikkilä, Kirsti Sorama. Asiantuntijapalveluyritysten yrittäjien näkemys kasvun mahdollisuuksista ja kasvun seurauksista Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla –Pro Advisor –hankkeen esiselvitystutkimus. 2006.
28. Elina Varamäki (toim.) Omistajanvaihdosnäkömät ja yritysten jatkuvuuden edistäminen Etelä-Pohjanmaalla. 2007.
29. Beck Thorsten, Bruun-Schmidt Henning, Kitinoja Helli, Sjöberg Lars, Svensson Owe and Vainoras Alfonsas. eHealth as a facilitator of transnational cooperation on health. A report from the Interreg III B project "eHealth for Regions". 2007.
30. Anmari Viljamaa, Elina Varamäki (toim.) Etelä-Pohjanmaan yrittäjyyskatsaus 2007. 2007.
31. Elina Varamäki - Tarja Heikkilä - Eija Taipalus – Marja Lautamaja. Ammattikorkeakoulusta työelämään. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v.2004–2005 valmistuneiden sijoittuminen opiskelujen jälkeen. 2007.
32. Sulevi Riukulehto. Tietoa, tasoa, tekoja. Seinäjoen ammattikorkeakoulun ensimmäiset vuosikymmenet. 2007.
33. Risto Lauhanen & Jussi Laurila Bioenergian hankintalogistiikka. Tapaustutkimuksia Etelä-Pohjanmaalta. 2007. (verkkojulkaisu)
34. Jouni Niskanen (toim.). Virtuaalioppimisen ja -opettamisen Benchmarking Seinäjoen ammattikorkeakoulun, Seinäjoen yliopistokeskuksen sekä Kokkolan yliopistokeskuksen ja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakouluun Averkon välillä keväällä 2007. Loppuraportti. 2007. (verkkojulkaisu)
35. Heli Simon & Taina Vuorela. Ammatillisuus ammattikorkeakoulujen kielten- ja viestinnänopetuksessa. Oulun seudun ammattikorkeakoulun ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun kielten- ja viestinnänopetuksen arviointi- ja kehittämishanke 2005–2006. 2008. (verkkojulkaisu)

C. OPPIMATERIAALEJA

1. Ville-Pekka Mäkeläinen. Basics of business to business marketing. 1999.
2. Lea Knuuttila. Mihin työohjausta tarvitaan? Oppimateriaalia sosiaali-alan opiskelijoiden työnohjauskurssille. 2001.
3. Mirva Kuni & Petteri Männistö & Markus Välimaa. Leikkauspelot ja niiden hoitaminen. 2002.

D. OPINNÄYTETÖITÄ

1. Hanna Halmesmäki – Merja Halmesmäki. Työvoiman osaamistarvekartoitus Etelä-Pohjanmaan metalli- ja puualan yrityksissä. 1999.
2. Tiina Kankaanpää – Maija Luoma-aho – Heli Sinisalo. Kymmenen metrin kävelytestin suoritusohjeet CD-rom levyllä: aivoverenkierto-häiriöön sairastuneen kävelyn mittaaminen. 2000.
3. Laura Elo. Arvojen rooli yritysmaailmassa. 2001.
4. Nina Anttila. Päälle käyvää – vaatemallisto ikääntyvälle naiselle. 2002.
5. Jaana Jeminen. Matkalla muotoiluuyrittäjyyteen. 2002.
6. Päivi Akkanen. Lypsääkö meillä tulevaisuudessa robotti? 2002.
7. Johanna Kivioja. E-learningin alkutaival ja tulevaisuus Suomessa. 2002.
8. Heli Kuntola – Hannele Raukola. Naisen kokemuksia minäkuvan muuttumisesta rinnanpoistoleikkauksen jälkeen. 2003.
9. Jenni Pietarila. Meno-paluu –lauluillan tuottaminen. Produktion tuottajan käsikirja. 2003.
10. Johanna Hautamäki. Asiantuntijapalvelun tuotteistaminen case: 'Avaimet markkinointiin, kehittyvän yrityksen asiakasohjelma -pilotti projekti'. 2003.
11. Sanna-Mari Petäjistä. Teollinen tuotemuotoiluprosessi – Sohvapöydän ja sen oheistuotteiden suunnittelu. 2004.
12. Susanna Patrikainen. Nuorekkaita asukokonaisuuksia Mode LaRose Oy:lle. Vaatemallien suunnittelu teolliseen mallistoon. 2004.
13. Tanja Rajala. Suonikohjuleikkaukseen tulevan potilaan ja hänen perheensä ohjaus päiväkirurgisessa yksikössä. 2004.

14. Marjo Lapiolahti. Maksuvalmiuslaskelmien toteutuminen sukupolvenvaihdostiloilla. 2004.
15. Marjo Taittonen. Tutkimusmatka syrjäytymisen maailmaan. 2004.
16. Minna Hakala. Maidon koostumus ja laatutekijät. 2004.
17. Anne Uusitalo. Tuomarniemen ympäristöohjelma. 2004.
18. Maarit Hoffrén. Vaihtelua kasviksilla. Kasvisruokalistan kehittäminen opiskelijaravintola Risettiin. 2004.
19. Sami Karppinen. Tuomarniemen hengessä. Arkeista antologiaksi. 2005.
20. Elina Syrjänen – Anne-Mari Uschanoff. Messut – ideasta toimintaan. Messutoteutus osana yrityksen markkinointiviestintää. 2005.
21. Ari Sivula. Metahakemiston ja LDAP-hakemiston asennus, konfigurointi ja ohjelmointi Seinäjoen koulutuskuntayhtymälle. 2006. (verkkójulkaisu)
22. Johanna Väliniemi. Suorat kaaret – kattaustekstiilien suunnittelu yhteistyössä tekstiiliteollisuuden kanssa. 2006. (verkkójulkaisu)

Seinäjoen ammattikorkeakoulu
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Seinäjoen korkeakoulukirjasto
Keskuskatu 34 PL 97, 60101 Seinäjoki
puh. 020 124 5040 fax 020 124 5041
seamk.kirjasto@seamk.fi

ISBN 978-952-5336-88-7
ISBN 957-952-5336-89-4 (verkkojulkaisu)

ISSN 1456-1743
ISSN 1797-5573 (verkkojulkaisu)

